Беларуская газэта. Заснаваная ў 1906 г. у Вільні. Адноўленая тамсама ў 1991 г. як штомесячнік. З 1 сакавіка 1996 г. выходзіць у Менску штотыднёва

НАША НІВА

КУЛЬТУРА, ПАЛІТЫКА

№ 17 (55)
15 ліпеня 1996 г.
панядзелак

выходзіць у панядзелкі

ТЭЛЕПРАГРАМА

БІРЖА ПРАЦЫ

КАНФАРМІЗМ

Сучасныя адносіны дзеячоў культуры з уладамі ўсё больш нагадваць сытуацыю першых гадоў савецкай улады ў Беларусі. Гартаючы архіўныя дакумэнты, зьвяртаеш увагу на тое, што А. і В., напрыклад, атрымлівалі грошы ад Наркампроса, а С. – не атрымліваў. Сёньня цяжка бывае зразумець матывы – чаму, хто і за што, але павага да С. вырастае. Ён –незаплямлены. Ён застаўся прыкладам нескарыстанае магчымасьці іншага, несавецкага, свайго, беларускага шляху гістарычнага разьвіцьця. І тады разумееш, што калі б А. і В. таксама не атрымлівалі грошай ад Наркампроса, то і сёньня Беларусь была б больш пераборлівая пры ўсталяваньні ўласнага палітычнага рэжыму.

Прагрэс адчуваецца ў тым, што сёньня сярод дзеячоў культуры нашмат менш калябарантаў, чым іх было ў першыя гады савецкай улады. Праўда, і заявілі пра свой удзел або няўдзел у гульнях рэжыму пакуль толькі адзінкі. Абсалютная большасьць пісьменьнікаў, мастакоў, музыкаў матэрыяльна церпіць, чакае і выкручваецца, інстынктыўна працівіцца будучым архіўным зьвесткам пра свае сувязі з «Наркампросам».

Працяг тэмы – на старонцы 14, у тэксьце Алеся Аркуша «Дзяржаўная прэмія ў часы ліхалецьця».

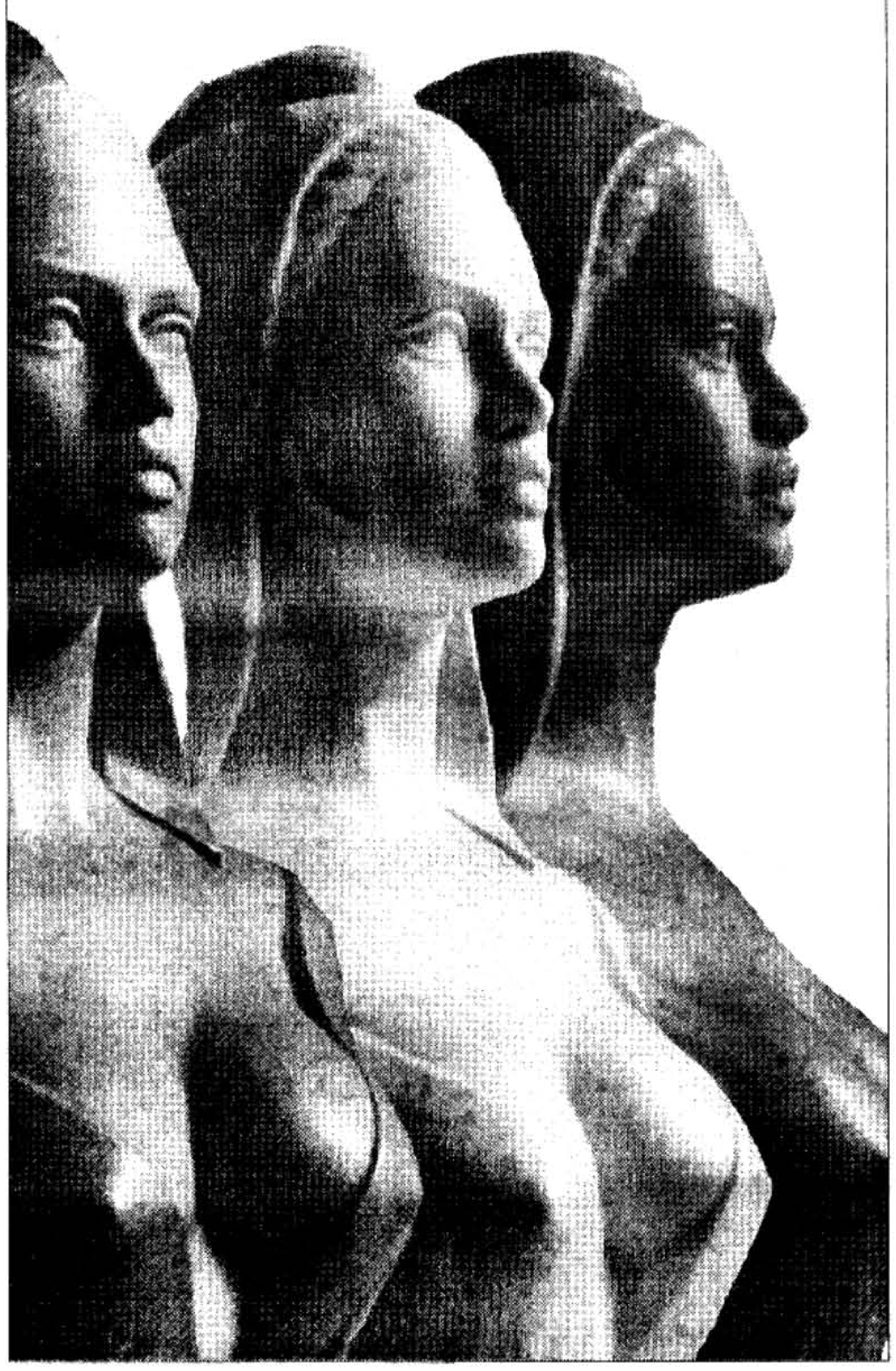
Анатоль Сідарэвіч:

«Нельга быць адначасова стопрацэнтовым лібэралам і сацыял-дэмакратам»

Пасьля публікацыі гутарак зь Міколам Статкевічам ("Хто палохаецца, той гіне" – "НН", 13 траўня) і Алегам Трусавым ("Прэзыдэнцкія выбары адбудуцца ў наступным годзе" – "НН", 24 чэрвеня) "Наша Ніва" міжволі апынулася ў эпіцэнтры ўнутрыпартыйных дыскусіяў беларускіх сацыял-дэмакратаў. Ад пачатку такой задачы мы ня ставілі, але калі ў палітыкаў ёсьць свае зьмястоўныя думкі, нішто не мусіць замінаць ім быць выказанымі. Сёньня – гутарка з ідэолягам беларускіх эсдэкаў Анатолем Сідарэвічам (старонка 3).

французскі сюжэт

На мінулым тыдні адбыўся афіцыйны візыт першай асобы Беларусі ў Францыю. Гэта ўвогуле першы беларускі візыт такога ўзроўню за ўсю французскую гісторыю. А.Лукашэнка сустрэўся з Жакам Шыракам і падпісаў зь ім шэраг міждзяржаўных пагадненьняў. Дзіўным чынам візыт супаў з чарговымі ўгодкамі штурму Бастыліі. Камэнтары падзеі чытайце на старонцы 4.

Прыватнасьці

Вясёлка ў падпольлі

Журналістка «НН» Тацяна Сьнітко наведала адну зь менскіх дыскатэкаў, дзе зьбіраюцца прадстаўнікі сэксульных меншасьцяў.

«Мяне не пакідаюць думкі пра шматколернасьць жыцьця. Нягледзячы на ўсеправінцыяльнасьць палітыкі. На сьцяне зьвяўся сьцяг колеру вясёлкі, сусьветны сымбаль «меншасьцяў». У сымбаліцы геяў няма намёкаў на краты – гэта ж ня наш «нармальны» сьвет!»

Старонка 13.

Літаратура

У фіялетавай ночы вугал крыла

Апавяданьне Алеся Лукашука пра херувімаў, сэрафімаў, шаравыя маланкі, стынгеры і дахі менскіх дамоў.

Старонкі 14-15

Стары гарадзкі краявід

У гэтым нумары рэдакцыя падводзіць вынікі чарговага конкурсу "НН", тэмай якога былі помнікі, якія існавалі на пачатку XX ст., у "нашаніўскую" пару, і не існуюць сёньня. Яны былі разбураныя не пад час войнаў, а у выніку будаўніцтва "новага ладу", пасьля 1917 году. Усе загадкі разгаданыя. Агляд пошты нашых чытачоў друкуецца на 16-й старонцы тыднёвіка.

Побач зьмешчаныя ўмовы новага конкурсу. Мы зноў будзем друкаваць гістарычныя здымкі да 90-х угодкаў "Нашай Нівы". На гэты раз — з краявідамі гарадоў. Першы з гэтых здымкаў Вы бачыце побач.

Вячаслаў Чарнавіл:

«ВЫПАДЗЕНЬНЕ БЕЛАРУСІ ЎСКЛАДНЯЕ СЫТУАЦЫЮ»

Пасьля таго, як Вярхоўная Рада Ўкраіны ўхваліла новую Канстытуцыю — першую пасьля распаду СССР, карэспандэнт «Нашай Нівы» Алег Дашкевіч узяў інтэрвію ў старшыні Народнага Руху Ўкраіны Вячаслава Чарнавіла.

«НН»: Спадар Чарнавіл, ці задавальняе Вас той стан, у якім цяпер знаходзіцца Ўкраіна?

В.Ч.: Не, не задавальняе. На жаль, мы зрабілі тыповую памылку братоў-дэмакратаў, мы аддалі ўладу. 24 жніўня 1991 году, калі мы дамагліся акту незалежнасьці Ўкраіны, у нас былі ўсе магчымасьці ўзяць уладу ў свае рукі. Трэба было адразу дамагчыся легальных перавыбараў у парлямэнт, а мы цягнулі тры гады, пакуль нагоршылася эканамічная сытуацыя. Калі б выбары адбыліся ў 1991-92 годзе, то гэта быў бы наш парлямэнт. Пасьля мы раздрабілі сілы на выбарах прэзыдэнта. Супраць аднаго Леаніда Краўчука выставілі некалькі кандыдатаў дэмакратычных сіл, зблытамуцілі людзей. А намэнклятура не хацела аддаваць уладу. Калі б мы былі ўсе разам, у нас былі б шанцы выйграць прэзыдэнцкія выбары. Словам, мы па сутнасьці аддалі ўладу намэнклятуры, якая хуценька перафарбавалася. Але гэта тая самая старая адміністратыўная сыстэма, тыя ж сувязі, тая самая глыбокая карупцыя.

Так мы на чатыры гады затармазілі рэформы. На наступных выбарах мы не падтрымлівалі Кучму. Але прыйшоўшы да ўлады, ён паказаў сябе як разумны палітык, зразумеўшы што Ўкраіна —гэта вялікая эўрапейская дзяржава. Сёньня яго праграмныя дакумэнты аналягічныя з нашымі.

Дзесьці з канца 1994 году Кучма абвясьціў праграму эканамічных рэформаў. І ужо хутка два гады як яна дужа павольна ідзе. Пры Краўчуку мы ўвогуле на месцы топталіся.

Бяда Ўкраіны яшчэ ў тым, што гэта быў запаведнік ваенна-прамысловага комплексу. Тут сыравіна, людзі з пэўнымі навыкамі, тут вугаль, мэтал. Нам напхалі столькі таго ВПК, што цяпер усё стаіць. Трэба было ўсё гэта пакрышку развязваць, але мы нічога не рабілі. І не зважаючы на гэта, хоць ёсьць сёньня расчараваньне ў людзей, але калі правесьці рэфэрэндум, можа не 90%, як было ў 1991 годзе, але 70-80% выкажацца за незалежнасьць. Людзі ўжо зразумелі, што ратавацца трэба самім, ня мае сэнсу наракаць на ўладу. Адкрыта наракаюць толькі камуністы. Але нават у 1994 годзе, у пік незадаволенасьці, яны разам з сацыялістамі і сялянскай партыяй не ўзялі нават трэціны месцаў у парлямэнце. Сёньня іхні аўтарытэт яшчэ меншы. Яны прайгралі Канстытуцыю.

Мы прынялі сапраўдную Ўкраінскую Канстытуцыю, ня проста Канстытуцыю Ўкраіны. Там сказана пра самавызначэньне карэннай нацыі,

Працяг на старонцы 4.

навіны 1-м сказам

КРЭДЫТЫ. Эўрапейскі Банк Рэканструкцыі і Разьвіцьця заявіў, што выдаткаваньне крэдытаў Беларусі спыненае ў сувязі з адставаньнем краіны ў рэформах і ўмяшальніцтвам дзяржавы ў дзейнасьць камэрцыйных банкаў.

БЕСПРАЦОЎЕ. Колькасьць афіцыйна зарэгістраваных беспрацоўных у Беларусі ўзрасла на 3,2% і склала 176.080 чалавек.

ПЭНСІІ. Запазычанасьць у выплаце пэнсіяў за чэрвень складала на мінулым тыдні 40 млрд. рублёў.

СПРАВА АДАМОВІЧА. У справе С.Адамовіча зьявіўся яшчэ адзін абвінавачаны – гэта Мікола Касьцюкевіч, таксама паэт, які абвінавачваецца ў тым, што зрабіў і падараваў Адамовічу нунчакі – дзьве мэталёвыя трубкі, зьвязаныя ланцужком ад унітаза.

СЬМЕРЧ. У Мёрскім раёне пад час сьмерчу загінуў шаснаццацігадовы падлетак.

ПРЭСА. Вярхоўны Савет вызваліў дэ-юрэ ад пасады галоўнага рэдактара «Народной газеты» Іосіфа Сярэдзіча і прызначыў на ягонае месца журналіста «Рэспублікі» Л.Юнчыка. Перад гэтым А.Лукашэнка прызначыў на гэтае ж месца М.Шыманскага.

КРЫМІНАЛЬНЫ КОДЭКС. Той жа Вярхоўны Савет канстытуцыйнай большасьцю пераадолеў супраціў прэзыдэнта і замацаваў свае нядаўнае рашэньне пра дадатак ў Крымінальны кодэкс аб адказнасьці за невыкананьне рашэньняў Канстытуцыйнага Суда.

ВОЙСКА. На сёньняшні дзень у беларускім войску служыць больш за 10 тыс. кантрактнікаў зь сярэднім заробкам блізу 800 тыс. руб., пры тым, што ўтрыманьне кожнага зь іх абыходзіцца дзяржаве недзе ў 11 мінімальных зарплатаў у месяц, у той час як кошт утрыманьня звычайнага рэкрута складае 15 мін. зарплат.

СУД. Міжнародны трыбунал у Гаазе, што займаўся разглядам справы аб генацыдзе басьнійскіх сэрбаў супраць мусульманскага насельніцтва, вынес пастанову пра арышт адказных за масавыя забойствы: былога прэзыдэнта Рэспублікі Сэрбскай Караджыча і ягонага міністра абароны генэрала Младзіча.

ІРЛЯНДЫЯ. У Паўночнай Ірляндыі зноў беспарадкі.

ТЭРАРЫЗМ. У Маскве прагрымелі два выбухі ў гарадзкіх тралейбусах; першым разам было паранена 5 чалавек, а другім –28, зь якіх 8 у цяжкім стане патрапілі ў рэанімацыю.

Лідары Сярэдняй Эўропы

Яшчэ пяць гадоў таму рэгіён Эўропы, які раней уваходзіў у зону савецкага ўплыву, поўніўся ідэямі культурнай адметнасьці й свабоды выбару. Менавіта ў гэтай сытуацыі інтэлектуалы краінаў Сярэдняе Эўропы з захапленьнем прынялі ідэю Сярэдняе Эўропы. У засяроджанасьці тут, у гэтым утульным кутку старой Эўропы, бачылася ім вызваленьне ад пагрозаў Расеі й прызнаньне Захадам права на аўтэнтычнасьць.

Зьяўленьне новых зьнешнепалітычных актуаліяў прывяло да трансфармацыі геапалітычных праектаў. Найперш гэта стала адчувальным у Чэхіі й Вугоршчыне. Цяпер і для польскіх інтэлектуалаў надышоў пэрыяд «сярэднеэўрапейскай стомы». Усе ранейшыя дыскусіі зьвяліся да тэзы «нармальнага Захаду», якім хочуць бачыць свае краіны лідары Сярэдняе Эўропы. Варта зайсьці ў варшаўскія кнігарні, каб зразумець, якія ідэі апаноўваюць сёньняшніх практыкаў палітыкі й культуры Польшчы — прылаўкі занятыя прагматычнай літаратурай пра гаспадарчае права Эўрапейскага Зьвязу й пра будову NATO; зьнікла літаратура пра Чэхію, Вугоршчыну, Славакію... (зьяўленьне літаратуры пра Беларусь якраз можна прагназаваць, але гэтая інфармацыйная плынь будзе зьяваю ўжо зусім іншага парадку — рэагаваньнем на магчымую пагрозу з Усходу). Скептыкі ў дачыненьні да сярэднеэўрапейскай тэматыкі й рэалізатары новай аднамернай палітыкі «нармальнага Захаду» ў Польшчы — лібэральныя колы. Ідэалягічныя вытокі такой арыентацыі зразумелыя — прызнаючы сьвятыя правы чалавека, лібэралы менш увагі надаюць традыцыйным вартасьцям і правам нацыяў, адпаведна іх менш цікавіць самабытны культурны й палітычны лёс народаў Сярэдняе Эўропы.

Дыскусіямі пра Сярэднюю Эўропу была адзначана ўжо традыцыйная сустрэча грамадзка культурных выданьняў Польшчы, Украіны, Беларусі. Гэтым разам (28-29 чэрвеня) сустрэча адбывалася ў Айжанове пад Варшавай. Кожная дэлегацыя вылучалася тэматычна. Украінцы пералічвалі свае посьпехі (рэч у тым, што колькасныя посьпехі сапраўды ёсьць). Супрацоўнікаў польскіх культурніцкіх выданьняў з унутраніх праблемаў найбольш хвалявала суаднясеньне пастулятаў касьцёлу з прынцыпамі лібэралізму. Беларуская дэлегацыя адрозьнівалася двума парамэтрамі: яе турбавала праблема палітычных вязьняў у Беларусі й яна наважылася распачаць гаворку пра Сярэднюю Эўропу. Ігар Бабкоў закрануў пачуцьці польскіх лібэралаў тэзысам пра творчую бясплённасьць сытуацыі «чаргі ў Эўропу». На гэта быў знойдзены адказ — маўляў, дыскусія пра Сярэднюю Эўропу зьяўляецца для Беларусі і Ўкраіны экзатычнаю.

Але ў Польшчы існуюць грамадзкія сілы, зацікаўленыя ў рэгіянальным самавызначэньні. У польскім прачытаньні сярэднеэўрапейская ідэя — гэта кансэрватыўная ідэя. Выказьнікамі яе зьяўляюцца колы, аб'яднаныя вакол квартальніка «Lithuania» — Агульнапольскі клюб аматараў Літвы, Таварыства Польшча-Украіна, індывідуальныя прыхільнікі Беларусі. Менавіта гэтыя колы цікавяцца суседзямі, і вельмі важна — усходнімі суседзямі Польшчы. У такім разе тытул «Lithuania» выступае як мэтафара Сярэдняй Эўропы, як назва цывілізацыйна-культурнага праекту рэгіёну. Рэалізуецца цэлая праграма — выдавецкая дзейнасьць, цыкль сэмінараў у Варшаўскім унівэрсітэце, Соймікі моладзі Сярэдняй Эўропы (чарговы адбудзецца ў Варшаве 6-9 верасьня). У гэтай праграме задзейнічаны сілы досыць рознай палітычнай арыентацыі — ад эканамічных нэалібэралаў зь іхнімі ідэямі рэгіянальнага да правых кансэрватараў, кватэры якіх упрыгожваюць партрэты Пілсудзкага. Апошняя катэгорыя палітыкаў мае сантымэнт да ідэяў Ю.Пілсудзкага пра фэдэрацыю народаў рэгіёну.

Высьвятляецца, што ў такой сытуацыі няпэўнасьцяў адносна лёсу й пэрспэктываў рэгіёну менавіта Беларусі належыць абсалютна ўнікальная роля. Інтэлектуальныя колы, якія ў Беларусі адстойваюць і трансьлююць ідэю Сярэдняй Эўропы, успрымаюць яе ва ўсёй цэльнасьці — ад генэзісу ідэі да магчымых пэрспэктываў. Ім дарагая гэтая ідэя, бо яна акрэсьлівае гістарычны й культурны кантэкст узьнікненьня іхняй краіны, а да прыкладу народаў Сярэдняй Эўропы беларуская літаратура, гуманістыка, публіцыстыка апэлюе ўвесь час, пачынаючы ад XIX ст. — пэрыяду паўставаньня новай беларускай ідэалёгіі й культуры. Вельмі важна, што Беларусь як дзяржава сёньня праходзіць шлях Сярэдняй Эўропы ў XX ст. — шлях эмансыпацыі. У пэўным сэнсе далейшы палітычны лёс рэгіёну залежыць ад захаваньня беларускага сувэрэнітэту. Таму тыя інтэлектуальныя колы ў сёньняшняй Беларусі, якія адстойваюць сярэднеэўрапейскі выбар, зьяўляюцца інтэлектуальным фарпостам Сярэдняй Эўропы, яе ідэйнымі лідарамі.

Сярэднеэўрапейскі сюжэт, апроч іншага, сьведчыць пра ролю лібэралізму й кансэрватызму ў палітычным спэктры Беларусі.

Алег Дзярновіч

За што закрываюць «Берестейськiй край»?

Нядаўна прызначаны кіраўнік Дзяржкамдруку Бельскі пачаў сваю дзейнасьць з заявы аб тым, што хоча ператварыць сваю кантору ў «міністэрства праўды», а неўзабаве прыняў рашэньне аб закрыцьці «БДГ» і газэты беларускіх украінцаў і ўкраінскамоўных беларусаў «Берестейськiй край». «БК» выдаецца гаварыствам «Просвiта Берестейщини імя Тараса Шевченка» і, са словаў яе выдаўца Алега Пархача, імкнецца адлюстраваць шырокі спэктар погляду. На яе старонках можна знайсьці ўспаміны шчырых, міжваеннага гарту, камуністаў, досьледы ўкраінскіх уніяцкіх гісторыкаў, артыкулы менскіх інтэлектуалаў і рэцэпты баршчоў. Карацей, дух газэты радыкальна разыходзіцца з настроямі, што пануюць у паўваенным-паўмяшчанскім Берасьці, дзе нават каардынатарам падрыхтоўкі навуковай канфэрэнцыі, прысьвечанай 400-м угодкам Берасьцейскай уніі, паставілі выкладчыка навуковага атэізму, першага сакратара абкаму ПКБ Акінчыца.

У папярэджаньні, дасланым сп. Бельскім у «БК» гаворыцца, што газэта «разжигает межнациональную вражду», бо «несуществующий ятвежский вопрос представляет социально-политическую опасность» для краіны. Самае цікавае, што нават слова «яцьвягі» ў газэце нідзе ня згадваецца, ужо ня кажучы пра «вопрос»...

Тым часам падпісчыкі «БК» арганізавалі збор сродкаў для ўкраінцаў-палітвязьняў, якіх мардуюць у менскай турме. Першыя 250 000 р. і 40$ прыдаліся на перадачы.

Ціхан Баран

Сапраўднае сьвята

Бягуць прэзыдэнцкія марафонаўцы... Пасьлякупальскай раніцай пасярод вул. Інтэрнацыянальнай у Менску стаіць знак «цэгла». Яго ахоўвае машына ДАІ. За рулём сядзіць сэржант, у якога на грудзёх бесьперапынна балбоча рацыя. У машыне ўключаны мікрафон зьнешняга «мацюкальніка». Па ўсім квартале нясецца роў кіґалту «трэці, трэці, я шасьцерка, якога ... вы ішчо не перакрылі Леніна!.. Я трэці, нас поняў, шас зьдзелаем»... Сэржант усяго гэтага ня чуе. Ён сьпіць за рулём.

Пад такі акампанэмэнт я аддаляюся ў бок, супрацьлеглы маршруту прэзыдэнцкіх марафонаўцаў. Да чаго зь імі прыбяжыш? Хіба да зыходнага пункту. Тымчасам ДАІшны «мацюкальнік» пакрыкае сьціхае.

Спачатку я хацеў пастаяць, паслухаць міліцэйскія перамовы. Але адразу стала зразумела, што гэтая сакрэтная інфармацыя, якая будзіць цэлы квартал, ня вельмі цікавая. Іншая рэч — «марафоны», якія правакуе амон падчас непрэзыдэнцкіх імпрэзаў. Натуральна, падчас тых «спартовых практыкаваньняў» міліцыянт у прынцыпе заснуць ня можа — страх мабілізуе арганізм. Але пры жаданьні любы чалавек можа паслухаць радыйныя перамовы міліцыянтаў. Напрыклад, 30 траўня я адзін час «хвастом» хадзіў за купкай афіцэраў-разгоншчыкаў і слухаў «шчабятаньне» іхніх рацыяў. Сапраўды, было цікава зразумець лёгіку іхных загадаў. Як яны вызначаюць, калі трэба ўжываць дубінкі, калі — не, калі хапаць толькі сьцяганосцаў, а калі — цясьніць усіх. Гэта было цяжка зразумець, бо яны то распавядалі адзін аднаму байкі, то аддавалі загады ў адзін момант кожны ў сваю рацыю.

Зрэшты, пасьлякупальскай раніцай у Менску гэтыя загадкі ня вельмі дарэчы. На вуліцах спакой. Сонца толькі пачынае грэць, а тоны сьмецьця, што нарадзіліся падчас сьвята гораду, ужо кудысьці зьніклі.

Гэтай ноччу было весела. Па ўсёй Беларусі палілі вогнішчы й пускалі кола з гары. А ў Менску, бадай, было лацьвей за ўсё. Прэзыдэнт здолеў даць вялікай колькасьці людзей тое, чаго ім даўно не ставала — сапраўднае адчуваньне сьвята. Рэч у тым, што за постсавецкімі часамі багата беларусаў былі выштурхнутыя з свайго звыклага пабытова-культурнага асяродку. Але за два апошнія гады яны атрымалі яго ажно зь верхам. Пагадзіцеся, ну ці можна было раней у будзённы дзень ісьці па цэнтральнай вуліцы кампаніяй, гучна сьмяяцца й сьпяваць песьні?.. А паспрабуйце сёньня. Асабліва калі вам васямнаццаць гадоў і ў вас даўгія валасы. За Лукашэнкам вярнуліся часы, калі за ўсё гэта зноў — «ганяюць». «І гэта правільна,» — скажуць вам, —«ва ўсім далжон быць парадак».

За савецкім часам людзі прызвычаіліся ў будзённым жыцьці размаўляць шэптам, на кухнях, а шчырасьць эмоцыяў выяўляць падчас санкцыяваных «торжэств» альбо на футбольным стадыёне. Ну калі яшчэ было магчыма так файна «адарвацца» як не на 7 лістапада! Сьпявай, крычы, пі колькі хочаш — не забяруць. Прычым, самы кайф быў у тым, што гэта можна было рабіць толькі некалькі разоў на год.

Прэзыдэнт сапраўды добра разумее СВОЙ электарат. Ён вярнуў яму ўсе старыя «вострыя адчуваньні». Таму маюць рацыю, калі кажуць, што сьвята гораду-героя ўдалося.

Што да мяне, то я не з таго электарату. Я чакаю 27 ліпеня.

Севярын Квяткоўскі

Гарадзенская канфэрэнцыя — хісткі кампраміс гісторыкаў

Горадня паступова набывае сучасны антураж у сэрвіснай сфэры, часам нараджаючы новыя лінгвістычныя зьявы — амаль усе пункты абмену валюты маюць тут на шыльдах польска-ангельскі гібрыд KANTOR EXCHANGE. У такой атмасфэры стракатасьці 3-5 ліпеня і адбылася Міжнародная навуковая канфэрэнцыя «Гістарычная памяць народаў Вялікага Княства Літоўскага й Беларусі XIII XX ст.»

Характэрная рыса гэтай канфэрэнцыі — яе ініцыятарам і галоўным арганізатарам была прыватная дасьледчая інстытуцыя Заходнебеларускі Гуманітарны Цэнтар дасьледаваньняў Усходняе Эўропы, дырэктарам якой зьяўляецца доктар Дзьмітры Караў. Падобна, што паводле сэнсавай значнасьці ў назве Цэнтру аднолькавую вагу маюць вызначальнікі «Заходнебеларускі» й «Усходняя Эўропа». Альбо яшчэ так — Цэнтар спрабуе распрацаваць погляд на Усходнюю Эўропу з Заходняй Беларусі.

Можна было чакаць, што тэма гістарычнай памяці паспрыяе ўсталяваньню дыскусійнай атмасфэры. Але ў працу сходу прыўнеслася нават палітычная палемічнасьць. Калі нядаўні прэтэндэнт на пасаду чальца Канстытуцыйнага Суду праф. М.Сільчанка аналізаваў прынцыпы магдэбургіі ў беларускіх гарадах, то сама ўсплыла тэма бяспраўнасьці органаў мясовага самакіраваньня ў сёньняшняй прэзыдэнцкай Беларусі. Уладзімер Падгол агучыў свае тэзы пра лу публіку й замбіраваньне электарату праз СМІ.

Што тычыцца ўласна гістарычных дыскусіяў, дык яны прадэманстравалі ўжо традыцыйны падзел гісторыкаў Беларусі на два лягеры. Падзел гэты адбыўся не паміж гістарычнымі школамі зь іхнімі рознымі мэтадалёгіямі, а паводле тэрміналягічнай прыкметы. Адныя гісторыкі (іх, бадай, ужо большасьць), зыходзячы з прынцыпа адзінства й непадзельнасьці гісторыі й тэрыторыі ў дачыненьні да XIII альбо XVI ст., ужываюць вызначэньне «беларускі», альбо «старабеларускі». Іншыя гісторыкі настойваюць на шырока ўжываным тады вызначэньні «рускі». Часам атрымліваецца, што мадэрнізацыяй займаюцца гісторыкі менавіта апошняй згаданай групы.

Хісткі кампраміс, зноў такі тэрміналягічны, усталёўваецца толькі дзякуючы адной канстанце — існаваньню сёньня Рэспублікі Беларусі. Але ўсё адно, аналітычная піраміда вывучэньня гісторыі сыходзіць з нашых дзён і гэтым самым уводзіцца працэдура перад суда, якая дамінуе над развагамі дасьледчыка. Захоўваецца пагроза разрываў плыні гісторыі.

Алег Дзярновіч

НАША НІВА

"Наша Ніва"
незалежны тыднёвік

заснаваны ў 1906,
адноўлены ў 1991

заснавальнік і выдавец	Павал Жук
рэдактар	Сяргей Дубавец
адказны сакратар	Алег Дзярновіч
мастацкі рэдактар	Сяргей Харэўскі
навіны	Уладзімер Бараніч
рэдактар дадатку "Інфарматар"	Андрэй Лапцёнак
макет	Віктар Корзун
дызайн і вёрстка	Лявон Раманчык
набор	Тацяна Чуйвід
стыль і карэктура	Антон Кузьміч
пры ўдзеле	Сяргея Шупы
прадстаўнік рэдакцыі ў Гомелі	Зьміцер Бартосік (тэл. 56-94-36)

АДРАС ДЛЯ ДОПІСАЎ
220123 Менск, а/с 71

Тэл./факс 239-78-49
Падпісны індэкс 63125

П О Ш Т А

Наша барацьба

Перад кожным беларусам, вартым гэтага імя, паўстае сеньня пытаньне беларускае пэрспэктывы. Гісторыя народаў сьведчыць: прайграе той, хто адчайваецца, хто спыняе барацьбу.

Сучасны антыбеларускі рэжым базуецца на дактрынах, што аджылі некалькі дзесяцігодзьдзяў таму, на ксэнафобіі і рэлігійнай неталерантнасьці. Рэжым абапіраецца на гвалт, ману і беззаконьне, на падтрымку найбольш адсталых і неразьвітых пластоў насельніцтва, узгадаванага на ідэалёгіі халоднай вайны, на галечы і нястачы як нормах існаваньня. Прамаскоўскі рэжым імкнецца не дапусьціць стварэньня клясы незалежных вытворцаў, беларускае нацыянальнае буржуазіі, не дазволіць сфармавацца беларускай нацыі. Усё беларускае падвяргаецца цынічнаму перасьледу і мэтанакіравана вынішчаецца. Пазапраўныя мэтады панаваньня сталі будзённым фактам. У прапагандысцкім арсэнале рэжыму — заказныя «сацыялягічныя дасьледаваньні», «рэйтынгі», астралягічныя «прагнозы», служба чутак і дыскрэдытацыі патрыятычных сілаў. Антыбеларускай іерархіі глыбока абыякавы лёс нашага народу, нашай краіны.

А.Лукашэнка ініцыюе і заахвочвае самыя нізкія інстынкты адсталых пластоў грамадзтва. Ён здымае сацыяльныя і маральныя забароны, разбурае прыстойнасьць і традыцыйную мараль. Эканамічна і ідэйна збанкрутаваны рэжым адкрыта паразытуе на імбіцыльнасьці значнае часткі нашага грамадзтва. (Вышэйшая інтэлігенцыя ніколі не была прабеларускай, таму наўрад ці можна казаць пра яе здраду беларускай ідэі ў выпадку з галадоўкай Ю.Хадыкі.)

Само грамадзтва ня мае ўзору адэкватных паводзінаў у цяперашняй сытуацыі. Ніводзін пласт насельніцтва ня змог эфэктыўна абараніць свае інтарэсы. (Цікава, што камуністы шмат казалі пра рабочую клясу, як пра вядучую ў грамадзтве. На справе мы бачым, што рабочая кляса Беларусі, кажучы па-ленінску, — «говно». Яна не абараніла сябе, свае сем'і і сваіх дзяцей.) У грамадзтве няма ўзораў і досьведу палітычнай і клясавай барацьбы.

У такіх умовах наша барацьба можа быць толькі нацыянальна-вызвольнай. Галоўная задача — фармаваньне нацыі. Мы павінны ствараць дзяржаву ў дзяржаве, беларускую — усярэдзіне антыбеларускай.

Нам належыць усё, што знаходзіцца на тэрыторыі Беларусі. Мы тут гаспадары. Усё, што набыта іншаземцамі пад час панаваньня каляніяльнага рэжыму, будзе вернутае беларускай дзяржаве як набытае незаконным шляхам. Ніякая шкода для нашае краіны ня мусіць застацца беспакаранаю.

Нацыянальныя сілы проста абавязаныя знайсьці волю для яднаньня. Гэта мусіць быць канфідэнцыйны Нацыянальны Камітэт. Мусіць паўстаць паралельная нацыянальная структура адукацыі.

Ва ўмовах антыбеларускага рэжыму незалежніцкія партыі і лідары ніколі не павінны публічна дэманстраваць свае тактычныя разыходжаньні, не дапускаць асабістых выпадаў. Мы ня можам ухіліцца ад неабвешчанай, але распачатай супраць нас этнічнай вайны.

Трэба зрабіць так, каб занятак антыбеларушчынай стаў антыпраўным і небясьпечным. А кожны актыўны беларус павінен мець абарону і падтрымку патрыятычных сілаў. (Вартае жалю тое, што адданая беларуска ў салігорскай школе была за абарону сымболікі даведзеная да лякарні, а калі адтуль выйшла, школу ўжо пераявялі на расейскую мову навучаньня. Так дзейнічаюць калянізатары. А што белалегіянэры? Ці дзякуючы іхным душавыратавальным гутаркам нехта вылекаваўся ад беларусафобіі?)

Пад аховай патрыятычных сілаў мусіць быць беларускі бізнэс.

Кожны імпэрскі помнік мусіць быць узяты пад кантроль, а нашыя помнікі і сьвятыні — пад абарону.

Сям'я павінна стаць асаблівым клопатам беларуса. Кожная беларуская сям'я павінна належаць да якой-небудзь хрысьціянскай канфэсіі. Трэба заахвочваць і практыкаваць экумэнічныя багаслужбы. Камуністы разбурылі сям'ю. У Беларусі шмат дзяцей-сіротаў. Трэба ўратаваць гэтых дзяцей для нацыі.

Беларуская навуковая інтэлігенцыя павінна даць корпус найважнейшых тэкстаў сусьветнае думкі па-беларуску, сэрыю беларускіх перакладных слоўнікаў.

Трэба дбаць пра папулярызацыю нацыянальных сымбаляў праз усё, на што можна наляпіць ці на чым можна намаляваць.

Перасьледаваныя за патрыятычную дзейнасьць маладыя людзі павінны быць упэўненыя, што змогуць атрымаць адукацыю па-за межамі Беларусі. Час падумаць і пра стварэньне Вольнага Беларускага Ўнівэрсытэту.

Грамадзянская супольнасьць пачынаецца з моладзі. Моладзь павінна атрымаць палітычны і грамадзянскі трэнінг для таго, каб стаць нацыяй. Трэба актыўна прыцягваць яе да самых розных нацыянальна-мэтазгодных рухаў: экалягічнага, краязнаўчага, спартовага і г.д.

Мп.Н.

Анатоль Сідарэвіч:

«Нельга быць аднаачасова стопрацэнтовым лібэралам і сацыял-дэмакратам»

«НН»: Вы — адзін з тых, хто стаяў ля вытокаў сучаснай беларускай сацыял-дэмакратыі. Як Вы думаеце, ці адбылася нейкая эвалюцыя сацыял-дэмакратыі з 1990 да 1996 году?

А.С.: Дзесьці я прачытаў, што не мяняюцца толькі неразумныя людзі. Мяняюцца жыцьцё, абставіны і рамкі палітычнай дзейнасьці — мусіць нешта мяняцца і ў дактрыне, і ў практыцы пэўнай палітычнай арганізацыі.

У 1990 годзе людзей, якія нешта ведалі пра сацыял-дэмакратыю, была жменька. У Грамаду йшлі пераважна людзі, якія чагосьці не прымалі ў мэтадах БНФ, былі незадаволеныя ўнутранымі парадкамі ў БНФ, але гэта былі пераважна людзі, якія мелі цьмяныя ўяўленьні пра сацыял-дэмакратыю. Яны бачылі Грамаду як мякчэйшы паводле нутранога рэжыму аналяг Фронту. Зянон Пазьняк неаднаразова заяўляў, што Грамаду стварыў БНФ. І ён меў рацыю. У Грамаду прыйшлі і людзі, дэлегаваныя кіраўніцтвам Фронту.

Гэтымі акалічнасьцямі тлумачыцца тое, што ў сацыял-дэмакратычнай нішы да ліпеня 1995 году тапталіся пяць партый: апроч Грамады, яшчэ Беларуская партыя працы (БПП), Беларуская партыя жанчын «Надзея», Партыя народнай згоды (ПНЗ), Партыя ўсебеларускага адзінства і згоды (ПУАЗ). Летась быў створаны блёк «Сацыял-дэмакратычны саюз» (СДС). Сёньня ў яго не ўваходзіць толькі Партыя «Надзея». (Асобны сюжэт —Аграрная партыя, якая таксама нібыта вызнае дактрыну дэмакратычнага сацыялізму).

Мянялася жыцьцё, мяняліся абставіны і рамкі дзейнасьці —мянялася і Грамада. Яна лявела, ператваралася ў сацыял-дэмакратычную партыю ня толькі паводле назвы, але й сутнасьці.

«НН»: Ці гэтае паляненьне зьвязана з тым, што на чале Грамады стаў Мікола Статкевіч?

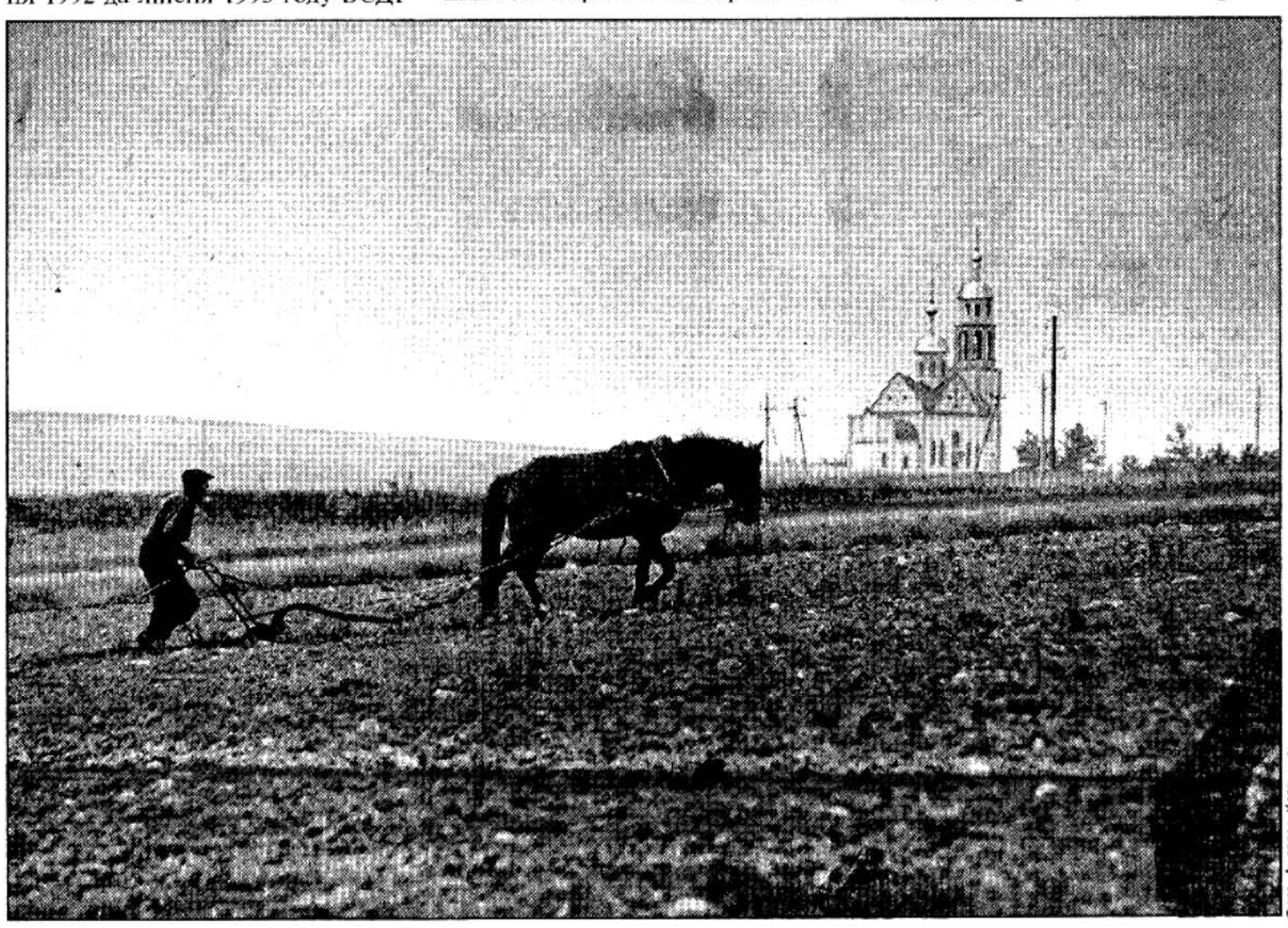
А.С.: Я ўжо казаў, што ў Грамадзе была жменька людзей, якая ведала, што такое сацыял-дэмакратыя і чым яна павінна займацца. Пры Статкевічы Грамада заключыла пагадненьні аб супрацоўніцтве зь Беларускім незалежным прафсаюзам, на чале якога стаіць сацыял-дэмакрат Віктар Бабаед, пагадненьне аб супрацоўніцтве з БПП, лідэрамі якое зьяўляюцца кіраўнікі прафсаюзаў аўтамабільнага і сельскагаспадарчага машынабудаваньня Аляксандар Бухвостаў і радыёэлектронікі Генадзь Фядыніч. Разам з ПНЗ, ПУАЗ і БПП Грамада стала ўдзельніцаю СДС. Вы думаеце, што гэтыя пагадненьні — нешта зусім новае? Не. Я добра памятаю, як першы старшыня БСДГ Міхась Ткачоў вёў перамовы і з Бухвостовым, і з Фядынічам, і з Ганчарыкам. Калі пагартаць падшыўку «Згоды» за 1992 год, дык можна знайсьці тэкст дагавору аб супрацоўніцтве паміж БСДГ і ПНЗ. На жаль, гэты дагавор ня быў падпісаны, а потым спыніліся кантакты з прафсаюзнымі лідарамі.

«НН»: Была нейкая прычына...

А.С.: Прычынаў было, мусіць, дзьве. Ведаеце, у палітыкаў мясцовай гадоўлі самы хадавы аргумэнт — «да чалавека». Дык вось, дамова аб супрацоўніцтве з ПНЗ у 1992 годзе не была падпісаная таму, што сябрам гэтае партыі зьяўляўся Мікола Шэляговіч. Усчаўся лямант: здрада, ганьба!.. Летась гэты аргумэнт выкарыстоўвалі супраць ідэі СДС. Усё ўпіралася ў асобу Дзьмітрыя Булахава. Ну, а сёлета ТЫЯ САМЫЯ ЛЮДЗІ страшаць ужо Нісьцюком ды некаторымі іншымі сябрамі ПНЗ.

Другая прычына — сьмерць Міхася Ткачова. Ён быў сацыял-дэмакратам і ведаў, што павінна рабіць сацыял-дэмакратычная партыя.

Асабіста я лічу, што са сьнежня 1992 да ліпеня 1995 году БСДГ не разьвівалася як сацыял-дэмакратычная партыя. Гэта быў час страчаных магчымасьцяў.

Фота Анатоля Клешчука

«НН»: Як я разумею, усё залежала ад таго, хто зьяўляецца лідарам партыі?

А.С.: Часткова не, часткова так.

Чаму часткова не? Проста, Грамадзе спатрэбіўся палітычны, гістарычны вопыт, каб пераканацца ў слушнасьці курсу, узятага Міхасём Ткачовым.

Чаму часткова так? У вашым тыднёвіку за 24 чэрвеня былы лідар Грамады заявіў: «Пакуль рынку няма, мы павінны быць стопрацэнтовымі лібэраламі». У гэтым сутнасьць усяго інтэрвію. Усё астатняе — «от лукаваго». Я ня ўпэўнены, ці чытаў экс-лідар калі-небудзь Бэрнштайна, Каўцкага, Ота Бауэра... Сто гадоў таму Бэрнштайн напісаў, што няма такога прынцыпу лібэралізму, які нельга ўключыць ў сацыялістычную праграму. Але нельга быць аднаачасова стопрацэнтовым лібэралам і сацыял-дэмакратам. Нават тыя лібэралы, якія бралі дзеля заспакаеньня народу сёе-тое з сацыялістычнай праграмы, аніяк не прэтэндавалі на званьне сацыял-дэмакратаў. Прыкладам, Рузвэльт і Джонсан зь іхнімі «новым курсам» ды «вайною зь беднасьцю». Яны былі нэалібэраламі, сацыял-лібэраламі, але не сацыял-дэмакратамі.

Сваім выказваньнем спадар Трусаў прылюдна засьведчыў, што ён не сацыял-дэмакрат. Дарма ён спасылаецца на прыклад айцоў БНР. Дастаткова прачытаць праграму ўраду Антона Луцкевіча, дзе запісана: «падгатоўка і правядзеньне работніцкага правадаўства у мысьль соц.-дэм. праграмы».

Так, рынку няма, але ёсьць «рынкавы сацыялізм» і ёсьць сацыяльная несправядлівасьць. Супраць несправядлівасьці трэба змагацца, кажучы словамі Луцкевіча, «у мысьль соц.-дэм. праграмы».

Будзьце ўпэўненыя, маса наёмных работнікаў (у тым ліку людзей разумовай працы) за лібэраламі і БНФ ня пойдзе. Аднаачасова ў значнай часткі наёмных работнікаў ёсьць недавер і да камуністаў. І сацыял-дэмакратыі трэба заняць іхняе месца. Павінна адбыцца злучэньне дэмакратычнага сацыялізму з рабочым рухам. Пакуль у сацыял-дэмакратычнай партыі няма як мінімум трыццаці працэнтаў людзей ад станка, яе цяжка называць партыяй сацыяльнае дэмакратыі. Вось у чым задача беларускіх сацыял-дэмакратаў. Мусіць, гэта спрабуюць назваць нэакамунізмам. Францух Мітэран, выцясняючы камуністаў на пэрыфэрыю рабочага руху, называў такую палітыку левым антыкамунізмам. Ніхто не западозрыць яго ў камунізме, але ён не саромеўся сьпяваць «Інтэрнацыянал» і карыстацца ў гутарках зь сябрамі Сацыялістычнай партыі зваротам «таварыш».

«НН»: Вы лічыце, што ў Грамадзе адбываецца барацьба ідэй, а не людзей і амбіцый?

А.С.: Носьбітамі ідэй зьяўляюцца людзі. Ідэі высьпяваюць у іх галовах. У адных была і ёсьць ідэя: «няхай партыя называецца сацыял-дэмакратычнаю, мае сацыял-дэмакратычную праграму, але будзе лібэральнаю». У кагосьці ёсьць іншая ідэя: «практычная дзейнасьць партыі павінна адпавядаць яе назьве і праграме». Заўважце: хоць спадар Трусаў да інтэрвію ў вашым тыднёвіку нідзе не выказваў сваю ідэю публічна, палітолягі і журналісты яшчэ ў чэрвені мінулага году адносілі Грамаду да правых партый. Назва партыі не магла іх падмануць, бо дзейнасьць Грамады не адпавядала азначэньню «сацыял-дэмакратычная». Цяпер Грамаду адносяць, як правіла, да левых партый.

Што да амбіцый. Мне помніцца, што першы з трывогаю і публічна загаварыў аб страце кантактаў з прафсаюзным рухам Міхась Чарняўскі — чалавек, цалкам пазбаўлены амбіцый. Ягоны ліст у «Навінах Грамады» меў загаловак «Тварам да дэмакратычнага сацыялізму».

І яшчэ адзін факт. Мала каму вядома, але 20 чэрвеня 1995 году, калі старшынёю Грамады быў яшчэ спадар Трусаў, Выканкам БСДГ прыняў пастанову пра тое, што партыя выказвае гатоўнасьць пасылаць сваіх прадстаўнікоў у аргкамітэт для стварэньня аб'яднанай сацыял-дэмакратычнай партыі. Пастанова прынятая аднагалосна. Невядома, як разгортваліся б падзеі далей, аднак праз дзесяць дзён быў абраны новы старшыня Грамады.

«НН»: Як вы можаце патлумачыць той факт, што «пачырванелая» Грамада абрала сваім лідарам Міколу Статкевіча? У яго ж была рэпутацыя правага.

А.С.: «... у свой час быў больш правы, чым Пазьняк». Так напісана ў вашай газэце.

Усе няісьцінныя выказваньні — часцей за ўсё ад няведаньня фактычнага стану рэчаў. Хто калі пытаў у Статкевіча пра яго сацыяльныя погляды? Мы, таварышы па партыі, ведалі іх. І таму пасьля сьмерці Міхася Ткачова прапанавалі Міколу балатавацца на пасаду старшыні БСДГ. Аднак ён чамусьці ўхіліўся ад змаганьня. Іншыя «левыя» на пасаду старшыні не маглі прэтэндаваць. У траўні мінулага году Мікола ўжо не адпрэчваў прапановы. Першага ліпеня на зьезьдзе ён ясна выклаў сваю праграму: Грамада павінна быць сацыял-дэмакратычнаю партыяй паводле сутнасьці, павінна йсьці на збліжэньне з партыямі, якія выказваюць прыхільнасьць да дактрыны дэмакратычнага сацыялізму, наладзіць супрацоўніцтва з прафсаюзамі. Назаўтра ж пасьля абраньня ён ужо размаўляў зь лідарамі прафсаюзаў і іншых партый. 25 ліпеня быў створаны СДС.

Адбылася сустрэча і з прадстаўнікамі СДПГ. Пятро Краўчанка на гэтай сустрэчы заявіў, што БСДГ хоча стаць нармальнаю, «клясычнаю» сацыял-дэмакратычнаю партыяй.

Адмовіцца ад гэтага курсу азначала б выставіць Грамаду на пасьмешышча. Я нагадаю, што Грамада не адзін раз адмаўлялася ад сваіх намераў. У 1992 годзе яна адмовілася ад ідэі блёку «Новая Беларусь» і ад супрацоўніцтва з ПНЗ (усё ўперлася ў асобу Шэляговіча). У 1994 годзе адбылося самае ганебнае, што ўжо ўпісана ў палітычную гісторыю Беларусі чорным радком: грамадоўскія дэпутаты адклікалі свае подпісы на карысьць Генадзя Карпенкі, і ён ня стаў кандыдатам на пасаду прэзыдэнта. Наогул, гэта была дзіўная палітыка: партыя падтрымлівала кандыдатуру Шушкевіча, дэпутаты падпісваліся на карысьць Карпенкі, потым подпісы адклікалі... Рыхтык як цяпер: будзем стопрацэнтовымі лібэраламі, але назавемся сацыял-дэмакратамі...

«НН»: Будзем лічыць, што БСДП створана. У друку мала было падрабязнасьцяў пра сам зьезд.

А.С.: Прысутнічала, калі не памыляюся, 115 дэлегатаў. Зь іх 90 прагаласавалі за аб'яднаньне. Дэлегаты падзяліліся на тры групы: адны «за», другія «за», але з пэўнай умовай, трэція — «супраць».

«НН»: Што за ўмовы былі?

А.С.: Датычныя пэўных пунктаў дамовы аб стварэньні адзінае партыі і яе Статута, а таксама магчымага старшыні партыі. У канчатковым варыянце дамовы ўлічаны, бадай, усе пажаданьні Грамады, у тым ліку і пра партыйную сымболіку. Запісана так: «Сымболіку новай партыі разгледзіць яе ІІ зьезд з улікам нацыянальна-гістарычных традыцый».

«НН»: А каго прапаноўвалі абраць старшынёю аб'яднанае партыі?

А.С.: Нізавошта не здагадаецеся. Былога міністра ўнутраных справаў і былога старшыню КГБ Уладзіміра Ягорава. А ён жа ні сябрам Грамады, ні сябрам ПНЗ ня быў, і нават у сацыял-дэмакратычную фракцыю «Саюз працы» не ўвайшоў. Калі не памыляюся, ён у «Згодзе». Дарэчы, ПНЗ і без аб'яднаньня з Грамадою памяняла б сваю назву на БСДП пасьля таго, як зьявілася гэтая «Згода». Магла б узьнікнуць пікантная сытуацыя: дзве партыі — Грамада і ПНЗ — маюць ідэнтычныя праграмы, але розныя назвы...

«НН»: Колькі галасоў набраў Статкевіч?

А.С.: Больш за восемдзесят. Дарэчы, іншага прозьвішча, акрамя ягонага, у бюлетэнях не было.

«НН»: Уявім, што партыя будзе зарэгістраваная. Што далей?

А.С.: Думаю, што гэтым аб'яднаньнем працэс кансалідацыі дэмасацыялістычных арганізацыяў ня скончыцца. Мяркую, што да СДС далучыцца «Надзея». Ня выключана, што праз пэўны час будзе новы аб'яднаўчы зьезд, бо ёсьць пэўныя сыгналы ад Партыі працы. Дый Булахаў заявіў, што ПУАЗ будзе даганяць Грамаду й ПНЗ.

«НН»: Вы аптыміст?

А.С.: Мой аптымізм заўсёды асьцярожны. Я перакананы, што Беларусі патрэбныя як моцная лібэральная, як моцная нацыянальна-дэмакратычная, гэтак і моцная сацыял-дэмакратычная партыя, у якую пойдуць людзі ад варштата. Калі мы ня створым такую партыю, яе пастараюцца стварыць іншыя. Ужо ёсьць сыгналы, што кіраўнікі КПРФ гатовыя памяняць назву сваёй партыі. Хто гарантаваў, што іхнія малодшыя браты ў Беларусі ня возьмуць зь іх прыклад? Ёсьць сыгналы і пра тое, што сацыял-дэмакратычную партыю хочуць стварыць былыя дзеячы КПБ, якія цяпер пакуль што беспартыйныя. Такім чынам, самі абставіны прымушаюць прыхільнікаў сацыяльнай дэмакратыі бараніць гэтую палітычную нішу, гуртавацца.

Гутарыў Алесь Ванькові̇ч.

М і ж н а р о д н ы   а г л я д

Ад Брэста за Берасьце?

Аўстралійскія навукоўцы вынайшлі, як можна ўключаць і выключаць тэлевізар думкай. Рэч у тым, што ад галавы чалавека могуць зыходзіць два кшталты электрамагнітнага выпраменьваньня: альфа-выпраменьваньне ў моманты абсалютнага спакою, калі вочы заплюшчаныя, чалавек расслаблены і «ні пра што ня думае» і бэта-выпраменьваньне, калі мозг актыўна дзейнічае. Аўстралійцы зрабілі такі прыборчык, які ўхоплівае зьмяненьне энэргетыкі галавы і перадае на тэлекамандар. Такім чынам, цяпер будзе дастаткова, каб нейкі інвалід, узброены хітрай машынэрыяй, захроп, як тэлевізар аўтаматычна выключаецца: практычны ўжытак у знаходкі пакуль ня надта шырокі.

Напярэдзе тэхнічнага прагрэсу сёньня амэрыканцы, аўстралійцы, тайваньцы, ды хоць чорты лысыя, толькі ня мы, фанабэрыстыя эўрапейцы. Насеньне нашае хрысьціянскае, атлянтычнае цывілізацыі разьвеялася па ўсім сьвеце, але сама Эўропа паціху ператвараецца ў вялікі запаведнік традыцыяў і ведаў, гэткі культфонд плянэты, бібліятэку характва. Нам добра ў нашай патрыярхальнасьці, але XXI ст. прынясе з сабой пэўныя раптоўныя, а, можа, й гвалтоўныя зьмены.

Недзе, трэба думаць, у 20-я гады наступнага стагодзьдзя, дэмаграфічнае напружаньне, экалягічная зношанасьць дасягнуць на Зямлі свайго крытычнага ўзроўню. Яны заканамерна выклічуць зьбядненьне бедных і, наогул, эканамічны крах, гаспадарчую, а сьледам за ёй і маральную дэградацыю не адной краіны неразьвітага Поўдня. Нівэліроўка культурных каштоўнасьцяў закране балючыя раны нацыяў і цывілізацыяў, што пакутуюць на комплексы ўласнай паўнавартасьці; разгарыцца барацьба Поўдня і Поўначы, хрысьціянства і ісламу. Падыходзіць час чарговага агульнага духоўнага крызысу цывілізацыі, збачэньня маралі, масавага вар'яцтва.

Такое здараецца і мінае: у XX ст. гэта выявілася ў ланцуговым зьяўленьні таталітарных рэжымаў ад Расеі праз Нямеччыну да Камбоджы і Ўганды. Будучыня прынясе нам хутчэйшае вычарпаньне рэсурсаў, ня толькі нафты з уранам, але й чыстай вады, чыстага паветра і шалёнай, пякельнай барацьбы за іх. Аднойчы, «і ўжо блізка той «жаданы» год», да ўсяго букету хваробаў далучыцца эканамічны крызыс, які немінуча паўтараецца праз пэўныя кавалкі часу, і які будзе крыху мацнейшы, чым зазвычай. Тады, магчыма, усё зьменіцца на Зямлі. Бібліятэкам у ліхую гадзіну найгорш: яны гараць.

Сёньняшні Эўрапейскі Зьвяз і паводле рэсурсаў, і паводле эканамічнай моцы, і паводле тэрыторыі саступае і Паўночнай Амэрыцы, і ўсходнеазіяцкаму кангламэрату. На Поўнач Эўропе разьвівацца няма куды: там застаецца пара мільёнаў нясвойскіх вікінгаў. Ісламскі поўдзень стварыў у Эўропе новую меншыню, якую цяжка асыміляваць; і як бы мусульманская меншыня, што завялася бадай што ў кожнай эўрапейскай краіне, не заняла вакантнае месца жыдоў у сьвядомасьці і падсьвядомасьці эўрапейцаў. Эўропе патрэбная прастора: фізычная, эканамічная і духоўная. І знайсьці сабе гэтую прастору Эўропа можа толькі на Ўсходзе. Іншага ходу няма. Прычым дакладна невядома, ці здолее Эўропа набыць новы дынамізм, стаць канкурэнтаздольнай зь Японіяй і Каліфорніяй нават у выпадку ўліваньня новых краёў, таму абсалютна неабходна, каб максымальна шмат патэнцыяльных эўрапейцаў сталі рэальнымі эрапейцамі. Перад гэтым новым выклікам здымаюцца і адыходзяць старыя спрэчкі наконт раўнавагі лацінскіх (за Францыяй) і германскіх (за Нямеччынай) краінаў.

У гэтым кантэксьце можна разглядаць візыт харызматычнага лідара краіны, якая прэтэндуе на статус самай усходняй — ці то маральна, ці то геаграфічна — краіны Эўропы, у краіну, якая лічыць сябе самай заходняй у Эўропе, у Францыю.

Некаторыя краіны хістаюцца на мяжы эўрапейскасьці і азіятчыны, празванай «азіячынай»: ні вашым, ні нашым. Такая замарожанасьць сьвядомасьці цягнецца доўга, але яна не назаўжды. Усе вырашаецца ў крызысныя моманты. Калі пад час будучага крызысу Беларусь апынецца з Эўропай (ня будзе спрабаваць угадаць, у якія формы апранецца крызыс), гэта канчаткова акрэсьліць нашую самасьвядомасьць. Калі ж яна ня будзе ні з Эўропай, ні з тым, іншым бокам, альбо зойме ў дачыненьні да Эўропы позу Фідэлевай Кубы... Жаль усім нам будзе.

Андрэй Дынько

Марсэльеза

Да візыту прэзыдэнта Беларусі на братнюю францускую зямлю быў зроблены гэты пераклад.

Наперад, Бацькаўшчыны дзеці,
Дні вашай славы надыйшлі.
Супроць тыранаў, што крывавы
Прахляты сьцяг свой узьнялі. (2 р.)

Ці чулі, як на нашых нівах
Рычыць драпежны вораг-кат?
У хату ўлез яго салдат,
Каб нішчыць і малых, і сівых.

Да зброі, грамада!
Шчыльней самкні рады!
Сьмялей у бой,
Акропім злой крывёй
Варожыя сьляды!

Allons, en fants de la Patrie,
Le jour de gloire est arrive.
Contre nous de la tyrannie
L'etandard sanglant est leve. (2 f.)

Entendez-vous dans nos campagnes
Mugir ces feroces soldats?
Jis viennet jusque dans nos bras
Egorger nos fils et nos compagnes.

Aux armes, citoyens!
Formes vos batai llons!
Marchons, marchons,
Qu'un sang impur
Abreuve nos sillons.

Пераклаў з францускае Ціхан Баран.

К а л я н д а р

Беларуская Бастылія

14 ліпеня 1789 году сацыяльна пярэстыя натоўпы французаў зруйнавалі адзін з самых галоўных сымбаляў сваёй гісторыі, сымбаль абсалютнае таталітарнае ўлады — парыскую каралеўскую крэпасьць-вязьніцу Бастылію.

Гэтая падзея досыць унікальная на тле рэвалюцыйнай гісторыі Старога Сьвету, бо звычайна пасьля сваёй перамогі «нізы» імкнуліся «прыватызаваць» сымбалі пераможаных ворагаў (нашая «Валадарка» — не выключэньне). Беражлівыя да сваёй гістарычнай спадчыны французы на працягу апошніх двух стагодзьдзяў неаднойчы распачыналі дыскусію пра аднаўленьне гэтага выдатнага помніка архітэктуры — Бастыліі. Сярод контраргумэнтаў быў містычны, як зь сёньняшняга гледзішча, пратэст: людзі не жадалі, каб нават прывіды дэспатаў-прыгнятальнікаў зьяўляліся там.

Выпадак пячорнага вандалізму — сапраўды ўнікальны для французаў. Таму ня дзіўна, што на раўнюсенькай пустцы (усё, што засталося ад крэпасьці) быў створаны аднайменны пляц, пляц Бастыліі. Мне цяжка ўявіць каб нашыя камуністы на месцы зруйнаванае Сьвятадухаўскае царквы ўтварылі Сьвятадухаўскі пляц. Тут сканчаецца іхняя любоў да Францыі, як да краіны, што нарадзіла мадэль сацыялістычных рэвалюцыяў: зь нянавісьцю да шляхты, з марсэльезамі й чырвоным сьцягам.

Мэнталітэт сярэдняга француза традыцыйна ўважаецца за сацыялістычны. Праз гэта яго параўноўваюць зь беларускім мэнталітэтам. Але для таго, каб сягнуць францускай «сацыялістычнасьці», беларусам трэба зьнішчыць нашмат больш вялікую й моцную Бастылію. У матэрыялізаваным выглядзе ідэя Беларускае Бастыліі моршчыцца безьліччу «праспэктаў леніна» і саміх каменных правадыроў, што скажаюць твар Беларусі. Можна шмат сказаць пра «хрушчоўкі», «брэжнеўкі» й іншыя «каробкі», якія сталіся сымбалем нашага сацрэальнага жыцьця. Але яны бяскрыўдныя сваёй безаблічнасьцю, яны зь цягам часу рассыплюцца й будуць замененыя прыгожымі мадэрновымі будынкамі. У адрозьненьне ад «па-сталінску ампірных» праспэктаў, якія на вякі будаваліся як узьлётныя палосы ў «сьветлую будучыню»...

207 гадоў таму ў Парыжы за адну ноч зьнікла крэпасьць-вязьніца Бастылія. Беларуская Бастылія ня можа зьнікнуць за адну ноч. Але шторанак яна памяншаецца.

Севярын Квяткоўскі

«ВЫПАДЗЕНЬНЕ БЕЛАРУСІ ЎСКЛАДНЯЕ СЫТУАЦЫЮ»

Працяг са старонкі 1.

зацьверджана адна дзяржаўная мова, нацыянальныя сымбалі, забарона палітычных партый, якія выступаюць супраць дзяржавы.

Як ня дзіўна, Украіна адна з нешматлікіх посткамуністычных краін, дзе левыя не вярнуліся да ўлады. Яны вярнуліся ў Славаччыне, Польшчы, Вугоршчыне, Літве... А ў нас прэзыдэнт ня левы, яго камуністы абвясьцілі ворагам нумар адзін. Ён і ня правы. Ён беспартыйны. Ён расьце, як палітык і ўсё больш прыхіляецца да нас.

У нас Вярхоўная Рада ня мае ніякай большасьці. У нас сытуацыйная большасьць. Калі будзе патрэбна, то зьбярэм сілы і зможам выйграць Канстытуцыю. У нас — неструктурызаваны парлямэнт, мажырытарны. Беспартыйныя выбары. Толькі ў нас і ў Беларусі — на ўсёй посткамуністычнай прасторы. Мы будзем мяняць выбарчы закон.

На першым этапе, калі ня быў давыбраны парлямэнт, камуністам удалося правесьці свайго сьпікера сп. Мароза. Яны зараз на гэтым і выйграюць. Бо большасьці ўсё адно ня маюць.

Так што прыняцьце Канстытуцыі патрэбна было нам як паветра. Сёньня ўжо ніхто ня скажа, што ў нас сацыялістычны выбар, што нам трэба вяртацца ў Саюз.

Праўда можна патаптаць Канстытуцыю, у вас таксама някепская Канстытуцыя. Але ў нас крышку іншая раскладка палітычных сілаў, і вярхушка ўлады трошку іншая. У нас наверсе —намэнклятура, якой патрэбна Ўкраіна для таго, каб яе даіць. Яны ня хочуць быць служкамі ў Масквы. Яны хочуць камандаваць Украінай. Гэта своеасаблівы патрыятызм партыі ўлады. Мы мусім зь імі супрацоўнічаць дзеля таго прынамсі, каб адбіць наступ камуністаў і імпэрыялістаў. Але мы разумеем, што намэнклятуру трэба мяняць. Таму мы спадзяемся на новы выбарчы закон.

«НН»: Канстытуцыя прымалася вельмі няпроста і марудна, але была прынята за адну ноч...

В.Ч.: Мы лічым, што ёсьць два пераможцы — прэзыдэнт і Рух. Прэзыдэнт абраў слушную тактыку. Ягоная частка канстытуцыйнай камісіі падтрымала палажэньні пра сувэрэнітэт Украіны. Мы нават удакладнілі і наставілі слова «незалежнасьць», таму што са словам «сувэрэнітэт» гуляюцца, маўляў і ранейшая рэспубліка ў СССР была сувэрэннай.

Усе гэтыя палажэньні, а таксама пра прыватную ўласнасьць, былі закладзеныя ў Канстытуцыю з дапамогай прэзыдэнцкай часткі камісіі. Камісія раскалвалася на дзьве паловы — нашу і левую, але яны былі ў значнай меншасьці, таму што прэзыдэнцкая частка падтрымлівала нашу.

Ён пастаянна браў удзел у канстытуцыйным працэсе і стымуляваў яго. Калі ён пабачыў, што такая Канстытуцыя будзе праваленa, ён выдаў указ пра рэфэрэндум і Вярхоўная Рада перапалохалася. Усё ж рэфэрэндум ён бы выйграў нават у нашых складаных умовах. Мы ўжо стварылі 450 штабоў падрыхтоўкі рэфэрэндуму, пачалі праводзіць канстытуцыйныя кангрэсы... Людзей найстроілі так, што непрыняцьцё Канстытуцыі — яшчэ большая нестабільнасьць, бяда ў дзяржаве. А так хоць нейкая гарантыя ёсьць. І людзі прагаласавалі б. Пасля гэтага Вярхоўная Рада разляцелася б.

У нас левых дэпутатаў у парлямэнце мы называем камуністычным быдлам. Гэта ня тыя камуністы, якія былі ў 1991 годзе. То ўсё ж была камуністычная эліта, нашы ідэйныя праціўнікі, але адукаваныя, разумныя людзі. А цяпер прыйшла такая галота... Ня тое што бедная, яны ўжо награбліся, але яны — разумовая галота. У будучыні гэтыя людзі больш ніколі да гэтых крэслаў не прарвуцца, гэта зразумела, усе бачаць іх абсалютную непрыдатнасьць. І яны спалохаліся. Зь пярэпалаху 20 камуністаў падтрымалі праект Канстытуцыі. Якраз тое, чаго нам не хапала. Цяпер іх там з партыі выключаюць, разьбіраюцца... Так што прэзыдэнт выбраў правільную тактыку — спалохаў іх рэфэрэндумам.

А з другога боку — наш ціск. Яны хацелі выхаласьціць Канстытуцыю. Мы гэтага не дазволілі, пачалі байкатаваць. Мы выцягвалі карткі, выходзілі з залі... І так цягнулася цэлы тыдзень да апошняга дня. Яны чакалі перамогі Зюганава ў Расеі, і цягнулі, як маглі. Але Канстытуцыя была прынята да выбараў у Расеі. Мы вырывалі ў іх артыкул за артыкулам. Гэта была ўпартая барацьба, дзе галоўную скрыпку іграў Рух, наша фракцыя ў парлямэнце. Таму мы кажам, што гэта перамога дзьвюх сілаў — прэзыдэнта і Руху.

«НН»: Што Вы можаце сказаць пра прэзыдэнтаў Украіны?

В.Ч.: Краўчук перайшоў на нацыянальна-дэмакратычныя пазыцыі. Ён цяпер абсалютна дзяржаўнік. Можа нават у душы баіцца, што раптам Кучма пацягне назад, маўляў выйшаў з ВПК, яму давялося цяжка вяртацца да ўкраінскай мовы. Слава Богу, вярнуўся. Для Краўчука гэта прыродна, ён быў ідэолягам кампартыі, але вельмі добра ведаў украінскія праблемы. Ён сам з заходняй Украіны, з Валыні, штосьці ўкраінскае ў ім жыло. Словам, Краўчук цьвёрда стаў на нацыянальныя пазыцыі і змог праціснуць пытаньне з сымболікай нават тады, калі гэта было надзвычай цяжка. Ён падтрымліваў дзяржаўнасьць мовы і ўсю дзяржаўную атрыбутыку, але быў вельмі нерашучы ў эканамічных пытаньнях, асабліва кадравых. Ён пабаяўся прывесьці нас да ўлады. Ён прыхіліўся да старой камуністычнай намэнклятуры. А яна яму здрадзіла. На выбарах большасьць зь іх падтрымала Кучму.

Такім чынам Краўчук — раздвоеная фігура, можна нават сказаць трагічная фігура пераходнага пэрыяду.

«НН»: Ці цяжка было супрацоўнічаць з сакратаром ЦК па ідэалёгіі, калі стала ясна, што ён — прэзыдэнт?

В.Ч.: Я быў яго асноўным апанэнтам на прэзыдэнцкіх выбарах, ўзяў другое месца, нават афіцыйна кожны чацьверты голас быў мой, хоць былі парушэньні. Але я праз гэта хутка пераступіў і меў кантакт зь ім. Усё выглядала прыстойна, але зьліла тое, што не было поступу наперад. Былі толькі словы, а мы маглі і з Чарнаморскім флотам вырашыць пытаньні. Усю армію мы забралі, трэба было забіраць і флот, рабіць Касатонава міністрам Ваенна-марскога флоту Ўкраіны, тым больш, што ён быў гатовы да гэтага. Але Краўчук пачаў палохацца, ён — вельмі асьцярожны. З Крымскай аўтаноміяй нам нашкодзіў — гэта яго ідэя. І сёньня мы маем дзяржаву ў дзяржаве. Пасьпяшаўся з ядравай зброяй, трэба было пагандлявацца, і больш выгандляваць. І ўсё ж гэта першы прэзыдэнт, які стаяў на пазыцыях дзяржавы і вывадзіў гэтую дзяржаву ў сьвет.

«НН»: Як Вы ўспрымаеце сучасную сытуацыю ў Беларусі?

В.Ч.: Мы сочым за масавымі выступамі пратэсту з захапленьнем, бо нават не чакалі, што ў Беларусі такое магчыма супраць дыктатуры Лукашэнкі.

Я добра ня ведаю сытуацыі ў Беларусі. Ваша галоўная бяда ў тым, што ў вас не было Галічыны і Кіева. Кіеў — унікальны горад. Хоць тут гавораць у большасьці на расейскай мове, але гэта вельмі патрыятычнае места. Кіеў заўжды падтрымліваў дэмакратыю: і ў 1990 годзе, і цяпер. Тут аніводзін камуніст не праходзіць. Да таго ж ёсьць Галічына, дзе з 1990 году пачалі вельмі рашуча праводзіць усё тое, што потым пераняла ўся Ўкраіна: сымболіку, прэсу, дэпартызацыю, зямлю пачалі дзяліць і акцыянаваць.

«НН»: У чым, на Вашую думку, розьніца народных рухаў Балтыі, Беларусі і Ўкраіны. Як вы лічыце, яны выканалі сваю ролю?

В.Ч.: Калі я з Ландсбергісам гаварыў, ён шкадаваў, што яны рана распусьцілі Саюдзіс. Але ён, мабыць, павінен быў распасьціся, таму што яны адразу пайшлі па лініі традыцыйнага партыйнага плюралізму — адраджэньня партый, якія існавалі да 1940 году. Таму там не было такой унутранай еднасьці, як у нас у Руху.

Калі мы партызаваліся, то партыі, якія нарадзіў Рух, складалі працэнтаў пяць. Усе астатнія былі чыстыя рухаўцы. А Саюдзіс быў асуджаны на распад з пачаткам палітычнага плюралізму. Калі для іх гэта было нармальна, то ў нас разьбіваць рух на партыі было небясьпечна. Мы паводле сваёй задачы былі партыяй, паводле статусу — не. Задача — прыйсьці да ўлады. Але ўсьведамленьня, як гэта зрабіць, не было. І тое, што мы здолелі ў 1992 годзе разьвярнуцца і пайсьці ў бок партыі, дазволіла зьберагчы нашыя структуры, нашае членства, а тыя партыі, якія выйшлі з Руху, сёньня захірэлі і зноў цягнуцца да нас. Па сутнасьці, мы былі партыяй расхрыстанай, а цяпер сталі партыяй значна больш арганізаванай.

У нас таксама былі перапады, напэўна гэта аб'ектыўна. Проста іншы пэрыяд наступіў, напэўна, пік усіх франтоў — ззаду. Трэба цьвяроза і прафэсійна рабіць палітыку. Магчыма гэтым шляхам пойдзе і БНФ, бо сытуацыя нечым падобная, таму што няма моцных партый. Фронту патрэбна, напэўна, дакладней партызавацца і скласьці асноўную партыю, не адкідаючы магчымасьці ствараньня якіх-небудзь блёкаў.

«НН»: Што Вы думаеце пра людзей, якія выходзяць на вуліцы супраць Лукашэнкі?

В.Ч.: Прапусьціць гэты момант нельга. Трэба даць ім пазытыўны зьмест, бо яны працуюць на нэгатыве.

«НН»: Украіна праводзіць адметную зьнешнюю палітыку. Апошнім часам зроблены рашучы крок у Эўропу...

В.Ч.: Варта сказаць пра дасягненьні ў гэтай галіне каманды Краўчука. Ён пачаў больш-менш актыўна займацца зьнешняй палітыкай, а сыстэматызаваў яе Кучма. Міністар Удавенка мае вельмі прадуманую канцэпцыю зьнешняй палітыкі. Мы не ідзем ні на якія падпісаньні ў рамках СНГ, якія б ушчкалі наш сувэрэнітэт. Зь іншага боку, імкнемся наладзіць кантакт з былымі савецкімі рэспублікамі. Я думаю, разумная палітыка — з арыентацыяй больш на Эўропу, чым на Ўсход. Хоць мы і гаворым пра стратэгічнае партнэрства з Расеяй, але ніхто ня ведае, што гэта значыць.

«НН»: Як вы глядзіце на ідэю Балтачарнаморскага Саюзу?

В.Ч.: Гэта вельмі плённая ідэя, якую Рух выношваў з самага пачатку. Яна нават набліжалася да нейкіх рэальных формаў. Вы прыгадайце, як мы спрабавалі правесьці ідэю Балтачарнаморскага нафтавага калектару. І Менск, і Кіеў былі зацікаўленыя, каб гэты праект ажыцьцявіць, гэтым самым пазбавіцца ад расейскай манаполіі на нафту і газ. Але пасьля таго, як у Беларусі адбыўся, па сутнасьці, пераварот, усталяваўся рэжым Лукашэнкі, гэтая ідэя правісла ў паветры. І атрымаўся ўбіты клін.

Я быў у Эстоніі, там і апазыцыя, і ўлады падтрымваюць гэтую ідэю няхай ня блёку, але нейкай Балтачарнаморскай структуры. Але выпадзеньне Беларусі вельмі ўскладняе сытуацыю.

Ідэя носіцца ў паветры, але пакуль не набыла выразнай формы, магчыма таму, што за яе прапаганду і ажыцьцяўленьне ўзяліся разам з сур'ёзнымі структурамі трэцеразрадныя. Проста трэба, каб сур'ёзныя палітыкі і дзяржаўныя дзеячы ўзяліся за справы. У нас, дарэчы, гэтую ідэю актыўна падтрымліваў папярэдні прэзыдэнт. Гэты пакуль адмоўчваецца. Ідэя вельмі пэрспэктыўная, але праблема пакуль што ў Беларусі.

Кіеў

№ 17/96
15 — 21 ліпеня

інфарматар НАША НІВА

Новае слова на рынку беларускае прэсы – штотыдзень 8 палосаў патрэбнае інфармацыі

ШТОТЫДНЁВЫ ІНФАРМАЦЫЙНЫ ДАДАТАК ДА ГАЗЭТЫ НАША НІВА

ІНФАРМАЦЫЙНАЕ ЗАБЕСЬПЯЧЭНЬНЕ BELARUSIAN PUBLIC RELATIONS ASSOCIATION

Ахова правоў чалавека

Як паказалі апошнія веснавыя акцыі, легальна на Беларусі нічога сур'ёзнага антыўрадавага зрабіць нельга. Ёсьць варыянт дзеяньняў з-за мяжы, але "Варыянт Пазьняка" няшмат каму падыходзіць. Але ёсьць яшчэ і даволі цікавыя варыянты: магчымасьць дзейнічаць з-за мяжы, знаходзячыся на Беларусі. І дзейнічаць даволі пасьпяхова. Для гэтага існуюць праваахоўныя арганізацыі.

"Наша Ніва" ўжо друкавала ў "Інфарматары" рэкламныя плякаты "Amnesty International" – "Міжнароднай Амністыі", адной з найбольш уплывовых міжнародных праваахоўных арганізацыяў.

Даволі цікавая гісторыя стварэньня "МА".

Аднойчы ў адным з дамоў "Лёндану" сабраліся знаёмыя-інтэлігенты: журналісты, юрысты, людзі іншых вольных прафэсій. Пасярод вясёлай, застольнай размовы ўстаў адзін зь сяброў і прамовіў пра тое, што вось мы тут п'ем, а ў мяне "сядзіць" замежны сябра, якога арыштавалі толькі за тое, што ён у сваёй краіне крытыкаваў урад. Пасьля прапановы выпіць за палітвязьня нехта прапанаваў яшчэ й напісаць артыкул у газэту. З гэтага моманту й пачынаецца афіцыйная вэрсія стварэньня "Амністыі".

Артыкул юрыста Пітэра Бэнэсана з заклікам да барацьбы за вызваленьне палітычных вязьняў выклікаў вялікі рэзананс. З усяго сьвету адгукаліся людзі й прапаноўвалі дапамогу. Гэтыя людзі стварылі "Міжнародную Амністыю", якая ў 1977 годзе ўзяла Нобэлеўскую прэмію Міру за "закладаньне фундамэнту для свабоды й міру ва ўсім сьвеце".

Асноўныя прынцыпы "МА" – незалежасьць і бесстароннасьць. Арганізацыя прынцыпова не бярэ грошай ад нейкіх урадаў і дзяржаваў, каб не падпадаць пад іх уплыў. Грошы на існаваньне даюць сябры, якіх у сьвеце налічваецца больш за 1.100.000 (!).

Асноўныя патрабаваньні "МА" да ўрадаў сьвету складаюць 4 пункты:

1. Вызваліць усіх вязьняў сумленьня.
2. Забясьпечыць хуткі й справядлівы суд для палітзьняволеных.
3. Адмяніць сьмяротнае пакараньне, катаваньні й жорсткае абыходжаньне са зьняволенымі.
4. Спыніць пазасудовыя сьмяротныя пакараньні й "зьнікненьні".

Што датычыць сьмяротнага пакараньня, то меркаваньне "Амністыі" такое: справу чалавеку можна і "прыпыніць". Калі высьвятліцца, што яна "ліпавая" – можна ўжо спазьніцца. А вось калі чалавеку проста далі пажыцьцёвы тэрмін, то яго можна вызваліць і неяк кампэнсаваць тую шкоду, якую яму зрабіў рэжым.

У сусьветнай практыцы "ліпу" робяць звычайна "палітычным". Але мы добра бачылі "карысьць" сьмяротнага пакараньня падчас сумнавядомай "Віцебскай справы", калі нізавошта пазбавілі жыцьця двух грамадзянаў Беларусі. Вось менавіта з-за гэтага "Амністыя" й дамагаецца адмены сьмяротнага пакараньня.

"МА" супрацоўнічае з усімі праваахоўнымі арганізацыямі: ад міжнародных да рэгіянальных, а таксама з асобнымі праваахоўнікамі й нацыянальнай прэсай. Усе матэрыялы, якія трапляюць да "Амністыі", праходзяць праверку. Для гэтага ў Лёндане існуе Міжнародны Сакратарыят, які ацэньвае факты праваапарушэньняў і заносіць іх у банк зьвестак. "Амністыя" – бюракратычная па сваёй сутнасьці структура. Пакуль да яе не паступяць паперы з фактамі парушэньняў, яна не зрэагуе: сачыць за ўсім сьветам адразу цяжка. Вось чаму роля нават прыватных і ананімных пасланьняў у дзейнасьці "МА" значная.

А калі факты парушэньня Дэклярацыі Правоў Чалавека даказаны, тады па ўсім сьвеце пачынаецца грандыёзны шухер. Мясцовыя групы й індывідуальныя сябры "МА" больш чым у 150 краінах сьвету пачынаюць дасылаць парушальнікаў паштоўкамі з патрабаваньнем вызваліць палітвязьняў, пікетуюць амбасады краінаў-парушальнікаў, байкатуюць тавары гэтых краінаў. І тады ўрад такой краіны адчувае, што на ягоныя дзеяньні глядзіць увесь сьвет. Гэта робіць яго больш адказным за свае дзеяньні.

Калі становішча з правамі чалавека ўжо выключнае, то ў краіну дасылаецца дэлегацыя "МА". Адмова прыняць дэлегацыю й стварыць ёй умовы для працы – матэрыял для рэагаваньня сяброў "МА". А рэагаваньне можа быць тэмай для дакладу ў ААН.

Адзіная група, якая ніяк не рэагуе на парушэньні – гэта група той краіны, у дачыненьні да якой ідуць акцыі. Гэта – абавязковы прынцып і адно з фундаментальных палажэньняў "Амністыі". На гэты конт у іх ёсьць нават спэцыяльны бюлетэнь: "Праца ў сваёй краіне". Гэтай "паміўнасьцю" групы дасягаюцца дзьве мэты. На-першае, большая аб'ектыўнасьць – да сваёй краіны заўсёды больш патрабаваньняў. Таму сябры "МА" ня могуць нават зьбіраць інфармацыю аб парушэньні правоў чалавека ў сваёй краіне.

На-другое, абарона сяброў ад магчымых адбыцца рэпрэсіяў (калі ўрад увогуле дыктатарскі).

Але сябры "МА" могуць зьбіраць інфармацыю аб праваапарушэньнях, як прыватныя праваахоўцы. Усе яны робяць на сваю рызыку, бо "Амністыя" не прадстаўляе сваім сябрам нейкай асаблівай аховы. Усе справы аб рэпрэсіях у адносінах да сяброў "МА" разглядаюцца "у парадку чаргі", быццам яны ніякага дачыненьня да арганізацыі ня маюць.

Праваахоўцы, якія інфармуюць "Амністыю" аб парушэньнях Дэклярацыі Правоў Чалавека (на гэтай Дэклярацыі грунтуе сваю дзейнасьць "МА") – зусім розныя людзі. Зьвязацца з "Амністыяй" можа кожны – ад студэнта да міністра. Кожны можа быць праваахоўцам, трэба толькі ня быць абыякавым да ўсяго.

Група падтрымкі ідэяў "МА" ёсьць і ў Беларусі. Яны знаходзяцца ў Гомелі. Калі хто жадае атрымаць больш падрабязную інфармацыю пра "Amnesty International", зьвяртайцеся: 220004, г. Гомель, а/с 3.

Хто жадае зьвязацца з "Амністыяй" без пасярэднікаў – у "МА" чатыры афіцыйныя мовы, ангельская й расейская сярод іх ёсьць. Пажадана дасылаць друкаваную інфармацыю.

Amnesty International International Secretariat 1 Easton Street, London WC 1X 8DJ, Ангельшчына. Тэлефон: (44) (71) 413-5500. Тэлеграмы: Amnesty London WC1. Тэлекс: 28502. Тэлефакс: +44 71 956 1157.

Сяргей Пульша 220030 Беларусь. Менск, вул.Кастрычніцкая 2-710а

AMNISTIE INTERNATIONALE

Піва

У рамках кірмашу "Бістро-96" прайшла спэцыялізаваная выстава "Піва-96", якая па традыцыйна суправаджалася аматарскай і прафэсійнай дэгустацыямі. Спэцыялісты-дэгустатары зь Літвы, Беларусі, Расеі, Украіны й краінаў далёкага замежжа — Нямеччыны й Славакіі, ацэньвалі прэзэнтаваныя узоры паводле наступных катэгорыяў:

1. Піва сьветлае (кляса "А", "Б", "В").
2. Піва цёмнае (кляса "А", "Б").
3. Піва з выкарыстаньнем нетрадыцыйнай сыравіны (пшанічных зернепрадуктаў, канцэнтрату кваснага сусла і г.д.)

Узнагароджаныя срэбнымі мэдалямі:
1. У катэгорыі "сьветлае піва": "Bitburger" (Нямеччына), "Старое Ямское" (Расея, Клінскі піўкамбінат), "Рэчыцкае сьветлае" (Рэчыцкі арэндны бровар), "Utenos premium" (Літва, АТ "Утэнас Герымай").
2. У катэгорыі "цёмнае піва": "Велкапаповіцкі казёл" (Чэхія, бровар "Велкапаповіц").
3. У катэгорыі "піва, выробленае з выкарыстаньнем нетрадыцыйнай сыравіны": "Былiннае" (Бабруйскі бровар).

Узнагароджаныя срэбнымі мэдалямі:
1. У катэгорыі "сьветлае піва": "Дняпроўскае" (Рэчыцкі бровар), "Аліварыя" (ААТ "Аліварыя", Менск).
2. У катэгорыі "цёмнае піва": "Траецкае" (ААТ "Аліварыя", Менск), "Рэчыцкае цёмнае" (Рэчыцкі бровар).
3. У катэгорыі "піва, выробленае з выкарыстаньнем нетрадыцыйнай сыравіны": "Turbo" (Літва, АТ "Утэнас Герымай).

Узнагароджаныя бронзавымі мэдалямі:
1. У катэгорыі "сьветлае піва": "Прынёманскае" (Лідзкі бровар), "Велкапаповіцкі казёл" (Чэхія), "Лекерть-2" (ААТ "Аліварыя, Менск), "Вясёлы манах" (Украіна, ААТ "Піўзавод "Рогань").
2. У катэгорыі "цёмнае піва": "Манастырскае спэцыяльнае" (Украіна, ААТ "Бровар"Рогань").

За высокую якасьць афармленьня прадукцыі ганаровымі дыплёмамі выставы адзначаныя Чарнігаўскі бровар "Дзясна", АОЗТ "Лідзкі бровар", АТ "Бровар "Янтарь" (Украіна).

Хто такія ньюёрцы?

На гэтае, абстрактнае, здавалася б, пытаньне дапамогуць адказаць вынікі сацыялягічнага апытаньня, надрукаванага ў адным з чэрвеньскіх нумароў часопіса "Нью-Ёрк". Апытаньне рабілася сёлета ў траўні фірмай Penn + Schoen. Праз тэлефон былі апытаныя 804 жыхары ўсіх раёнаў Нью-Ёрку: самага дарагога й прэстыжнага Манхэтэна, Брукліна, Квінса, Бронкса і Стэйтэн Айленда. Апытаным ньюёрцам былі зададзеныя 99 пытаньняў, датычных практычна ўсіх аспэктаў іхнага жыцьця.

Чытайце на старонцы 10 у рубрыцы "Статыстыка"

НЕКАТОРЫЯ ФАКТЫ З ЖЫЦЬЦЯ НЬЮЁРЦАЎ

86% мужчынаў і **78%** жанчынаў лічаць сябе "сапраўднымі ньюёрцамі". Найбольш папулярныя сярод ньюёрцаў газэты:

Daily News – **46%**, New York Times – **37%**, New York Post – **14%**, Wall Street Journal – **5%**.

Ньюёрцы, якія маюць дзяцей:

Квінс – **65%**, Стэйтан Айлэнд – **63%**, Бруклін – **60%**, Бронкс – **56%**, Манхэтэн – **40%**.

68% ньюёрскіх дзяцей навучаецца ў грамадзкіх школах, **26%** – у прыватных, **11%** – у спэцыялізаваных.

У грамадзкіх школах навучаецца **60%** белых дзяцей, **73%** цёмнаскурых і **21%** лацінаам., у спэцыялізаваных – **17%** белых, **7%** чорных і **7%** лацінаам.

Ньюёрцы, якія зьвяртаюцца па псыхалягічную кансультацыю:

Манхэтэн – **44%**, Бруклін – **17%**, Стэйтан Айлэнд – **16%**, Бронкс – **15%**, Квінс – **13%**.

28% мужчынаў і **37%** жанчынаў у Нью-Ёрку маюць хатніх жывёлаў, пераважна сабак і котак.

Ньюёрцаў, якія маюць дома разнастайных рэптыліяў – **4%**.

Ньюёрцы-рэспубліканцы аддаюць перавагу сабакам, тымчасам як дэмакраты больш любяць котак.

На пытаньне "Як часта Вы займаецеся сэксам?" **3%** апытаных ньюёрцаў адказалі – "больш за 6 разоў на тыдзень", **6%** – ад чатырох да шасьці разоў на тыдзень, **13%** – тры разы на тыдзень, **11%** – два разы на тыдзень, **12%** – раз на тыдзень, **9%** – два разы на месяц, **5%** – раз на месяц, **4%** – часьцей, чым раз на год, але радзей, чым раз на месяц, **5%** – адзін раз на год і **12%** – ніколі.

Самым дзіўным падаецца адказ "я ня ведаю" (**19%** ньюёрцаў).

6% мужчынаў і **18%** жанчынаў прызналіся, што ў іх увогуле няма аніякага сэксуальнага жыцьця.

У сярэднім **33%** ньюёрцаў (**26%** мужчынаў і **38%** жанчынаў) сказалі, што ў іх ёсьць блізкія сябры-геі ці бісэксуалы. У тым самым прызналалася большасьць жыхароў Манхэтэна.

Улюбёныя заняткі ньюёрцаў (паводле памяншэньня): шпацыраваньне, харчаваньне ў рэстарацыях ці кавярнях, наведваньне шоў ці спэктакляў, наведваньне парку, заняткі спортам, пакупкі, агляд знакамітых месцаў, гутаркі зь сябрамі, наведваньне клюбаў ці бараў, кіно, канцэртаў, музэяў.

Кожны восьмы жыхар Нью-Ёрку на працягу апошніх шасьці месяцаў катаўся на ролікавых коньках.

Расклад аўтобусаў з аўтавакзала "Цэнтральны" глядзіце на ст. 6

ТЭАТРЫ, КАНЦЭРТЫ

ЗАЛЯ КАМЭРНАЙ МУЗЫКІ

(пр.Ф.Скарыны, 44а)

Канцэрт арганнай музыкі

18 ліпеня, чацьвер. Заслужаны артыст Беларусі Ігар Алоўнікаў. Гучаць творы Фрэскабальдзі, Пахельбэля, Букстэхундэ, Баха

Пачатак у 19.00

КАНЦЭРТНАЯ ЗАЛЯ "МЕНСК"

Леанід Агуцін і група "Эспэранта"

16 ліпеня, аўторак. У праграме "OLE-OLE"

Пачатак у 19.00

КАНЦЭРТНАЯ ЗАЛЯ ФІЛЯРМОНІІ

пр. Ф.Скарыны, 50

Зоркі Джазу

22 ліпеня, панядзелак. Ігар Брыль (фартэпіяна). Менскджаз-квартэт Яўгена Уладзімірава. У праграме: "Джаз плюс джаз"

ДЗЯРЖАЎНЫ АКАДЭМІЧНЫ

ВЯЛІКІ ТЭАТАР ОПЭРЫ Й БАЛЕТУ

тэл. 34-06-66 (каса), 34-11-42, 34-80-74

Рамэа і Джульета

16 ліпеня, аўторак С.Пракоф'еў. Балет у 3-х дзеях

Страсьці (Рагнеда)

17 ліпеня, серада А.Мдзівані. Балет у 2-х дзеях

Кармэн

18 ліпеня, чацьвер Ж.Бізэ. Опэра ў 4-х дзеях

Лебядзінае возера

19 ліпеня, пятніца П.Чайкоўскі. Балет у 4-х дзеях

Сельскі гонар

20 ліпеня, субота П.Масканьі. Опэра ў адной дзеі. Прэм'ера

Князь Ігар

21 ліпеня, нядзеля А.Барадзін. Опэра ў 2-х дзеях. Прэм'ера. Закрыцьцё тэатральнага сэзону

ТЭАТАР ІМЯ ЯНКІ КУПАЛЫ

Ромул Вялікі

17 ліпеня, серада, 18 ліпеня, чацьвер, 19 ліпеня, пятніца, 22 ліпеня, панядзелак. Прэм'ера. Ф.Дзюрэнмат. Гістарычная недакладная камедыя ў 2-х дзеях

Ідылія

20 ліпеня, субота, 21 ліпеня, нядзеля. В.Дунін-Марцінкевіч. Пастараль у 2-х актах

Расклад руху аўтобусаў з аўтавакзалу "Цэнтральны" (Менск)

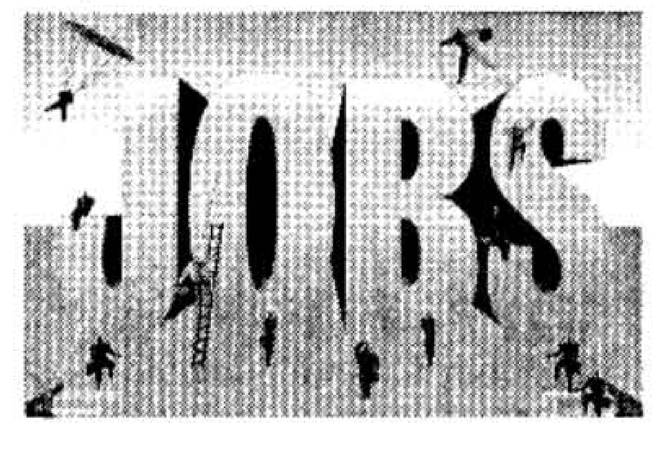
Маршрут	Адлегласьць (км)	Час выпраўленьня зь Менску	Час прыбыцьця на канцавую станцыю	Час выпраўленьня з канцавой станцыі	Час прыбыцьця ў Менск
Аргелаўшчына	116	7.30 с, 14.00 н	10.30 с, 17.07 н	11.30 с, 18.00 н	14.37 с, 21.07 н
Баранавічы	202	18.20 п,с,н, 18:00,14.00	23.20, 20.00, 16.00	11.00, 14.00 н, 6.50,8.00 (акрамя н)	16.00, 8.50, 10.00
Капыль-Бабоўня	132	7.10	10.40	12.10	15.40
Сан. "Баравое"	183	8.20 п,н,с	12.57	14.30 п,с,н	19.10
Быстрыца		19.40 п,с,н	23.14	6.00 п,с,н, 6.35 пн,аўт,сер,ч, 9.34,10.10	
Веркалы	84	13.10 с,н, 18.00 п	15.41 с,н, 20.26	16.10 с,н, 20.35	18.47 с,н, 22.37
Ільля-Вялейка	129	16.40 п,с,н,пн	20.21	7.30 п,с,н,пн	11.17
Вільня	214/188	10.00, 12.30, 8.00, (10.30 акрамя аўт)	15.40, 16.00, 12.21, 5.30, 5.40	16.20,12.50,14.40,(17.30 акрамя аўт,пн)	22.00, 16.20, 18.51, 21.30
Вішнева-Дзясятнікі	109	15.10,(7.10 с)	18.12,9.52	з Валожына (10.20 с), 7.40	13.02, 10.35
Валожын	78	7.40,14.20,17.40,19.00,(18.10 п),12.40,10.20	9.44, 16.24, 19.44, 20.55, 20.58, 14.44, 12.38	10.50,17.50,13.50,15.45,13.45,6.00,8.00	12.54,19.54,17.40,17.38,8.04,10.18
Воранава	217	12.00 п,н,с,пн	17.11 п,с,н,пн	5.30	10.36
Жыліхава	153	17.00	21.16	10.00	14.36
Гарнастайлава	137	18.20	22.02	6735	10.34
Ліда-Горадня	293	8.10, 13.20	13.59,18.59	15.25,20.05	20.59, 1.34
Ліда-Горадня (экспрэс)	293	17.00, 17.50, 18.20, 19.00, (19.40 п,н)	22.14, 22.55, 23.29, 0.09, (0.54)	6.55,7.40,9.40,13.05,(12.50 п,н са Шчучына)	12.05, 12.50, 14.50, 18.15, (16.47)
Горадня з Баранавічаў	374	15.00	23.33	13.00	21.43
Шчучын-Горадня	293	6.10, 7.20, 10.50	11.34, 12 42, 16.22	14.30, 16.05, 19.10	19.45, 21.25, 0.22
Астрына-Горадня	313	14.50	21.00	5.30	11.40
Горадня (тр. з Гомеля)	621	16.30	21.45	9.40	15.51
Горадня (тр. з Магілёва)	488	11.46	17.20	7.05	11.21
Дзяржынава	81	10.00 с,н	12.13 с,н	13.30 с,н	15.43 с,н
Дзятлава	186	7.50, 18.00	12.08, 22.26	14.20, 11.05	18.38, 15.31
Дзятлава	234	9.20 с	13.42 с	16.45 с	21.12 с
Яўсяевічы	112	(12.30 п,с,н), 18.50	(15.30 п,с,н), 21.48	(16.30 п,с,н), 6.35	(19.52 п,с,н), 9.47
Калінінград	532	21.00 сер,п,н	9.43	20.30 ч,с,пн, 6.35	19.52 п с,н, 9.47
Івянец	66	7.50 с, 15.20,(18.40 п,с,н)	9.54, 17.17, 20.37	10.15 с, 6.30 с,н,пн, 18.45 п,с,н	12.27 с,н, 20.42, (18.27 с,н,пн)
Коўна	293	7.20, 17.00	14.10, 23.15	8.00, 17.00	14.15, 23.25
Івянец-Клецішча	115	9.00 с,н, 17.30 п	12.31 с,н, 20.49 п	14.40 с,н, 21.20 п	18.20 с,н, 0.20 п
Клецк	140	11.20	14.42	5:50	9.12
Бабоўня-Капыль	137	14.20, (15.40 п,с,н), 10.00 пн	17.50, 18.51, 12.48	19.00, 10.20, 6.00	22.48, 13.21, 8.47
Н.Сяло-Карэлічы	147	14.20 н, 17.30 п,н	21.46 н, 21.42 п,н	14.00 н, 15.40 п,н	17.56 н, 16.28 п,н
Лукі-Карэлічы	152	16.40 п,н	20.47	8.00 п,н	12.19
Кукавічы	143	6.40 с, 13.20 н	10.20 с, 17.00 н	10.50 с, 17.40 н	14.00 с, 21.20 н
Вуглы	77	11.00, 14.30 да Вуглы	13.19, 16.57	14.40, 8.17	17.12, 10.55
Ліда	178	14.00, (20.20 п,с,н)	17.15, (23.05 п,с,н)	6.10, 15.00	9.25, 17.45
Ліда	188	15.20	19.15	7.50	11.35
Бакшты-Ліда	188	10.40 акрамя н	14.08 акрамя н	7.50 акрамя н	11.18 акрамя н
Стоўбцы-Ліда	205	15.50	21.12	6.20	11.42
Любча	159	8.30	12.48	15.20	19.41
Наваградак-Любча	175	17.00 п,с,н	21.30	8.10 п,с,н	12.40
Літва	82	7.20 акрамя с,н	10.02 акрамя с,н	11.31 акрамя с,н	14.22 акрамя с,н
Моладава	348	12.50	21.36	7.00	15.46
Мядзел праз "Зубраня"	188	13.40	18.30	6.20	11.23
Нарач тр. з Салігорску	172	10.30 с,н	14.35	6.35	10.02
Масты	280	17.30 п,н	0.10	8.30	15.11
Нарач праз "Зубраня"	172	7.40, 11.20	11.49, 15.35	13.30, 16.40	17.43, 20.55
Нарач	168	12.40, (18.30 п,н)	17.03, 22.49	6.20, 11.00 п,н	10.43, 17.16 п,н
Наваградак (тр. з Магілёва)	356	21.25	0.29	17.05	20.45
Наваградак	153	11.20, 13.40, 18.30	15.05, 16.57, 21.47	17.00, 7.30, 11.30	20.45, 10.47, 14.50
Наваградак праз Любчу	192	15.00, (20.00 ч,п,с,н)	20.06, 0.59	6.40, (12,00 ч,п,с,н)	11.53, 17.09
Наваградак праз Машэвічы		16.10 п,с,н	20.35	10.20 п,с,н	14.35
Астравец праз Крэва	158	16.30 п,с,н,пн	20.24	9.50 п,с,н,пн	13.44
Ашмяны	133	10.30 с,пн	13.30 с,пн	6.30 с,пн	9.30 с,пн
Ашмяны	133	18.30 п,н	21.30 п,н	13.30 п,н	16.30 п,н
Клайпеда-Паланга	544	19.10	6.00	23.40	10.20
Паставы	207	7.20, 9.00, 14.30, 17.50	11.56, 14.06, 19.39, 22.54	18.00, 21.41, 12.09, 15.19	
Пяцкуны	146	8.10 с,н	12.50	13.55 с,н	18.35
Рыга праз Вільню	487	8.20	18.05	8.10	18.00
Рубяжэвічы	93	7.20 с,н, 17.10 — Літва-2	10.19 с,н, 19.12	11.00 с,н, 6730	14.22 с,н, 9.22
Ружаны	245	14.30 п,с,н	19.48 п,с,н	6.20 п,с,н	11.33 п,с,н
Сьвіслач праз Слонім	304	16.30	0.40	5.40	14.09
Сьвір праз Мядзел	201	15.30,16.50	20.56, 22.16	6.20,8.10	11.52, 13.41
Сьвіцязь	169	6.40	10.36	14.00	17.56
Слонім	203	11.10 п,с,н	15.11 п,с,н	16.05 п,с,н	20.02 п,с,н
Столін	379	8.20	16.50	11.45	20.15
Трабы	134	8.10 акрамя с,н	12.00	14.20 акрамя с,н	18.10
Траянава	136	17.40 п,с,н,ч	21.16	7.45 п,с,н	11.57
Цімкавічы	128	12.00, 15.40 аўт,с,ч	15.11 п,с,н, 18.56	15.10 п,с,н	18.21 п,сер,н
Цырын	150	18.10	22.20	6.15	10.52
Шчучын	248	16.10	22.20	6.15	10.52
Грудзенск		14.15 сер			
Беласток		21.00, 23.00, 21.30	3.00, 7.20	20.00, 20.00	4.10, 5.20
Барысаў-Горадня		10.10	15.24	8.10	9.55
Горадня-Барысаў		22.24	17.00		

Заўвага: Пн, аўт, сер, чц, п, с, н — панядзелак, аўторак, серада, чацьвер, пятніца, субота, нядзеля.

КОШТЫ НА НЕРУХОМАСЬЦЬ *(склады, офісы). Менск, ліпень.*

Разьмяшчэньне	Прызначэньне аб'екту	Плошча	Кошт у USD	Заўвагі
Сурганава*	Бізнэс-Цэнтар	25	850 за м²	Любое выкарыстаньне
Судмаліса	Офіс	55	27500	
К.Лібкнэхта	Офіс	101	990 за м²	6 пак. адм. будынкі, 1995 год пабудовы
Уручча, 4	Офіс	103,8	480 за м²	4 пак. на 6 пав. жылога дому, магчымы тэлефон
Судмаліса	Офіс	106	54590	
Судмаліса	Офіс	106	550000	Гл. плянаваньне ніжэй
Кабушкіна	Склад	125	Дамоўны	Цагляны
пр. Скарыны	Офіс	180	97200	Асобны паверх
Прытыцкага	Крама	200	170000	Новы
Фізкультурная	Офіс	230	Дамоўны	Няскончанае будаўніцтва
Казырэўская	Убудаванае, офіс	255	150000	Ідуць аздабленчыя працы
Крапоткіна	6 паверх адм. буд.	268	235000	1995 год пабудовы
Харужай*	Крама, офіс	300	210000	Новы, падземныя гаражы
Чыгладзэ	Офіс	300	249900	Маёнтак, эўрарэпарацыя
Платонава	Склад	360	85000	Ангарнага тыпу, уцепл., вышыня 6,5 м
Іванаўская	Адм. буд.	415	300000	Жылы дом, абавязковая ўмова — адсяленьне жыхароў
Казлова	Любое выкарыстаньне	450	369900	2-павярховы будынак, зямля
Ракаўская	Любое выкарыстаньне	500	350000	2-павярховы будынак
Чыжоўка	Любое выкарыстаньне	500	220000	2-павярховы будынак, зямля
Дзекабрыстаў	Адм. буд.	519	250000	Жылы дом, абавязковая ўмова — адсяленьне жыхароў
Нахімава**	Любое выкарыстаньне	690	300150	2-павярховы будынак, зямля
Сурганава	1-ы паверх адміністрацыйнага будынку	550	850 за м²	Ідуць аздабленчыя працы
Прытыцкага	Крама, офіс	613	280141	Прыбудова, 1993 г.
Пляханава	Крама	700	450100	1-ы паверх + падмурак
Сухарава	Крама	750	270000	
пл. Перамогі**	Любое выкарыстаньне	830	398400	2-павярховы будынак, зямля
Астрашыцкі Гарадок	Офісна-вытворч.	970	85000	1987 год пабудовы, 0,2 га зямлі
Прытыцкага	Рэстарацыя, крама	1000	800000	Новы
К.Чорнага	Офіс, банк	1010	474700	1-ы паверх будынку
Жодзіна	Вытворча-складзкое	1080	55000	дзялянка 0,72 га, усе камун., цэгла
Заслаўе	Офісна-вытворч.	1082	320000	1989 год пабудовы, 0,139 га ў сталым выкарыстаньні
Прытыцкага	Рэстарацыя	2010	900000	
Маякоўскага	Адм. буд.	5000	Дамоўны	
Караля*	Любое выкарыстаньне	*	650 за м²	
Фізкультурная	Офіс	менш за 250	400 за м²	Ідзе аздабленьне
Альшэўскага	Зямля з правам забудовы	0,11 га	50000	
Міханавічы	Катэдж	12 х 11 м	23000	3 узроўні, сьвіран, неабходна асобн.
К.Чорнага*	Любое выкарыстаньне	2 х 300	126000	Цэгла, 9-ы паверх
Маякоўскага	Банк, офіс і інш.	255... 2000	980 за м²	3 аздабленьнем
Маякоўскага	Банк, офіс і інш.	255... 2000	600 за м²	Без аздабленьня
Міханавічы	10 кватэраў у жылым доме	2 і 3 пак.	250 за м²	
Ангарская	Станцыя тэхнічнага абслугоўваньня	6,5 х 5,2 пав.	15000	1994 год пабудаваньня, усё абсталяваньне
Ракаўская	Адм.-гандл. памяшканьне, 1	300 і 200	Дамоўны	Ідзе аздабленьне
30 км ад Горадні	База адпачынку на 320 месцаў		1 млн.	На беразе лясного возера
Заслаўе	Рэстарацыя-крама-вытворчасьць		75000	Няскончанае будаўніцтва, магчымае перапрафіляваньне

*Заўвага: * — аб'ект будуецца; ** — неабходна рэканструкцыя*

БІРЖА ПРАЦЫ

Камэрцыйная фірма запрашае на працу **намесьніка галоўнага бугальтара** з досьведам працы галоўнага бугальтара, намесьніка начальніка вытворча-планавага аддзелу, намесьніка начальніка дамоўнага аддзелу, хіміка-тэхноляга па лаках і фарбах. Тэлефон: 69-01-86 з 9.00 па 17.30.

Зарпашаем на працу **адміністратараў**. Патрабаваньні: вышэйшая адукацыя, 28-35 гадоў, досьвед працы. Запрашаем афіцыянтаў. Патрабаваньні: 18-23 гады, досьвед працы. Зьвяртацца: к-т "Масква", тэлефон: 23-11-35.

Эканоміка-лінгвістычны недзяржаўны ўнівэрсітэт (ЭЛУ) запрашае на працу **галоўнага бугальтара**. Нашая адрэса: г. Менск, вул. Батанічная, 15. Тэлефон: 235-17-22.

Прадпрыемства запрашае на працу **камэрцыйных агентаў** па продажу аргтэхнікі (пажадана мець вышэйшую адукацыю). Тэлефоны: 32-24-62, 32-63-09.

Выдавецкаму дому "Мэджык" патрабуецца **тэхнічны дырэктар**. Неабходна веданьне базы дадзеных (Paradox), сэрвіснага абслугоўваньня й рамонту аргтэхнікі. Зьвяртацца па тэлефонах: 66-01-21, 66-83-25.

Рэклямнае агенцтва "Скайгруп" запрашае на сталую працу **мэнэджэра па рэкляме, апэратара ЭВМ**. Патрабаваньні: досьвед працы ў "Windows, MSWord, Page Maker, Corel Drown і г.д. Тэлефоны: 39-33-15, 39-32-85.

Штотыднёвае аўтамабільнае выдавецтва запрашае прафэсійных **журналістаў** (на сталую працу), **мастака-карыкатурыста** (супрацоўніцтва), **праграміста** для вёрсткі газэты, які ведае праграмы Corel Draw, Ventura, QuarkXpress. Тэлефоны: (0172) 31-89-05, 31-97-66 з 17 па 18.

Установе патрабуюцца **мэнэджэры** ў аддзел маркетынгу й збыту. Аплата зьдзельна-прэміяльная. Патрабуюцца **кіроўцы** з асабістым аўтатранспартам. Заробак ад $150. Даведкі на тэлефоны: 27-17-82, 27-18-75.

Запрашаем **энэргічных супрацоўнікаў** без абмежаваньня ўзросту, якія жадаюць мець асноўны й дадатковы заробак. Тэлефон: 54-44-06 (з 8 да 14).

Сярэдняя школа №4 г.Менску запрашае на працу **настаўніка ангельскай мовы, настаўніка фізкультуры, настаўніка маляваньня** (12 гадзінаў), **настаўніка інфарматыкі** (12 гадзінаў), **псыхоляга, пэдагога-арганізатара, сацыяльнага пэдагога, інспэктара па кадрах, прыбіральшчыц памяшканьняў, рабочых** па абслугоўваньні будынка. нашая адрэса: г .Менск, вул. Чырвонаармейская, 11. Тэлефон: 27-57-37.

Выдавецкаму дому "Мэджык" патрабуецца **друкар афсэтнага друку** (мужчына) **5-6 разраду**. Зьвяртацца на тэлефоны: 66-01-21, 66-83-25.

Запрашаем на працу **прадаўцоў** лятэрэйных квіткоў. Месцы даюцца ў буйных крамах гораду. Нашая адрэса: г. Менск, вул. Лынькова, д. 5а, кв. 10. Тэлефон: 506-890.

Фірма запрашае **рэклямных агентаў і рэгіянальных прадстаўнікоў**. Тэлефоны: 63-63-87, 52-54-08.

Менскі завод сродкаў комплекснай аўтаматызацыі запрашае на працу **намесьніка галоўнага энэргетыка, інжынэра-канструктара па друкарскіх плятах** зь веданьнем ПЭВМ, **інжынэра-канструктара па штампах, спэцыялістаў па маркетынгу, наладчыкаў тэхналягічнага абсталяваньня, карэктыроўнікаў ваннаў, апэратараў станкоў з ЛПК.** Нашая адрэса: г. Менск, вул. Ляшчынскага, 8.

Установа на конкурснай аснове запрашае: **бугальтара-касіра, эканаміста, архітэктара**. Неабходныя патрабаваньні: досьвед працы ў камэрцыйна-вытворчай структуры, веданьне ПЭВМ, узрост ня больш за 40 гадоў. Запрашаем **спэцыялістаў па будаўніча-аздабленчых працах** (магчымыя камандзіроўкі па РБ). Тэлефоны: 257-96-38 (з 16.00), 259-58-68 (па 17.30).

САТ "ДДД Інстран" навучае, прапануе працу **страхавога агента**. Тэлефон: 32-63-02.

Вы зарабляеце столькі, колькі заслугоўваеце? Прыватны бізнэс для **звычайных людзей**. Рэгістрацыя. Тэл. 34-35-42 з 9.00 па 11.00.

Продаж мэдыкамэнтаў і лекавай касмэтыкі на расьліннай аснове. Праца па кантракце. Запіс на тэл. 45-44-80.

Запрашаем на працу **інвалідаў 3 і 2 групы** (акрамя псыхічных захворваньняў і апорна-рухавага апарату) і **людзей з падарваным здароўем**. Тэл. 69-26-65 з 8.00 па 12.00.

Запрашаем **прывабных дзяўчатаў** на в/а працу ў якасьці фотамадэлі, да $200 на тыдзень. Ад вас любое фота й дзьве капэрты. Вам вышлюць анкету. 220108, Менск, а/с 272.

Тэрмінова патрабуюцца **супрацоўнікі** для працы ў вольны час. Магчымасьць заробкаў і прафэсійнага росту не абмежаваная. Даведкі на тэл.64-88-01 з 8.00 да 10.00 штодня.

Патрабуюцца **ініцыятыўныя камунікабэльныя людзі** для арганізацыі бізнэсу ў сфэры маркетынгу. Пэрспектыва росту й заробку неабмежаваная. Тэл. 93-54-62 з 9.00 па 21.00 штодня.

Французская парфумэрна-касмэтычная кампанія на конкурснай аснове запрашае на працу. Запіс на тэл.62-55-72 з 10.00 да 12.00 і тэл.62-93-93 з 19.00 да 22.00; кожны чацьвер гатэль "Менск", 3 пав., 18.00.

Установе патрабуецца **сакратар-рэфэрэнт**. Патрабаваньні: узрост 25-30 гадоў, веданьне справаводзтва й ПЭВМ, камунікабэльнасьць, зьнешнія дадзеныя. даведкі на тэлефоны: 227-17-82, 227-18-75.

ПРЫВАТНЫЯ БЯСПЛАТНЫЯ АБ'ЯВЫ

Шукаю **мейсца дзеля кароткага адпачынку** на ўзмежжы Польшчы або Летувы.

Тэл. (0-152) 33-79-95

Прадаю: **кандыцыянэр аконны** (Алжыр), два рэжымы —"цёплы" — "халодны".

Тэл. (0172) 409130.

Малады чалавек (22 гады, вышэйшая адукацыя) *шукае працу.*

Тэл. 23-23-52, Сяргей.

% статыстыка

Хто такія ньюёрцы?

Паводле вынікаў апытаньня ўсе жыхары Нью-Ёрку былі падзеленыя на чатыры сацыяльныя групы: гульцы, сямейныя пташкі, барацьбіты й старыя.

ГУЛЬЦЫ.

Пераважная большасьць зь іх – белыя, халастыя ці разьведзеныя. Манхэтэн – іх месца дзеяньня (тут жывуць **48%** гульцоў). **70%** жыхароў Манхэтэну – халастыя, разьведзеныя, удавы. Яны добра адукаваныя, любяць наведваць рэстараны, клюбы, шоў і кіно. Ім падабаецца сваё жыцьцё. Больш за 2/3 сказалі, што жадаюць і ў будучым жыць у Нью-Ёрку. У бліжэйшыя 10 гадоў **36%** гульцоў бачаць сябе ў вялікіх новых кватэрах. Іх ідэал – Upper East Side (самая дарагая й прэстыжная частка Манхэтэну).

56% гульцоў – ва ўзросьце ад 25 да 49 гадоў.

40% – каталікі, **21%** – габрэі, **6%** – пратэстанты.

52% маюць вышэйшую адукацыю.

50% кладуцца спаць пасьля поўначы.

Гульцы – самыя ліберальныя выбаршчыкі ў Нью-Ёрку, а можа, і ва ўсёй Амэрыцы. Тымчасам, як толькі кожны пяты амэрыканец называе сябе лібэралам, з гульцоў такіх атрымалася каля паловы.

Маладыя гульцы сказалі, што змагаюцца за тое, каб зарабляць болей, чым звычайная амэрыканская сям'я з чатырох чалавек.

45% гульцоў зарабляюць болей за $ 45000 даляраў на год. Звычайная для гульца ноч уключае вячэру (**56%**), кіно (**41%**), шоў (**24%**), клюб (**25%**) ці бар (**26%**).

62% адзінокіх ньюёрцаў – мужчыны.

Каля **13%** адзінокіх мужчынаў, уключна з найбольш заможнымі і адукаванымі, сказалі, што яны геі.

Гульцы падзяляюцца на дзьве катэгорыі: тыя, у каго ёсьць заўсёдны партнэр (**44%**), і тыя, у каго яго няма. Звычайна гульцы са стабільнымі зносінамі займаюцца сэксам ня меней за адзін раз на тыдзень – часьцей, чым нават ньюёрцы, што ўзялі шлюб. І толькі **27%** гульцоў бяз сталых партнэраў вядуць такое самае інтэнсіўнае сэксуальнае жыцьцё. **16%** – не займаюцца сэксам увогуле (гэты паказьнік сярод гульцоў з партнэрамі – **5%**). Адзінокія гульцы часьцей мяняюць сэксуальных партнэраў: 2,8 раза на год у параўнаньні з 1,6 раза сярод гульцоў са стабільнымі зносінамі. Увесь час знаходзячыся ў пошуку новых партнэраў, адзінокія гульцы часьцей ходзяць у кіно. Гульцы з партнэрамі перавагу аддаюць пракатным відэакасэтам.

Самы сур'ёзны неспакой адзінокіх ньюёрцаў – AIDS. 7 з 10 сказалі, што баяцца захварэць на AIDS. Гэты страх падмацоўваецца тым, што каля паловы апытаных гульцоў ведаюць (ведалі), у каго ёсьць (быў) AIDS. (Для параўнаньня, агульнаамэрыканская статыстыка – **19%**).

Як ні дзіўна, але баяцца захварэць на AIDS не адзінокія мужчыны й жанчыны без сталага партнэра, а жанчыны, якія знаходзяцца ў манагамных зносінах – **83%**. Асабліва моцна гэта адчуваецца ў маладых незамужніх жанчынаў 18-24 гадоў, кожная чацьвертая зь якіх дапускае магчымасьць таго, што сёньня партнэры ім нявернія.

Насуперак звычайнаму стэрэатыпу, ньюёркскія халасьцякі п'юць, паляць ці сядзяць на дыеце не часьцей, чым сямейныя ньюёрцы. Халастыя болей працуюць па-за домам, гуляюць у тэніс і баскетбол.

Кожны пяты адзінокі жыхар Нью-Ёрку лічыць, што ўжываньне наркотыкаў дапамагае разьняволіцца. Каля **50%** апытаных спрабавалі марыхуану. **17%** сказалі, што час ад часу паляць "травку". **5%** дазваляюць сабе ўжываньне такіх моцных наркотыкаў, як крэк ці ЛСД.

42% разьведзеных гульцоў сказалі, што зьвярталіся па кансультацыі да псыхолага (гэты паказьнік вышэйшы за сярэдні працэнт ва ўсім Нью-Ёрку). Некаторыя зь іх прызналіся, што стаміліся ад свайго ладу жыцьця.

СЯМЕЙНЫЯ ПТАШКІ

Наяўнасьць грошай больш прыемная, чым іх адсутнасьць. Гэтая ўзаемазалежнасьць паміж грашыма й шчасьцем ёсьць формулай посьпеху для новага класу прадстаўнікоў пакаленьня, якое зьявілася на сьвет пасьля вайны, падчас так званага "дзіцячага буму". Завёўшы дзяцей, яны зьбіраліся перасяліцца ў прыгарады, але замест гэтага аселі ў горадзе. Урбаністычныя сямейныя пташкі занялі месца сярэдне-клясавага хрыбту гарадзкой падатковай сыстэмы, гандлю й рынку мас-медыя, і здаецца, яны цалкам задаволеныя такім становішчам.

45% сямейных пташак – ва ўзросьце ад 35 да 49 гадоў.

25% маюць навуковыя ступені.

53% – каталікі, **26%** – габрэі, **12%** – пратэстанты.

62% пачынаюць працоўны дзень да 9 гадзінаў раніцы.

Яны зарабляюць больш за $ 50000 на год (**36%** – болей за $ 75000). Яны маюць добрую адукацыю, ім шанцуе, яны кансэрватыўныя. Нягледзячы на тое, што яны ёсьць самай заможнай часткай жыхароў гораду, яны найменш схільныя падаваць на вуліцы жабракам.

Большая частка жыцьця сямейных пташак так ці інакш зьвязаная з дзецьмі. Трое зь пяці маюць дзяцей ва ўзросьце да 18 гадоў (палова зь якіх ходзіць у прыватныя ці спэцыялізаваныя школы). Большасьць мае дома ня меней за адну жывёліну – болей котак, чым сабак. Уладароў акварыюмных рыбак **26%**.

Сямейныя пташкі ідуць спаць каля поўначы й падымаюцца рана (палова зь іх – у 6.30). З-за дзяцей большасьць зь іх не выходзіць з дому ўвечары і ў выхадныя, і калі ўсё-ткі ідуць куды-сьці (**40%** сказалі, што робяць гэта два разы на тыдзень і болей), то ў рэстарацыю.

Сямейныя пташкі любяць наведваць разнастайныя шоў, музэі й культурныя імпрэзы (большасьць на працягу апошніх 6 месяцаў хаця б аднойчы хадзілі ў тэатар) але іх густы звычайныя. Яны таксама часта наведваюць разнастайныя спаборніцтвы (часьцей, чым прадстаўнікі іншых сацыяльных групаў) – **54%** сказалі, што наведалі ня меней за адно зь іх за апошнія шэсьць месяцаў). Яны паважліва ставяцца да гольфу. Амаль чвэрць жыхароў прыгарадаў і **10%** ньюёрцаў гуляюць у гольф.

Тымчасам, як палова пташак прызналася ў парыядычным ужываньні алькаголю, практычна ніхто зь іх не ўжывае наркотыкаў: толькі **6%** сказалі, што каштавалі марыхуану.

Сямейныя пташкі займаюцца сэксам, але ня так часта, як гульцы. Большасьць зь іх сказалі, што робяць гэта раз на тыдзень ці часьцей. Кожны дзявяты з пташак на працягу апошняга году здрадзіў свайму сужэнцу. **6%** пташак прызналі, што мелі іншыя сувязі. Сямейным пташкам падабаецца жыць тут. 4/5 пражылі ў Нью-Ёрку больш за 30 гадоў, і 2/3 сказалі, што жадаюць жыць у горадзе і ў будучыні.

БАРАЦЬБІТЫ

Найперш гэта чорныя й лацінаамэрыканцы. Яны ня лічаць Нью-Ёрк такім дабразычлівым і багатым, як белыя ньюёрцы. Барацьбіты лічаць, што ўлады гораду дзейнічаюць у памылковым накірунку, і ў бліжэйшыя 10 гадоў яны спадзяюцца перасяліцца ў прыгарад ці ў іншы штат.

52% барацьбітоў – ва ўзросьце ад 18 да 34 гадоў.

17% маюць вышэйшую адукацыю.

46% ня маюць сям'і.

33% – маці-адзіночкі.

51% устае раней за 6.30 раніцы.

Барацьбіты – прадстаўнікі нацыянальных меншасьцяў з агульным сямейным даходам меней за $ 50000. **43%** барацьбітоў павінны забясьпечваць аднаго ці некалькіх дзяцей ва ўзросьце да 18 гадоў, часта – без дапамогі сужэнца. Кожная трэцяя адзінокая жанчына ў гэтай групе мае маленькіх дзетак (для параўнаньня – толькі ў **6%** адзінокіх белых жанчынаў ёсьць малыя дзеці). За апошнія шэсьць месяцаў паглядзець хаця б адно брадвэйскае шоў, змаглі сабе дазволіць толькі **23%** барацьбітоў. Нягледзячы на тое, што іхныя ўлюбёныя забаўкі – рэстараны й кіно, яны значна радзей, чым белыя, ходзяць у кіно і часьцей глядзяць тэлевізар. Але некаторым бедным прадстаўнікам каляровых меншасьцяў удаецца зрабіць сваё жыцьцё ў Нью-Ёрку лепшым за кошт перавагаў, што дае ім жыцьцё ў грамадзе, асабліва сярод прыхаджанаў мясцовай царквы. **39%** барацьбітоў рэгулярна наведваюць царкву. **68%** сказалі, што маюць стасункі са сваімі суседзямі. Іхняя рэлігійнасьць, асабліва сярод жанчынаў, значна зьніжае ўжываньне алькаголю ў гэтай групе: **41%** сказалі, шо ня п'юць нават піва й віна. **63%** ня п'юць моцных напояў. Чорныя мужчыны й лацінаамэрыканцы займаюцца сэксам часьцей, чым белыя.

СТАРЫЯ

Гэта ньюёрцы старэйшыя за 65, якія пражылі тут большую частку свайго жыцьця. У адрозьненьне ад іншых сталых ньюёрцаў, якія перасяліліся з гораду ў апошнія гады, яны не жадаюць ці ня могуць зьмяніць месца жыхарства. Яны рана падымаюцца й кладуцца спаць каля паўначы. Улюбёны занятак большасьці зь іх – шпацыр.

72% старых – белыя. **64%** – дэмакраты. **30%** – габрэі.

36% маюць штогадовы даход, меншы за $ 20000.

56% старых сказалі, што былі ахвярамі разнастайных злачынстваў.

Большасьць старых жыве ў самоце, але **40%** маюць спадарожнікаў жыцьця. **26%** да гэтай пары сэксуальна актыўныя раз на месяц і часьцей. Астатняя частка, найперш жанчыны, спадзяюцца на сяброў, суседзяў і рэлігійных аднадумцаў. Старыя – самая рэлігійная група ньюёрцаў: **49%** стала наведваюць рэлігійныя службы. Кожны дзясяты мае хатніх жывёлаў. На працягу апошняга дзесяцігодзьдзя зьмяніліся звычкі старых. Цяпер яны аддаюць перавагу ТВ, а не радыё. Таксама яны асноўныя пакупнікі кніг. Бавячы шмат часу дома, ля тэлевізара, **52%** старых не бяруць напракат відэакасэты. Нягледзячы на тое, што большасьць старых сказалі, што разьлічваюць і надалей жыць у гэтым горадзе, шмат зь іх перахала б, калі б былі грошы.

Паводле матэрыялу ("NEW-YORK")

АДУКАЦЫЯ

Ліставаньне з амэрыканскімі навучальнымі ўстановамі

АСОБНЫЯ ПАРАДЫ Ў ВЫКАРЫСТАНЬНІ ПОШТЫ

Адрэса павінна быць напісаная друкаванымі літарамі ці надрукаваная на машынцы, бо почыркі ў сьвеце моцна адрозьніваюцца. Калі Вы пішаце ў каледж ці ўнівэрсытэт, падайце факультэт ці ўстанову ў тэксьце адрэсы, напрыклад, у Прыемную камісію ці Інжынэрны каледж. Калі Вам вядомыя афіцыйныя тытулы кагосьці з папярэдняга ліставаньня, выкарыстайце гэты тытул для паскарэньня праходжаньня дакумэнтаў. Капэрты ў Злучаных Штатах адрасуюцца наступным чынам: Ад: падайце імя й прозьвішча Ваша паштовая адрэса (вуліца й нумар дому, паштовая скрынка) Горад Ваша краіна Паштовы код, калі неабходна Каму: афіцыйны тытул службовай асобы Назва ўстановы ці факультэту Назва ўстановы (каледж, унівэрсытэт ці кампанія) Адрэса Горад, ЗІП-код ЗША.

ЗІП-код — самая галоўная частка адрэсы. Не забудзьцеся падаць яго. ЗІП-код можа складацца зь пяці лічбаў, якія абазначаюць канкрэтную паштовую зону. У іншых выпадках ЗІП-код уключае чатыры дадатковыя лічбы, якія ўдакладняюць месца прызначэньня. Бяз гэтага коду ліст будзе ісьці значна даўжэй.

Разборліва напішыце зваротную адрэсу на капэрце й у самім лісьце. Калі Вы пазначаеце паштовую скрынку, падайце яе адразу пасьля Вашага прозьвішча, а не ў канцы (у супрацьлеглым выпадку амэрыканцы могуць зблытаць яго з ЗІП-кодам).

Карыстайцеся міжнароднай авіяпоштай. Нават авіяпоштай ліст зь некаторых краінаў можа ісьці два ці тры тыдні. Такі самы час ідзе адказ. Звычайная пошта (напрыклад, морам) можа ісьці да 6 месяцаў.

Заўсёды майце копію ўсіх Вашых пасыланых дакумэнтаў.

Абрэвіятуры назваў штатаў, якія звычайна выкарыстоўваюцца ў адрэсах, лёгка можна перабблытаць. Ніжэй падаецца сьпіс абрэвіятураў:

Агаё OH
Аёва IA
Айдаха ID
Акляхома OK
Алябама AL
Аляска AK
Арканзас AR
Арызона AZ
Арэгон OR
Ваёмінг WY
Вашынгтон WA
Вірджынія VA
Віскансін WI
Вэрмонт VT
Гавайскія выспы HI
Джорджыя GA
Дэлявэр DE
Зах. Вірджынія WV
Ілінойс IL
Індыяна IN
Каліфорнія CA
Калярада CO
Канзас KS
Канэктыкут CT
Кентукі KY
Люізіяна LA
Мантана MT
Масачусэтс MA
Мінэсота MN
Місісіпі MS
Місуры MO
Мічыган MI
Мэйн ME
Мэрылэнд MD
Нэбраска NE
Нэвада NV
Нью-Гэмпшыр NH
Нью-Джэрсі NJ
Нью-Ёрк NY
Нью-Мэксыка NM
Паўдн. Дакота SD
Паўдн. Караліна SC
Паўн. Дакота ND
Паўн. Караліна NC
Пэнсыльванія PA
Род-Айлэнд RI
Тэнэсі TN
Тэхас TX
Флярыда FL
Фэдэральная акруга Калюмбія DC
Юта UT

Міжнародныя цэнтры дапамогі прадпрымальнікам-пачаткоўцам

ЗЛУЧАНЫЯ ШТАТЫ

Кіраваньне справамі дробнага бізнэсу Злучаных Штатаў (United States Small Business Administration).

Інфармацыю можна атрымаць у мясцовых філіях Кіраваньня й Цэнтрах разьвіцьця дробнага бізнэсу (Small Business Development Centres) па ўсёй тэрыторыі ЗША. На тэрыторыі ЗША зьвяртацца на бясплатны тэлефон: 1-800-827-5872.

U.S. Chamber of Commerce Small Business Center David Voight, Director 1615 H Street, N.W. Washington, D.C. 20061. Тэлефон (202) 659-6000.

U.S. Chamber of Commerce Enterprise is America Educational Program 1615 H Street, N.W. Washington, D.C. 20062. Тэлефон (202) 659-76-00.

Center for International Private Enterprise Dr. John D. Sullivan, Executive Director 1615 H Street, N.W. Washington, D.C. 20062. Тэлефон (202) 463-5910. Факс (202) 887-3447.

У дадатак да ніжэйпералічаных рэгіянальных установаў чытачы могуць зьвяртацца ў Гандлёвыя палаты сваіх краінаў. У шмат якіх краінах ёсьць таксама асацыяцыі бізнэсмэнаў, што займаюцца дробным бізнэсам.

УСХОДНЯЯ Й ЦЭНТРАЛЬНАЯ ЭЎРОПА

International Center for Enterpreneurial Studies (CISA). ION Anton, President B-dul Mihail Kogalniceanu 64 University of Bucharest Building, Sala 220 Bucharest, Romania. Тэлефон (400) 120 419. Факс (400) 453 232.

Foundation for Small Enterprise Economic Development (SEED). Agnes Tibor, Managing Director Andor utz. 47-49. 1119 Budapest, Hungary. Тэлефон (361) 185-3387. Факс (361) 185-3236.

National Association of Enterpreneurs. Janos Palotas, President. Szuret u. 15. 1118 Budapest, Hungary. Тэлефон (351) 185-3377. Факс (361) 182-0316.

Polish Chamber of Commerce. Andrzej Arendowski, President. Dr. M.Bak, Project Director. 4, Trebacka Str., 00-074. Warsaw, Poland. Тэлефон (4822) 260221, 260222. Факс (4822) 274673.

ЛАЦІНСКАЯ АМЭРЫКА Й КРАІНЫ КАРЫБСКАГА БАСЕЙНУ

Institute of Liberty and Democracy. Hernando de Soto, President. Benavides 881 P.O. Box 18-1420. Lima, Peru. Тэлефон (5114) 470916, 469128.

Accion International. William Burrus, Executive Director. 130 Prospect St. Cambridge, MA 02139. Тэлефон (617) 492-4930. Факс (616) 876-9509.

Як набыць аўтамабіль у Нямеччыне

Працяг. Пачатак у "Інфарматары" N12-16

2.2. Выбар аўтамабілю й кошт

Перш чым выбіраць аўтамабіль, падумайце, навошта ён вам. Зусім неабавязкова выкарыстоўваць любую выпадковасьць дзеля пакупкі таннага аўтамабілю – ён можа не адпавядаць вашым эксплюатацыйным патрабаваньням. Па сутнасьці толькі фінансавыя сродкі апраўдана абмяжоўваюць выбар аўтамабіля паводле ягонага прызначэньня, памераў, узросту й абсталяваньня.

Звычайна адрозьніваюць дзьве асноўныя групы: першыя – аўтамабіль для сям'і (лімузын) і другія – аўтамабіль транспартны (комбі-караван і, адпаведна, мікрагрузавік). У асобную самастойную групу ўваходзяць аўтамабілі для адпачынку й забаваў (кабрыялет), яны дарагія, і купляюць іх радзей. Калі вы спыніліся на адной з названых групаў, можна падумаць і пра абсталяваньне аўтамабілю.

Асноўнае правіла: Чым прасьцей абсталяваны аўтамабіль, тым ён таньней і тым меншы наступныя выдаткі на ягонае абслугоўваньне. Дадатковыя прыборы, як, напрыклад, кандыцыянэр, каштуюць дорага, патрабуюць пільнага дагляду й дадатковых выдаткаў на рамонт. У першую чаргу, нагадваем, вырашыце для сябе, якім патрабаваньням павінен адпавядаць набываны аўтамабіль.

2.3 Асноўнае абсталяваньне

Аўтамабілі, якім дазволен рух па дарогах Нямеччыны, павінны мець пэўны набор асноўнага абсталяваньня: падфарнікі, бліжняе сьвятло, дальняе сьвятло, паказьнік павароту, ліхтар задняга ходу, папераджальны сьветлавы сыгнал, супрацьтумановыя вокны, гукавы сыгнал, паказьнік хуткасьці, паказьнік тэмпэратуры рухавіка (маторнага алея), паказьнік колькасьці паліва, шклоачышчальнікі, левае зьнешнае люстэрка, люстэрка задняга агляду ў салёне, рамяні бясьпекі наперадзе, падгалоўнікі на пярэдніх месцах, ручны тормаз, сама меней чатыроххуткасную каробку перадачаў, якая мае, акрамя таго, задні ход (адхіленьні толькі для аўтаматычнай каробкі перадачаў), запаснное кола, мінімальны набор бартавога інструмэнту.

2.4. Рацыянальнае абсталяваньне

Магчымасьць ў набыцьці дадатковага абсталяваньня для аўтамабілю практычна бязьмежныя. Кліенту трэба толькі вызначыцца, што менавіта мэтазгодна набыць, і ўзважыць свае фінансавыя магчымасьці. У прыватнасьці, вам могуць прапанаваць: рамяні бясьпекі для задніх месцаў; супрацьтумановыя фары; абагрэў задняга шкла й сьнегаачышчальнік у зімовых умовах; знешняе люстэрка справа; сэрвапрывад – узмацняльнік прываду руля для вялікіх і цяжкіх машынаў; прыстасаваньне для прымацоўкі прычэпу (з улікам вагі прычэпа); пятая перадача, як найбольш эканамічная пры язьдзе на вялікія адлегласьці; сыстэма аўтаблякаваньня АЎ дзеля большае бясьпекі пры тармажэньні; аўтаматычнае пераключэньне хуткасьцяў, што спрашчае кіраваньне, асабліва для інвалідаў ці сталых людзей; прывад на ўсе колы, што спрашчае кіраваньне па скрыжаванай мясцовасьці, але адначасова патрабуе грунтоўнай падрыхтоўкі й адпаведнага інструктажу (для ўсюдыходаў зьяўляецца стацыянарным абсталяваньнем); ацяпленьне на стаянцы (на халастым ходзе) для вельмі халодных рэгіёнаў; зімнія пакрышкі (ці зімнія ланцугі) для язды па сьнезе ці лёдзе; верхні здымны багажнік; рэгулятар ўзроўню, які абараняе амартызатары пры перавозцы важкіх грузаў. Ад рознага кшталту аздабленьняў і дэталяў, што нязначна ўдасканальваюць штатнае абсталяваньне, варта адмовіцца – каштуюць яны дорага й вельмі часта толькі ўскладняюць нармальную эксплюатацыю аўтамабілю. Тым ня менш прапануем пералік прадметаў такога даабсталяваньня.

Працяг будзе.

15.07 – 21.07

Панядзелак, 15 ліпеня

Беларускае тэлебачаньне

17.05 На добры лад.
17.20 Параграф.
17.50 Музычны антракт.
18.00 Фінансавы час.
18.25 Эканамікст.
18.35 MTV.
18.50 Навіны.
19.00 Дзёньнік V Міжнароднага фэстывалю мастацтваў "Славянскі кірмаш-96".
19.15 "КРОК".
19.50 "Пазнай сябе".
20.25 Калыханка.
20.45 Панарама.
21.15 V Міжнародны фэстываль мастацтваў "Славянскі кірмаш-96".
22.45 Спартовы тэлекур'ер.
23.00 V Міжнародны фэстываль мастацтваў "Славянскі кірмаш-96".
0.30 Навіны.

ОРТ

17.00, 22.25 Навіны.
17.20 Сэрыял "Новая ахвяра".
18.10 Час пік.
18.35 "Адгадай мэлёдыю".
19.00 "Калі...".
19.45 "Дабранач, дзеці!".
20.00 Час.
20.40 "Віртуальная рэальнасьць".
21.40 Э.Радзінскі. "Загадкі гісторыі".
22.35 Фільм "Гамбрынус".

Канал "Расея"

16.50 "Чэленджэрс". Сэрыял.
17.20 Прагулкі для апэтыту.
17.30 L-клюб.
18.15 Момант ісьціны.
19.00, 22.55 Весткі.
19.35 "Санта-Барбара".
20.30 Джэнтэльмэн-шоў.
21.00 Надвор'е на заўтра.
21.05 "Славянскі кірмаш".
22.45 "24 - мэтэор - 24".
23.10 Музыка ўсіх пакаленьняў.

Санкт-Пецярбург

16.55, 18.55, 21.55 Інфарм ТБ.
17.05 "Філязофія паводле Філа". Сэрыял для падлеткаў.
17.30 Стыль жыцьця.
17.35 "Фэрдынанд Пышны". М/ф.
18.40 Вялікі фэстываль.
19.15 Спорт.
19.20 "Першае каханьне".
20.15 Толькі бяз панікі.
20.40 Тэлеслужба бясьпекі.
20.55 Спартовы агляд.
21.05 "Вялікі чалавек". Сэрыял.
22.15 "Рэч была ў Пянькове". Маст. фільм.

НТВ

17.00 "Незвычайныя прыгоды Скубі-Ду".
17.30 Футбольны клюб.
18.00, 21.00, 23.00 Сёньня.
18.35 "Імкненьне да нябёсаў: Гісторыя авіяцыі". Д/ф. С. 1.
19.00 Фільм "Чорная мантыя для забойцы".
21.35 Дзікія пальмы.
22.30 Часінка.
23.20 Спэцыяльны шахматны выпуск.
23.25 Аўтагонкі "Індыкар".

Беларуская Рэдакцыя Польскага Радыё

14.30 (панядзелак), 18.30 (нядзеля) Беларускі літаратурны рух у Польшчы — гутарка Алеся Барскага.
16.30 (панядзелак), 14.30 (аўторак) Агляд тыднёвіка "НІВА".
18.30 (панядзелак), 16.30 (нядзеля) Разважаньні пра мову — што думаюць слухачы наконт месца беларускае мовы ў сьвеце і ейнае будучыні.
19.00 (панядзелак), 17.00 (нядзеля) Канцэрт віншаваньняў, дзе кожны слухач зможа перадаць пажаданьні сваім блізкім і знаёмым, каханай і каханаму — усім.
18.30 (аўторак), 14.30 (серада) Эканамічны блёк — бізнэс, банкі, Варшаўская Акцыянэрная Біржа, курсы валютаў, эканамічнае супрацоўніцтва Польшчы і Беларусі.
16.30 (аўторак), 18.30 (пятніца) Хроніка спорту, усякая ўсячына.
16.30 (серада), 14.30 (чацьвер) Культурныя актуальнасьці — тэатральныя прэм'еры, выставы, сустрэчы з польскімі і беларускімі мастакамі, кіно, кнігі.
18.30 (серада) "Пад знакамі Арла і Пагоні" — гістарычная гутарка.
18.30 (чацьвер) Гісторыя беларускае мовы.
18.30 (чацьвер), 14.30 (пятніца) Навукова-тэхнічная перадача — досьледы знакамітых навукоўцаў, тэхнічныя "разынанчкі", недаступнае. **16.30 (пятніца), 14.30 (субота)** Госьць тыдня. **18.30 (субота), 14.30 (нядзеля)** Гутаркі Сакрата Яновіча "Ад Біблії да беларускае літаратуры". **16.30, 19.00 (субота)** Рэдакцыйная пошта — адказы на лісты нашых слухачоў. **14.30 (нядзеля)** Рэлігійныя гутаркі айца Ўладзімера Месюка. Усё гэта пераплецена цікавай музыкай: як клясычнаю, гэтак і лёгкаю.
19.00 (серада) Агляд **Czasopisu i Przeglądu Prawosławnego** (кожны трэці тыдзень месяца)

Трансьлююцца:
у 14.30 на кароткіх хвалях 41,18 м і 50,04 м (адпаведныя частоты 7285 і 5995 кГц), а 16.30 на кароткіх хвалях 41,27 м і 49,22 м (а.ч. 7270, 6095 кГц), а 18.30 на кароткіх хвалях 49,22 м (а.ч. 6095 кГц).

Аўторак, 16 ліпеня

Беларускае тэлебачаньне

7.30 Ранішні кактэйль.
7.50 Эканамікст.
8.00 Навіны.
8.15 Аўта-парк.
8.30 Дзёньнік V Міжнароднага фэстывалю мастацтваў "Славянскі кірмаш-96".
8.45 "Рэкс - верны сябар паліцэйскага".
9.40 Абібок.
10.05 "Сядзіба".
10.40 Тураб'ектыў.
11.00 Усё пра ўсё.
11.25 Чацьвертае вымярэньне.
12.05 Акалада.
15.00 Навіны.
15.15 "Фліпэр".
15.40 "Ну, пачакай!"
16.05 "Роднае слова".
16.25 Пад знакам "Ч".
16.40 "Хельмут і Домна".
17.20 Заняткі Н.Наважылавай.
17.50 Музычны антракт.
18.00 "Чым багатыя...".
18.15 Будзьце здаровыя.
18.25 Эканамікст.
18.35 MTV.
18.50 Навіны.
19.00 Дзёньнік V Міжнароднага фэстывалю мастацтваў "Славянскі кірмаш-96".
19.15 "Рэкс - верны сябар паліцыянта".
20.10 Калыханка.
20.30 Панарама.
21.15 V Міжнародны фэстываль мастацтваў "Славянскі кірмаш-96".
22.45 "Амэрыканская дачка". М/ф
0.25 Навіны.

ОРТ

5.00 Тэлеранак.
8.00, 11.00, 14.00, 17.00, 22.25 Навіны.
8.15 "Новая ахвяра".
9.50 Сьмехапанарама.
10.20 "Фарбаваны ліс". Мультфільм.
10.30 "Адгадай мэлёдыю".
11.10 "Мы і рынак".
11.55 "Вяртаньне Будулая".
13.15 "Летні сьнегавік". Мультфільм.
13.25 "Каханьне зь першага погляду".
14.20 "Рыцар Адважнае Сэрца".
14.45 Квар'етз "Вясёлая квампанія".
14.55 Мультыпролія.
15.10 Чароўны сьвет, альбо Сынэма.
15.40 "Элен і хлопцы".
16.05 ...Да 16 і старэйшым.
16.30 Сем дзён спорту.
17.20 "Новая ахвяра".
18.10 Час пік.
18.35 "Адгадай мэлёдыю".
19.00 Тэма.
19.45 "Дабранач, дзеці!".
20.00 Час.
20.40 Фільм "Шчодрае лета".
22.35 Канцэрт Дэвіда Боўі.
23.40 "Вялікая зьмена". М/ф. С. 1.
0.45 Музычная праграма MTV.

Канал "Расея"

6.30 Ранішні экспрэс.
7.00, 10.00, 16.00, 19.00, 23.00 Весткі.
7.20 "Чароўны школьны аўтобус".
7.45 Час справавых людзей.
7.55 "Славянскі кірмаш". Дзёньнік фэстывалю.
8.05 "Санта-Барбара".
16.20 Музыка ўсіх пакаленьняў.
16.35 Залежыць ад цябе.
16.50 Кліп-антракт.
16.55 Футбол. Чэмпіянат Расеі.
19.35 "Санта-Барбара".
20.30 "Бочка мёду".
21.00 Надвор'е на заўтра.
21.05 "Славянскі кірмаш".
22.50 "24 - мэтэор - 24".
23.15 Музыка ўсіх пакаленьняў.
23.25 Зоркі сусьветнага экрану.

Санкт-Пецярбург

11.55, 12.55, 13.55, 14.55, 16.55, 18.55, 21.55 Інфарм ТБ.
12.05 "Першае каханьне".
13.10 Тэрмін адказу - сёньня.
13.40 Парады садоўнікам.
14.05 "Вялікі чалавек".
15.10 Фільм "Асоба у натоўпе". Ч. 1.
16.25 Мультфільм.
16.40 Тэлеслужба бясьпекі.
17.05 "Філязофія паводле Філа".
17.30 Стыль жыцьця.
17.35 Паказвае ЛОТ.
18.40 Вялікі фэстываль.
19.15 Спорт.
19.20 "Першае каханьне".
20.15 Толькі бяз панікі.
20.40 Тэлеслужба бясьпекі.
20.55 Спартовы агляд.
21.05 "Вялікі чалавек".
22.15 "Гензўра". М/ф.

IV канал, НТВ

6.00, 18.00, 21.00, 23.00 Сёньня.
6.15 "Сямейка Флінстоўн".
6.40 "Прыгоды Нэда Блесінга". М/ф.
7.20 М/ф "Страчаны ўік-энд".
8.55 Д/ф "Самыя вялікія загадкі мінуўшчыны і сучаснасьці".
9.15 "Дзікія пальмы".
10.00 М/ф "Чорная мантыя для забойцы".
12.00 "Пяць хвілінаў".
12.05 Расейская мова.
12.30 Чалавек у рынкавай эканоміцы.
13.00 Востраў у паўночным моры.
13.25, 16.45 Навіны.
13.30 "Жыцьцё Кліма Самгіна". М/ф. С 2
14.40 Цішыня N 9.
15.15 Мастак Андрэй Пазьдзееў.
16.00 Музычныя навіны.
16.15 "Муззон".
17.00 "Незвычайныя прыгоды Скубі-Ду".
17.30 Жаночыя гісторыі. "Лянкастэр і Мілер".
18.35 "Імкненьне да нябёсаў: Гісторыя авіяцыі". С. 2.
19.00 М/ф "451 градус паводле Фарэнгейта".
21.35 "Дзікія пальмы".
22.30 Часінка.
23.20 Вялікі рынг.
23.50 Мэляманія.

Серада, 17 ліпеня

Беларускае тэлебачаньне

7.30 Ранішні кактэйль.
7.50 Эканамікст.
8.00 Навіны.
8.15 Мультфільмы.
8.30 Дзёньнік V Міжнароднага фэстывалю мастацтваў "Славянскі кірмаш-96".
8.45 "Рэкс - верны сябар паліцэйскага".
9.40 Бачна-нябачна.
15.00 Навіны.
15.15 "Фліпэр".
15.40 "Як нараджаецца музыка?"
16.25 "Рэха Аўцюкоў". Ч 1
17.00 Крэда.
17.20 Госьці ў дом.
17.50 Музычны антракт.
18.00 "Імя Радзішчава". Д/ф.
18.20 Тэлеанонс.
18.25 Эканамікст.
18.35 MTV.
18.50 Навіны.
19.00 Дзёньнік V Міжнароднага фэстывалю мастацтваў "Славянскі кірмаш-96".
19.25 "Рэкс - верны сябар паліцэйскага".
20.20 "Хто гэта?"
20.25 Калыханка.
20.45 Панарама.
21.15 Урачыстае закрыцьцё "Славянскага кірмашу-96".
22.45 "Каралева Марго". С. 13.
23.45 Карапеўскае паляваньне.
0.25 Навіны.

ОРТ

5.00 Тэлеранак.
8.00, 11.00, 17.00, 23.20 Навіны.
8.15 "Новая ахвяра".
9.05 Тэма.
9.50 "У сьвеце жывёлаў".
10.30 "Адгадай мэлёдыю".
11.10 "Кантакт".
11.55 "Вяртаньне Будулая".
13.15 "Шкодзіна". Мультфільм.
13.25 "Каханьне зь першага погляду".
14.20 "Рыцар Адважнае Сэрца".
14.45 Кактус і К°.
14.55 До-Мі-Соль.
15.10 Покліч джунгляў.
15.40 "Элен і хлопцы".
16.05 Тэт-а-тэт.
16.30 Сем дзён спорту.
17.20 "Новая ахвяра".
18.05 Футбол. Чэмпіянат Расеі.
19.50 Магчымыя рэзэрвы.
20.00 Час.
20.40 М/ф "Даруй".
22.10 Тэатар + TV.
23.40 Футбольны клюб зорак расейскай эстрады "Старко" прэзэнтуе..."
0.10 "Вялікая зьмена" С 2

Канал "Расея"

6.30 Ранішні экспрэс.
7.00, 10.00, 16.00, 19.00, 23.55 Весткі.
7.20 "Чароўны школьны аўтобус". Мультсэрыял.
7.45 Час справавых людзей.
7.55 "Славянскі кірмаш".
8.05 L-клюб.
8.50 Мультфільм.
9.00 "Санта-Барбара".
10.20 "Значынства з многімі невядомымі". С. 7.
13.35 Рэтра-шлягер.
14.00 Іваноў, Пятроў, Сідараў і іншыя.
14.40 Справавая Расея.
15.05 Расея ў асобах.
15.20 Там-там навіны.
15.35 "Не перажывай!"
15.50 Мультфільм.
16.20 Музыка ўсіх пакаленьняў.
16.35 Залежыць ад цябе.
16.50 "Чэленджэрс".
17.15 Экс-эль м'юзык.
17.25 Свая гульня.
17.55 Клюб губэрнатараў.
18.25 Лідар-прагноз.
19.35 "Санта-Барбара".
20.30 Сам сабе рэжысэр.
21.00 Надвор'е на заўтра.
21.05 "Славянскі кірмаш". Цырымонія закрыцьця.
23.45 "24 - мэтэор - 24".
0.10 Музыка ўсіх пакаленьняў.

Санкт-Пецярбург

11.55, 12.55, 13.55, 14.55, 16.55, 18.55, 21.55 Інфарм ТБ.
12.05 "Першае каханьне".
13.10 Тэрмін адказу - сёньня.
13.40 Парады садоўнікам.
14.05 "Вялікі чалавек".
15.10 "Асоба ў натоўпе" Ч. 2.
16.15 Г.Сьвірыдаў. Музыка да кінафільму "Час, наперад!".
16.40, 20.40 Тэлеслужба бясьпекі.
17.05 "Філязофія паводле Філа".
17.30 Стыль жыцьця.
17.35 Паказвае ЛОТ.
18.40 Вялікі фэстываль.
19.15 Спорт.
19.20 "Першае каханьне".
20.15 Толькі бяз панікі.
20.55 Спартовы агляд.
21.05 "Вялікі чалавек".
22.15 "Багамол". М/ф. Ч. 1.

IV канал, НТВ

6.00, 18.00, 21.00, 23.00 Сёньня.
6.10 Мультфільм "Сямейка Флінстоўн".
6.40 "Прыгоды Нэда Блесінга". М/ф.
7.30 М/ф "Блеф Кугана".
9.00 Д/ф "Самыя вялікія загадкі мінуўшчыны і сучаснасьці".
9.20 "Дзікія пальмы".
10.05 "451 градус паводле Фарэнгейта". М/ф.
12.00 "Пяць хвілінаў".
12.05 Гарбатная цырымонія ў японскім садзе.
12.30 Чалавек у рынкавай эканоміцы.
13.05 Кара Караеў. Сымфанічныя гравюры "Дон Кіхот".
13.25, 16.45 Навіны.
13.30 "Як стаць рускім". Д/ф.
14.00 "Аліса ў Парыжы". Мультфільм.
14.55 Мастак Алег Цялко.
15.30 Тэатар маёй памяці. "Несур'ёзны "Сучаснік".
16.00 Музычныя навіны.
16.15 "Муззон".
17.00 "Незвычайныя прыгоды Скубі-Ду". Мультсэрыял.
17.30 Жаночыя гісторыі. "Лянкастэр і Мілер: гісторыя каханьня".
18.35 "Імкненьне да нябёсаў: гісторыя авіяцыі". Д/ф.
19.00 М/ф "Срэбныя мядзьведзі".
21.35 Час сэрыялу. "Дзікія пальмы".
22.30 Часінка.
23.20 Такое спартовае жыцьцё.
23.50 Кавярня "Абломаў".

Чацьвер, 18 ліпеня

Беларускае тэлебачаньне

7.30 Ранішні кактэйль.
7.50 Эканамікст.
8.00 Навіны.
8.15 "Сяляне".
8.45 "Рэкс - верны сябар паліцэйскага".
9.40 Карапеўскае паляваньне.
10.20 "Зьверабой". М/ф. С. 1.
11.35 "Час аркестру".
12.05 "Сямейны блюз пад гукі акарыны". Д/ф.
15.00 Навіны.
15.15 "Фліпэр".
15.40 "Ну, пачакай!".
15.50 "Рэха Аўцюкоў". Ч. 2.
16.20 Тэніс. Кубак Дэвіса. Польшча - Беларусь.
16.50 Арсэнал.
17.20 Заняткі Н.Наважылавай.
17.50 Музычны антракт.
18.00 Майстэрня.
18.15 Тэлеанонс.
18.25 Эканамікст.
18.35 MTV.
18.50 Навіны.
19.05 "Рэкс - верны сябар паліцэйскага".
20.05 "Крок".
20.40 Калыханка.
21.00 Панарама.
21.55 Музычны антракт.
22.05 "Каралева Марго". С. 14.
23.05 "Крок-жарт".
23.35 "Люстра для героя". Віталь Шчэрба.
0.05 Навіны.
0.20 Футбол. Кубак UEFA "Дынама-93" (Менск) - "Тыліґул" (Малдова).

ОРТ

5.00 Тэлеранак.
8.00, 11.00, 14.00, 17.00, 0.00 Навіны.
8.15 "Новая ахвяра".
9.05 "Калі...".
9.45 "Клюб падарожнікаў".
10.30 "Знаходлівае жабяня". Мультфільм.
10.40 Смак.
11.10 "Пад дахам сьвету".
11.55 "Вяртаньне Будулая".
13.05 "У цьмяным царстве, шэрым гаспадарстве". Мультфільм.
13.25 "Каханьне зь першага погляду".
14.20 "Рыцар Адважнае Сэрца".
14.45 Лега-го!
15.10 Тын-тонік.
15.40 "Элен і хлопцы".
16.05 Рок-занятак.
16.30 Сем дзён спорту.
17.20 "Новая ахвяра".
18.10 Час пік.
18.35 Лято-мільён.
19.00 "Адзін на адзін".
19.45 "Дабранач, дзеці!"
20.00 Час.
20.35 Праграма перадачаў.
20.40 Фільм "Штам Андрамэды".
23.10 "Абоз" Дзямідава.
0.20 "Вялікая зьмена". С. 3.
1.30 "У гонар Пятра Лешчанкі". Музычная праграма.

Канал "Расея"

6.30 Ранішні экспрэс.
7.00, 10.00, 16.00, 19.00, 22.00, 22.55 Весткі.
7.20 "Чароўны школьны аўтобус".
7.45 Кліп-антракт.
7.50 Час справавых людзей.
8.00 Прасьцей за простае.
8.30 Сам сабе рэжысэр.

15.07 – 21.07

9.00 "Санта-Барбара".
10.20 "Прыгоды прынца Флярызэля". М/ф С 1
13.35 Рэтра-шлягер.
14.00 Іваноў, Пятроў, Сідараў і іншыя.
14.40 Справавая Расея.
15.05 Расея ў асобах.
15.20 Там-там навіны.
15.35 Падоўжанка.
15.50 Месяцаслоў.
16.20 Музыка ўсіх пакаленьняў.
16.35 Залежыць ад цябе.
16.50 "Чэленджэрс".
17.15 Экс-эль м'юзык.
17.25 Рыз на тыдзень.
17.55 Губэрнскія ведамасьці.
18.35 Кліп-антракт.
18.40 Нічога, апрача.
19.35 "Санта-Барбара".
20.30 Эх, дарогі!
21.00 Надвор'е на заўтра.
21.05 "Прывід". М/ф.
22.45 "24 - мэтэор - 24".
23.10 Музыка ўсіх пакаленьняў.
23.20 Начное рандэву.

Санкт-Пецярбург

11.55, 12.55, 13.55, 14.55, 16.55, 18.55, 21.55 Інфарм ТБ.
12.05 "Першае каханьне".
13.10 Тэрмін адказу - сёньня.
13.40 Парады садоўнікам.
14.05 "Вялікі чалавек".
15.10 Тэлефільм.
15.55 "Дом кіно".
16.40, 20.40 Тэлеслужба бясьпекі.
17.05 "Філязофія паводле Філа".
17.30 Стыль жыцьця.
17.35 Паказвае ЛОТ.
18.40 Вялікі фэстываль.
19.15 Спорт.
19.20 "Першае каханьне".
20.15 Толькі бяз панікі.
20.55 Спартовы агляд.
21.05 "Вялікі чалавек".
22.15 "Багамол". Ч. 2.

IV канал, НТВ

6.00, 18.00, 21.00, 23.00 Сёньня.
6.15 Мультфільм "Сямейка Флінстоўн".
6.40 "Айцец Браўн". М/ф. С. 1.
7.30 "Пагружэньне "Сівой лэдзі". М/ф.
9.15 Д/ф "Самыя вялікія загадкі мінуўшчыны і сучаснасьці".
9.35 Час сэрыялу. "Дзікія пальмы".
10.20 М/ф "Срэбныя мядзьведзі".
12.30 Чалавек у рынкавай эканоміцы.
13.00 "Вяртаньне". Ч. 1.
13.25, 16.45 Навіны.
13.30 "Жыцьцё Кліма Самгіна". М/ф. С. 3.
14.40 Аргентынская рапсодыя.
15.10 Іван Тургенеў і Паліна Віярдо.
16.00 Музычныя навіны.
16.15 "Муззон".
17.00 "Незвычайныя прыгоды Скубі-Ду".
17.30 Жаночыя гісторыі. "Лянкастэр і Мілер: гісторыя каханьня".
18.35 "Імкненьне да нябёсаў: гісторыя авіяцыі". Д/ф.
19.00 Фільм "Аэрапорт-77".
21.35 Алімпійская гадзіна з расейскага дому.
22.30 Часінка.
23.20 М/ф "Дзёньнік для маіх дзяцей".

Беларуская рэдакцыя радыё Свабода

А 17 гадзіне паводле менскага часу слухайце Свабоду на хвалях 19, 31 і 49 мэтраў на частотах 6105, 9705, 15130 кілягерцаў.

Перадача пачынаецца а 20 гадзіне на хвалях 31, 41 і 49 мэтраў на частотах 6115, 9595 і 9670 кілягерцаў.

А 22 гадзіне ў эфіры абноўлены выпуск праграмы на хвалях 31, 41 і 49 мэтраў на частотах 5955, 7105 і 9705 кілягерцаў.

Праграма паўтараецца а 7 гадзіне наступнае раніцы на хвалях 31 і 41 мэтра на частотах 7145, 7190 і 9705 кілягерцаў.

Пятніца, 19 ліпеня

Беларускае тэлебачаньне

7.30 Ранішні кактэйль.
7.50 Эканамікст.
8.00 Навіны.
8.15 "Яшчэ ня вечар...".
8.30 "Аксамітавы сэзон".
9.00 "Рэкс - верны сябар паліцэйскага".
9.55 "Зьверабой". С. 2.
11.10 Беларускі мэрыдыян.
11.40 "Залатыя ключы".
15.00 Навіны.
15.15 "Фліпэр".
15.40 "Ну, пачакай!"
16.05 Канцэртны сэзон.
17.05 Кантрасты.
17.40 "Крок".
17.50 Музычны антракт.
18.00 Творцы.
18.20 Тэлеанонс.
18.25 Эканамікст.
18.35 MTV.
18.50 Навіны.
19.05 "Рэкс - верны сябар паліцэйскага".
20.05 "Міжнародны кур'ер".
20.40 Калыханка.
21.00 Панарама.
21.55 Музычны антракт.
22.05 М/ф "Шукаю сябра жыцьця".
23.40 "12, альбо На ноч глядзячы".
24.00 Навіны.
0.15 Акапэла.

ОРТ

5.00 Тэлеранак.
8.00, 11.00, 14.00, 17.00, 22.30 Навіны.
8.15 "Новая ахвяра".
9.10 "Адзін на адзін".
9.50 "Грай, гармонік любы!"
10.25 "Пакуль усе дома".
11.10 "Ад пятніцы да пятніцы".
11.55 "Вяртаньне Будулая".
13.05 "Залатыя каласы". Мультфільм.
13.25 "Каханьне зь першага погляду".
14.20 Фільм-казка "Вёска Утка".
15.45 "Замак Іггуноў". Мультфільм.
16.05 "Элен і хлопцы".
16.30 Сем дзён спорту.
17.20 "Новая ахвяра".
18.15 Чалавек і закон.
18.45 "Поле цудаў".
19.45 "Дабранач, дзеці!"
20.00 Час.
20.40 "Дэтэктыўнае агенцтва "Месяцовае сьвятло"".
21.45 Пагляд.
22.40 Начная кіназаля. "Гатэль "Амэрыка"".
0.35 "Вялікая зьмена". С. 4.
1.50 Сьпяваюць Тамара Сіняўская і Муслім Магамаеў.

Канал "Расея"

6.30 Ранішні экспрэс.
7.00, 10.00, 16.00, 19.00, 22.00, 23.55 Весткі.
7.20 "Чароўны школьны аўтобус". Мультсэрыял.
7.45 Кліп-антракт.
7.50 Час справавых людзей.
8.00 Прасьцей за простае.
8.30 Джэнтэльмэн-шоў.
9.00 "Санта-Барбара".
10.20 Гандлёвы дом "Ле Монці".
10.35 "Прыгоды прынца Флярызэля". С. 2, 3.
13.35 Рэтра-шлягер.
14.00 Іваноў, Пятроў, Сідараў і іншыя.
14.40 Справавая Расея.
15.05 Расея ў асобах.
15.15 Там-там навіны.
15.30 Залаты ключык.
15.45 Сьвет UNESCO. Упершыню ў Расеі...
16.20 Музыка ўсіх пакаленьняў.
16.35 Залежыць ад цябе.
16.50 "Чэленджэрс".
17.15 "Малютка".
17.25 Хападнаваты мір.
17.55 Вэртыкаль.
18.25 Ананімныя суразмоўцы.
19.35 "Санта-Барбара".
20.30 Маскі-шоў.
21.00 Надвор'е на заўтра.
21.05 "Мадэмуазэль Стрыптыз". М/ф.
22.50 Ціхі дом.
23.45 "24 - мэтэор - 24".
0.10 Музыка ўсіх пакаленьняў.

Санкт-Пецярбург

11.55, 12.55, 13.55, 14.55, 16.55, 18.55, 21.55 Інфарм ТБ.
12.05 "Першае каханьне".
13.10 Тэрмін адказу - сёньня.
13.40 Парады садоўнікам.
14.10 "Парад парадаў".
15.10 Зоркі Марыінкі.
15.45 "Дом кіно".
16.40, 20.40 Тэлеслужба бясьпекі.
17.05 "Філязофія паводле Філа".
17.30 Стыль жыцьця.
17.35 Паказвае ЛОТ.
18.40 Вялікі фэстываль.
19.15 Спорт.
19.20 "Першае каханьне".
20.15 Толькі бяз панікі.
20.55 Спартовы агляд.
21.05 "Бяз назвы".
21.35 "Як быць каханымі".
22.10 "Галіна Уланава. Джульета ва ўсе часы".

IV канал, НТВ

6.00, 18.00, 21.00, 23.00 Сёньня.
6.15 "Сямейка Флінстоўн".
6.40 "Айцец Браўн". С 2.
7.30 М/ф "Забойцы".
9.00 Д/ф "Самыя вялікія загадкі мінуўшчыны і сучаснасьці".
9.20 "Аэрапорт-77". М/ф.
11.10 "Алімпійская гадзіна з расейскага дому".
12.05 Плянэта "Здароўе".
12.30 Чалавек у рынкавай эканоміцы.
13.00 "Вяртаньне". Ч. 2.
13.25, 16.45 Навіны.
13.30 М/ф "Жыцьцё Кліма Самгіна" С 4.
14.40 І.Брамс. Квінтэт для фартэпіяна, дзьвюх скрыпак, альта і віялянчэлі.
15.10 "Гаўрыіл Дзяржавін". Д/ф.
15.30 Мінарэт.
16.00 Музычныя навіны.
16.15 "Муззон".
17.00 "Незвычайныя прыгоды "Скубі-Ду"".
17.30 Жаночыя гісторыі. "Лянкастэр і Мілер: гісторыя каханьня".
18.35 "Імкненьне да нябёсаў: гісторыя авіяцыі". Д/ф.
19.00 Фільм "Амэрыкэн бой".
21.35 Алімпійская гадзіна з расейскага дому.
22.30 Часінка.
23.20 М/ф "Дзёньнік для маіх каханых".
1.30 Эратычнае шоў сьвету.

Субота, 20 ліпеня

Беларускае тэлебачаньне

8.00 Навіны.
8.15 "Сугучча".
8.30 Здароўе.
9.05 Заняткі Н.Наважылавай.
9.35 Мультфільмы.
10.15 Усё пра усё.
10.40 "Ералаш".
11.00 "Ляпечка". М/ф.
13.10 "Эўрапейская дваццатка MTV".
13.55 Сьвет прыроды і захапленьняў.
14.45 Шматгалосьсе.
15.15 Майстэрня.
15.30 Запрашаем на вячоркі.
16.10 Беларускі дом.
16.55 Творцы.
17.30 Канцэртны сэзон.
18.05 Галерэя.
18.30 М/ф "Лінія сьмерці".
20.10 Банка коміксаў.
20.40 Калыханка.
21.00 Навіны.
21.45 "Жалезная рука". М/ф.
23.40 Безьліч.

ОРТ

7.00 "Ералаш".
7.30 "Аловак і Клякса - вясёлыя паляўнічыя". Мультфільм.
7.40 Фільм "Шукайце ветру".
9.00, 14.00 Навіны.
9.10 Слова пастыра.
9.30 "Не пазяхай!"
10.00 Ранішняя пошта.
10.35 Смак.
10.50 "Скарбы Дзяржаўнага Гістарычнага музэю".
11.20 Фільм "Спорт, спорт, спорт".
12.45 Расейскі сьвет.
13.15 Бамонд.
13.35 Аўтамабіль і я.
13.57 "Расейскі праект".
14.20 У сьвеце жывёлаў.
14.57 "Расейскі праект".
15.00 Цырымонія адкрыцьця XXVI летніх Алімпійскіх гульняў.
19.00 "Трыюмф" у Парыжы.
19.45 "Дабранач, дзеці!"
20.00 Час.
20.40 "Дэтэктыўнае агенцтва "Месяцовае сьвятло"".
21.40 "Расейскі праект" (без публікацыі).
21.45 Алімпійскія гульні ў Атлянце.
22.55 Фільм "Навічкі".
0.55 Фільм "Ехалі ў трамваі Ільф і Пятроў".
2.00 "Карнавал міру".

Канал "Расея"

7.00, 13.00, 19.00, 22.00, 0.05 Весткі.
7.20 "Чароўны школьны аўтобус". Мультсэрыял.
7.45 Кліп-антракт.
7.50 "Эльлі і Джулс".
8.15 Экспартнес.
8.30 Мультфільм.
8.45 Парляманцкі тыдзень.
9.30 Паводле вашых лістоў.
10.00 Весткі аб адзінаццатай.
10.15 Падарожжа "Інвайт".
10.30 Добрае раніцы!
11.25 21 кабінэт.
11.55 Прасьцей за простае.
12.20 Мультфільмы.
13.20 "Эй, ухнем!".
13.35 Дэ-факта.
14.05 Кліп-антракт.
14.10 "Акіян". С. 7.
15.00 Цырымонія адкрыцьця XXVI летніх Алімпійскіх гульняў.
18.40 Асоба з вокладкі.
19.35 "Жанчына ў моры". М/ф.
20.40 Рапартэр.
20.55 Надвор'е на заўтра.
21.00 Падвойны партрэт.
22.05 Алімпіяда-96. Бокс. Стральба.
0.20 Праграма "А".

Санкт-Пецярбург

9.20 Стыль жыцьця.
9.25 Страсьці-мардасьці.
9.40 Уік-энд з дэтэктывам. "Сьмерць каміваяжэра".
10.05 "Гонар маю".
10.25 Неспазнанае.
10.55, 12.55, 18.55 Інфарм ТБ.
11.10 Ток-шоў "Наўзгад".
11.40 Па ўсёй Расеі.
11.55 Яшчэ адна Расея.
12.40 Старое танга.
13.10 Уік-энд з дэтэктывам.
13.25 "Салдат Іван Броўкін".
14.55 Ва ўсіх на вачах.
15.10 "Скарбы Пецярбургу. Эрмітаж".
15.25 Парадоксы гісторыі. "Сьмерць рэфарматара".
15.50 "Там, дзе жыве Павуцінчык".
16.05 Студыя "Уяві".
16.55 Спартовы агляд.
17.05 "Раманс пра Санта-Крус". Тэлеспэктакль.
18.40 Вялікі фэстываль.
19.25 "Шарамецева-2". М/ф. Прэм'ера.
20.40 Мультфільм для дарослых.
20.55 Сьвецкая хроніка.
21.10 "Дасье".
21.25 Блеф-клюб.
22.05 "Парад парадаў".
22.40 "Камэдыя тэрору". М/ф.

IV канал, НТВ

6.00, 18.00, 21.00 Сёньня.
6.15 Мультфільм "Сямейка Флінстоўн".
6.40 "Айцец Браўн".
7.30 М/ф "Усю ноч навылёт".
9.00 Д/ф "Самыя вялікія загадкі мінуўшчыны і сучаснасьці".
9.20 "Амэрыкэн бой". М/ф.
10.50 Алімпійская гадзіна з расейскага дому.
12.00 Інфармацыйны агляд.
12.20 Мультфільмы.
12.40 Эканамічны агляд.
13.05 На дарогах Расеі.
13.10 Тэлегульня "З паўслова".
13.40 Інфармацыйны агляд.
14.00 Але-ап.
14.30 "Мужчыны і жанчыны". М/ф.
15.10 Старонкамі "Шарман-шоў".
15.40 Крок з кола.
16.00 Навіны кіно.
16.20 Ток-шоў "Кар'ера".
17.00 "Дыназаўрык Дынк".
17.30 Дог-шоў. Я і мой сабака.
18.30 Фільм "Анучка".
20.45 Ляпкі.
21.35 Алімпійская гадзіна з Расейскага дому.
22.30 Фільм "Птушкі".
0.30 "Трэцяе вока".
1.15 "Плэйбой".

Нядзеля, 21 ліпеня

Беларускае тэлебачаньне

8.00 Л.Мінкус. "Па-дэ-дэ з балету "Баядэрка"".
8.10 "Ківач".
9.05 "Конан". Мультсэрыял.
9.30 Тэлебом.
10.00 Студыя "Калыханка".
10.30 Найлепшыя хіты MTV.
11.00 Усё нармальна, мама!
11.30 Тураб'ектыў.
11.50 Студыя "Вакно".
12.25 "Вяршыня сьвету".
12.50 Аўта-парк.
13.05 "Дзікі поўдзень".
13.35 Сяляне.
14.05 Тэатар у крэсьле.
14.45 Прэс-імпрэза.
15.25 "Віват, актор!"
16.25 Абібок.
16.55 "Конік". М/ф.
18.20 Камптарны палігон.
18.45 Калыханка.
19.00 Футбол. Чэмпіянат Беларусі.
20.00 Рэзананс.
20.50 Спартовы тэлекур'ер.
21.05 Навіны-ТБ.
21.20 Ток-шоў "Карамболь".
21.55 М/ф "Блеф: гісторыя пра ашуканства і махлярства".
23.45 Аксамітавы сэзон.
0.15 Матаспорт. Супэрбайк. Чэмпіянат сьвету-96.

ОРТ

7.00 Тыраж "Спортлято".
7.10 "Высокая горка". Мультфільм.
7.30 Фільм "Падлеткі у Сусьвеце".
9.00, 14.00, 23.15 Навіны.
9.15 "Недарожныя нататкі".
9.30 Пакуль усе дома.
10.05 Ранішняя зорка.
10.55 "Служу Расеі!"
11.25 Алімпійскія гульні ў Атлянце.
13.30 "Сьмехапанарама".
13.57 "Расейскі праект".
14.20 Алімпійскія гульні ў Атлянце.
15.30 Нейк раз.
15.40 Клюб падарожнікаў.
16.30 Мульфэрвэрк.
17.15 Шчасьлівы выпадак.
18.10 Клюб "Белы папугай".
19.00 Час.
19.35 М/ф "Братва".
21.23 "Расейскі праект".
21.30 Алімпійскія гульні ў Атлянце.
23.25 Каханьне зь першага погляду.
0.10 Музычная праграма MTV.
0.40 Фільм "Формула каханьня".

Канал "Расея"

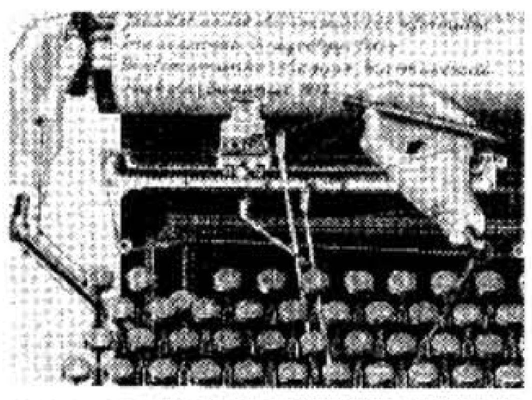
7.00 Ня высечы...
7.20 Вуснамі дзіцяці.
7.50 "Эльлі і Джулс".
8.15 Алімпіяда-96. Плаваньне. Бокс.
10.15 Расейскае лято.
10.55 Гукавая дарожка.
11.50 Мультфільм.
12.00 Прасьцей за простае.
12.30 Кнігарня.
13.00, 0.45 Весткі.
13.20 "Эй, ухнем!"
13.35 Сялянскае пытаньне.
14.00 "Акіян". С. 8.
14.50 Расейскае караоке.
15.15 У сьвеце жывёлаў.
15.40 На Грушынскім фэстывалі аўтарскай песьні.
17.00 Чароўны сьвет Дыснэя.
17.55 Алімпіяда-96. Роварны спорт.
18.25 Алімпійскі кур'ер.
19.00 Люстра.
19.55 Надвор'е на заўтра.
20.00 Алімпіяда-96. Роварны спорт.
21.05 "Ню".
22.00 У Ксюшы.
22.30 Алімпіяда-96. Грэка-рымская барацьба. Дзюдо.
0.30 Рэк-тайм.

Санкт-Пецярбург

10.20 Стыль жыцьця.
10.35 Увесь гэты цырк.
10.55, 12.55, 14.55, 16.55, 18.55, 20.55 Інфарм ТБ.
11.10 Асабістая справа.
11.40 Яшчэ адна Расея.
12.40 Мультфільм.
13.10 "Сьпявак свайго смутку".
13.40 "Прасцэнюм".
14.05 Мультфільм.
14.25 Сабор.
15.10 "Каханьне і жыцьцё жанчыны".
15.50 Папасатая музыка.
16.10 Казка за казкай.
17.10 Зэйнаб Бацвадзэ. Актрыса.
17.35 "Блакітныя гарады". Тэлеспэктакль.
18.40 Вялікі фэстываль.
19.25 "Імпэрыя мурашак". М/ф.
21.10 "Парад парадаў".
21.55 Міжнародны агляд.
22.25 "Вакно ў Парыж". М/ф.

IV канал, НТВ

6.00 Ляпкі.
6.10 Мультфільм "Сямейка Флінстоўн".
6.35 "Айцец Браўн".
7.25 М/ф "Дачка шахцёра".
9.25 Д/ф "Самыя вялікія загадкі мінуўшчыны і сучаснасьці".
9.35 М/ф "Анучка".
11.50 Алімпійская гадзіна з Расейскага дому.
13.25 Хатнія гадаванцы.
13.45 Кіназорка.
14.30 Уздым пераваротам.
15.00 На летніх Алімпійскіх гульнях у Атлянце. Бокс.
16.00 Сьвет культуры.
16.30 Музычная кунсткамэра.
17.00 "Паліцэйскі Кэтс і ягоны сабака". М/ф.
17.30 Тэлегульня "Сто да аднаго".
18.00 "Сёньня".
18.30 Фільм "Малпа, якая размаўляе".
20.00 Вынікі.
21.10 Алімпійская гадзіна з Расейскага дому.
22.10 Фільм "Пасярод ночы".

ВАЛЯНЦІН ТАТУР

Ні пісьменьніка зь мяне ні паэта
Вось прайшло яшчэ адно лета
Што зрабіў я за гэты час
Нічога — адкажу для вас

З.К

Пагукай мяне, ты згубіўся
Чуеш, як шуміць Горад
Азірніся бачыш у голас
Нечакана ўсклізь зьліўся
Дождж заснуў, забулоў поле
Маляваны контур хлеба
Лес выразаў, вецьце выйсьця
Заліноўваны рэльс у неба
Наша доля тут, плачаш
Зашукаў цень целам
Наша доля шэпт лісьця
Наша зерне сьвет цэпам
Пагукай мяне, калі хочаш
Зачыняе вокны Лета
У засохлай траве холад
Зачакаўся хмяльной пагодай.

СЫМОН ПТАХ

З ЦЫКЛЮ "УЛЁТКА"

Па Менску гуляе
Вока з зубамі
Убачыць кагосьці
Адразу кусае

***

Тры стаялі сланы
Не адзелі штаны
Тры ўпалі слупы
Іх паелі клапы

СЯРГЕЙ ПАТАРАНСКІ

АБЫ ВАЙНЫ НЕ БЫЛО

Хай пухнуць ад голаду людзі,
хай б'юць хуліганы шкло,
хай хімікатамі труцяць,
— абы вайны не было.

Хай п'юць мужыкі і рабуюць
дзяржаву улады сыны,
на іншадумства палююць,
— абы не было вайны.

Няхай мы ня маем свабоды,
залежныя, нібы рабы,
стварэньні халопскай пароды,
— вайны не было б абы.

Хай нас радыяцыя косіць,
на шыі сядзіць басурман
і ў Захаду нечага просіць
— затое вайны няма.

АНДРУСЬ ХРАПАВІЦКІ

ЛІТВА

Літва, у маіх ты летуценьнях,
Ты мой стары, спрадвечны стод,
Каб на хвіліну, на імгненьне
Адчуць цябе і твой народ,
Знайсьці усё, што мы згубілі,
Адсунуць прэч рызьзё і бруд
І кроў табе вярнуць у жылы,
Сустрэць усьпеты ў вершах кут.
Хай Вільня кожнаму усьмешку
Падорыць і зьдзе бяда,
І хай на момант зьнікнуць межы,
І вернецца да нас Літва.

ВАДЗЯНІК НЯМІСКІ

Гэй! Насельніцтва любога краю!
Хто ты? Дзе ты? Адкуль жа ты родам?
Я цябе ў гэтай цемры гукаю,
Абудзіся і стань ты народам.

Ці няўжо завялі у спакусу
Абяцанкі заможных хаўрусаў?
Не да твару табе, Беларусу,
Канькаць зьедкі з чужынскіх абрусаў!

А куды і нашто вас зацягне
Валацужны чужынец-галота?
Заўсёды, як Сусанін, у багну,
Бо бязьмежна, бясконца дурнота.

Ён і нашай цурaецца мовы,
І ўсё трызьніць аб нейкім хаўрусе,
І хаваецца ён за аховай
У надзеі народ свой прымусіць.

А навокал, як бачна да краю,
Бысцам попел у небе лунае:
Крумкачоў вэртыкальная зграя
Ад любові да "бацькі" сьпявае.

Завадатар-збавіцель жаночы,
Ты б з адной разабраўся жанчынай!
Што ты робіш у цёмныя ночы
Са сваёй натуральнай прычынай?

Зазірні у дзіцячыя вочы,
Паглядзі, што ты робіш з краінай.
Можа, сам зь цягніка ты саскочыш
Хоць бы раз у жыцьці, як мужчына.
Колка падаць, бо зад не зь мякіны.
Брыдка піць, калі студню паскудзіў.
А народ як абраў, так і скіне,
Бо народ — то разумныя людзі.

Спадзяесься, што сілы ня стала
І цярплівасьць, як дурасьць, бясконца?
Не! Вупэй самых доўгіх замала
Засланіць ад людзей наша сонца!

КУЛІК МІКАЛАЙ ІВАНАВІЧ

МАЛІТВА БЕЛАРУСА

Беларус, устань з кален!
Грэх і сорам жыць ў няволі.
Варты лепшае ты долі.
Беларус, устань з кален!
Мілы Божа, дай надзею
Не пачуць таго, хто хлусіць.
Я прыгнёту не скаруся.
Мілы Божа, дай надзею!
Блаславі нас, мілы Божа,
На пачэсны шлях да праўды
Праз варожыя атрады.
Блаславі нас, мілы Божа!
Беларусь, устань з кален!
Будзь спрадвек краінай годнай,
Незалежнай і свабоднай.
Беларусь, устань з кален!

ВАЛАДАР ЦУРПАНАЎ

ПАМЯЦІ ДЖАХАРА

...Калі пацука заганяюць у кут — ён кідаецца на чалавека, а што рабіць загнанаму ў кут чалавеку? А цэламу народу?

Ёсьць маральнае права забіць,
Калі ты ў такой небясьпецы,
Што другога ня можаш зрабіць
Каб жыцьця тым працяг забясьпе-
чыць.
Гэта права асобе дамо,
А ці ж мае народ тое права?
Той народ, што за волю даўно
Кроў сыноў і дачок пралівае...
Злы імпэрыі дух паўтары сотні год
Бяз рэшты ўвесь зьнішчыць імкнецца
Непакорлівы, годны чачэнскі народ,
Што ў імпэрскай змагаецца клетцы.
— Не Чачэнія першай вайну пачала;
Не чачэнцы пасёлкі ўшчэнт
руйнавалі...
— Ты, Расея, чачэнцаў да мяжы
давяла!
Што ж віну ты зь сябе на Яе
ўскладаеш?
Ты крычыш: "Тэрарызм! Белы сьвет,
паглядзі!"
Распачаўшы тэрор супраць малай
краіны.
— Бервяно ў сваім воку спачатку
знайдзі,
Каб пасьля у другіх выглядаць
парушыну!
Я схіляю прад велічу горцаў галоў,
Пераможнага шчасьця жадаю,
Бо й за нашую волю (народа рабоў)
Разьлічыўся жыцьцём горны сокал
Дудаеў.
27.05.1996 г.

ІРЫНА КАНДРАЧЭНКА

ЭЛЕГІЯ

Ліст жоўклы на стале,
Як весьнік ціхага скананьня,
Хвіліны цяжкага маўчаньня
Каханьне прыгадалі мне.
І сумна. Сумна б'ецца сэрца.
Ня хоча ўвосень жыць душа...
Перад вачыма ўецца, уецца
Ўся ў жоўтым чорная імша.
Далонь у далоні, позірк... і адчай.
Я не хачу! — крычу я сьвету.
А ў адказ — "бывай"...
За цёмнай постацьцю зьнікае лета.
Ліст жоўты, на люстэрцы блік,
За шыбаю — дажджоў княжэньне.
Я падњясу запалку. Толькі тнык...
І думкі пра самаспаленьне.
Кастрычнік 1995 г.

ПРЫЛУЦКІ СЯРГЕЙ

ДОЖДЖ

Грокат з неба.
Пасьпяхова прасочваецца
Празь нябачнае рэшата цемры
Дажджу вадкасьць
На паверхню няэграбную,
Пачварную, непрывабную.
Зноў і зноў крык нявысланага грому,
Вокамгненныя ўспышкі стваловў.
Вакол — нібы штосьці згубілась —
Мітусьня пад касым канвоем,
Сьпешны бег у пустэчу дамоў.
П'яны вецер з нэрвовым запалам
Разарваў, зьнявечыў, зьбіў
Зялёны сьвет — незласьлівы, ўжо
бязьлісты...
Заблішчала вачыма вар'ята,
Пацякла пад нагамі зямля,
Затапіўшы бэтонныя краты.
Пасьцякала, забулькатала
Распаленая мешаніна,
Накіроўваючы рэчышча ў сэрца
Крыніцы цяпла.
Аханіла агонія, запаланіла
Брудны сьвет.
Так і трэба.
Хай сарве з твару шэрую маску!
Зазьзяе хай лістотная сьвежасьць!
Так і трэба...
Вось і рэшата колеру апэльсына
Запаліла
Дугі маляўнічы кантраст.
27.05.96.

НАТАЛЬЛЯ ШКРУДЗЬ

КРУГАЗВАРОТ ДУМАК
У ЧАС ДАЖДЖУ

І
Неба ламаецца
Проста, наўскос.
Б'е па лістах фарбаванымі палачкамі,
Ламаючы палачкі,
Галовы ім разьбіваючы.
Барабаннае сола.
Саліст — дождж.
ІІ
Кроплі лопаюцца,
А мне хочацца
Сабраць ім усе па адной
І на нітку зьвязаць.
Панесьці туды, дзе заўсёды
Жаўранкі, як дзіцячыя пальцы,
Трымаюць сэрца.
Панесьці туды, каб больш не
глядзець,
Як кроплі лопаюцца дарма.

АНДРЭЙ КАДРЭНКА

РЭЧЫ

...бо сустрэць цяжка. Бо нічога, нікога няма вакол. Бо замест цябе п/е/рад люстэркам стаіць нехта іншы, за ім нейкае памяшканне падобнае, не падобнае да... Бадай, што чвэрць гадзіны зрок мазоліць гэта/я/ істота, нікога не нагадваючы і робячысь/я/ падобнай на іншыя рэчы. Рэчы яны паўсюль і звонку і ўнутры нас. Іх шмат і мала, занадта шмат і зусім няма. Яны лезуць у вочы, а калі зьнікаюць, пустое месца нагадвае, што гэтак таксама кепска, але рэч ня ў тым, ёсьць ці няма, часьцей ёсьць дрэнныя рэчы і няма добрых, гэта горш, чым ёсьць добрыя /шчыльныя/ і няма дрэнных, што па-свойму кепска.

Рэчы ня маюць гаспадароў, яны здраджваюць і аддаюцца, але ніхто не валодае імі і пакуль чалавек вырашае, якія зь іх добрыя, а якія не, яны жывуць сваім жыцьцём і авалодваюць намі.

ВЯЧАСЛАЎ КОРБУТ

***

Я спакой вашых рук не парушу,
І пякельны агонь не згарыць,
Вы спалілі бязгрэшную душу,
Для якой без каханьня ня жыць.
Мітусеньні, мае спадзяваньні
І няроўным радком галасы
Я рукою гарачаю раньнем
Расцалую вянком валасы
Мне казалі нязвычныя рукі,
Пра каханьне і вечнасьць быцьця.
Нашы сэрцы, імгненьні і духі,
Пад уладай сьляпога быцьця.
О каханьне, кахаць і стамляцца
І пражыць я ўжо не змагу,
Безь сьвятога, сьвятога закляцьця
Што спыняе Сусьвет на бягу
Не сьмяяцца, ня верыць, ня выжыць,
Адзінокім імкнуся даўно
І апошнюю кветачку вырваць
Каб адкрыць у бясконцасьць вакно.
І навечна шчымлівую споведзь
Высякаю з каменьня гадзін,
Мы цалуем каханьня аповесьць,
Калі сэрца адзін на адзін.

ВІКТАР ШОСТАК

СТАЛА ПТУШКАЮ

Ноч купальская настала
Пад сузор'ем таямніц.
Кветку шчасця ты шукала
Сярод пушчаў і крыніц.
Не знайшла назад дарогі,
Стала птушкаю лясной...
Мне пакінула трывогі
І на сэрцы неспакой.

ГАННА ДВАРЭЦКАЯ

ЛОСКАЕ ПАДАННЕ

Чорнай плямай растаньне было
маладым —
Лёс вайну замест шлюбу прызначыў
Нават родная стала Агаце чужым,
Дый Адаму таксама, няйначай.
Залатую касу заплятала яна
У чаканьні даўгімі гадамі...
На чужбіну закінула хлопца вайна,
Нават вестак няма аб Адаме.
Па вяртаньні з вайны, калі скончан
паход,
Конік нёс як на крылах дахаты.
Думкі-мары гульлівы вялі карагод,
І ўсе да яе, да Агаты.
Вось і лесьвіца вежы, знаёмы пакой.
Расчыніліся шумна дзьверы
І — Агата... — жанчына зь сівою
касой!
Божа ж мой! Ён глядзеў і ня верыў:
Дзе каханая?!! Зьнікла юнацтва...
Гады...
Бляск вачэй зьелі мутныя сьлёзы.
Працягнула яна яму рукі тады —
Свайго дуба чакала бярозка.
У нерашучасьці, з болем глухім у
грудзях
Адступіўся, патупіўшы вочы...
Уцякаць! — так напружана нэрвы
гудзяць
Адвярнуўся, адсюль каб накрочыць —
Але толькі зрабіць воін так не
пасьпеў,
бо маланкай у роспачы сьлёзнай
Паляцела ў вакно яна... Самарас-
стрэл,
Бо ня птушка... Усё скончана...
Позна...
Гулкім рэхам узьнёсься ўскрык, аж да
хмар
Так заплакала сэрца ад болю,
Зьнепрытомнеўшы ў горы, укленчыў
ваяр
Над каханай, якой не было ўжо
болей.
Толькі зьмейкай зьбягала па грудзях
каса
Як раней з залацістым адлівам,
І адкрытых вачэй маладосьці краса
Усё тым жа каханьнем сьвяцілась
3.04.94

ЮРАСЬ БАРЫСЕВІЧ

ДУМКІ, НА ЯКІХ АБРЫВАЮЦЦА СНЫ.

Бываюць людзі, якія думаюць ня толькі ўдзень, але і ўначы. Бываюць і думкі, ад якіх засынаеш альбо прачынаесься. Вось некалькі думак, занатаваных адразу пасля абуджэньня.

Калі ў горадзе пачнуцца вулічныя баі — у мэтро стануць хадзіць бронецягнікі.

Рот мімаволі напаўняецца сьлінай, калі вам дантыст у яго засоўвае пальцы. Напэўна, штосьці ў іх ёсць апэтытнае.

Калі мы вярталіся з адпачынку ў замежжы і вязьлі з сабой скрыню пэрсікаў — іх на мытні ўсе парэзалі на кавалкі: маўляў, там, у замежжы, халера. Шукалі-шукалі тую халеру, але ў аніводным пэрсіку яе не знайшлі: пасьпела выскачыць, напэўна.

У суседа з-пад носу машыну ўгналі. Нішто сабе носік.

Даўно пара арганізаваць экспарт ня толькі нашых гадзіньнікаў, але і хвілінынікаў, а ў пэрспэктыве мы павінны наладзіць узаемакарысны абмен імгненьнямі вока.

Мой сябра-філёзаф вельмі рэдка купаецца: кажа, у адну і тую ж раку нельга ўваходзіць двойчы, а да іншых надта далёка езьдзіць.

Ці можна двойчы ўвайсьці ў адну і тую ж жанчыну?

За мной пагналіся два зайцы, але ніводны не злавіў.

Нельга двойчы ўвайсьці ў адну і тую ж жанчыну.

Менск — чацьверты Рым; а трэцяму ня быць!

Барацьба за хвост прэзыдэнта праз чатыры гады будзе доўгай і жорсткай. Яго нават пакуль ніхто і ня бачыў.

Адна галава добра, а ўсё цела лепей.

Я кожную раніцу буду прыходзіць да твайго (свайго?) помніка з касой, каб да яго не зарасла народная сьцяжына.

Паводле маіх ня надта дакладных падлікаў, час ідзе з хуткасьцю 10 сэкундаў за гадзіну.

Чалавек сустракаецца нам на ўсёй паверхні зямлі, але найчасьцей — у гарадах.

Найбольш тонкая частка паўсядзённага паветра зьбіраецца паміж пальцамі рук, асабліва — жаночых. Вось там і хаваюцца прывіды.

Людзі, якія пабывалі ў Ізраілі і Ерусаліме, кажуць, што там таксама ёсьць габраі. Бо што такое габрай? Гэта два на трэцім, пяцьдзесят шэсьць.

Ці кожны з нас прысутнічае пры ўласным жыцьці?

Цела патрэбна чалавеку, каб мог сустрэцца з прыродай.

Калі на падлогу зваліўся кавалак каўбасы, я падняў яго, паднёс да самых вачэй, але так і не зразумеў — арол або рэшка.

Вачэй да вячэры ў меру бяры!

Дзе паны пануюць, там мужыкі б(?)дуюць.

Чалавек звычайна жыве паміж людзьмі вонкавымі і сваімі ўнутранымі.

Мы лічым, што патрэбна рашуча зьніжэньне квоты яйкі выбарчыкаў. Ніжэй за калені, але вышэй за траву — такі павінен быць наш лёзунг.

Беларускі пісьменьнік Рэд'ярд Кіплінг яшчэ ў прадмове да казкі "Маўглі" казаў, што народ ёсьць народ, а Народны фронт ёсьць Народны фронт, і ім ніколі не сустрэцца.

Гняздо разараць – незадавальненьне; знайсьці яго – шчасьце, але калі пустое – памылка ў справах.
Голага мужчыну бачыць – радасьць.
Горкае што-небудзь есьці – непрыемнасьць; піць – прыбытак.
Грабёнку бачыць – прадвесьце сваркі.
Граблі – прыбытак.
Град бачыць – непрыемныя навіны; быць пад градам – сіроцтва.
Гранаты есьці – атрыманьне абяцанага; купляць іх – гора.
Граньне чуць на музычным інструмэнце – радасьць; трубную музыку чуць – навіны.
Гром – гнеў кіраўніцтва.
Грошы мядзяныя – сум, супрацiў, дарэмныя турботы; срэбныя – сьлёзы, калі грошы дробныя, буйныя – прыбытак; залатыя – важныя справы; браць грошы – турботы; аддаваць – выдаткі; несьці грошы – зьмена жыцьця.
Грудзі жаночыя цьвёрдыя – недахоп; адрэзаныя грудзі – нявернасьць; зморшчаныя – сужэнская нявернасьць; жанчына без грудзей – сварка для сужэнцаў.
Грыбы – для жанчыны – цяжарнасьць; для мужчыны – стома.
Гул падземны чуць – здрада.
Гушкалкі – весялосьць.
Даваць каму-небудзь лекі – посьпех у справах.
Давіць каго-небудзь – няўдача.
Даіць карову – нечаканасьць; кабылу – зьмена ў справах.
Дама, незнаёмая – для мужчыны – непрыемнасьць ці хвароба; для жанчыны – непрыемныя весткі ці плёткі.
Дачку бачыць народжаную – нечаканасьць; у перадсьмяротным стане – плаціць грошы.
Дзед – бачыць старога, падобнага да Вашага дзеда, калі ён яшчэ жывы – прадвесьце ягонай сьмерці.
Дзёсны апухлыя й вялікія – хвароба горла.
Дзік – вораг, злы чалавек.
Дзічыну страляць – атрыманьне грошай.
Драпіну атрымаць ад кіпцяў жывёліны – здрада, хлусьня.
Дом будаваць у сьне хвораму – сьмерць; здароваму – зьмена жыцьця да лепшага; рамантаваць – марнаваньне грошай, пажар – страты; цесным – сьмерць; месьці ў доме – выганяць жыльца; дом, які падае – сямейная свара.
Дождж – прыкрасьць; пра сонца – перамога; з громам – непрыемнасьць і небясьпека быць удзельнікам вялікае сваркі.
Доктара запрашаць – хвароба; наведаць доктара – дачасная старасьць; доктарскі візыт – непрыемныя чуткі; размаўляць зь ім – радасьць.
Доктара свайго цалаваць – прымірэньне.
Дрэва сячы – страта; садзіць – багацьце; зламанае – сварка; з пладамі – дабрабыт; безь лістоты – падман; у кветках – посьпех у справах; агаленае – хваравітая старасьць; пакрытае сьнегам – зьмена сужэнскага шчасьця да горшага; сьсечанае – сьмерць і траўр; чырвонае ці іншае такога кшталту – карысныя клопаты.
Д'ябал – непрыемнасьць; гульцу – перамога ў картах.
Дым – да пэўнай небясьпекі, якая міне.
Дыямэнт мець – дабрабыт; атрымаць – сьлёзы; дарыць – падазраваць каго-небудзь.
Ежу купляць – страта, банкруцтва ці няўдзячнасьць.
Жабу бачыць – перанасычэньне; злавіць – перамога; расьціснуць – кепскае прадвесьце; выгнаць з хаты – сьмерць.
Жалуды – нястача; есьці іх – непрыемнасьць; карміць імі каго-небудзь – выкананьне супраць іншых кепскага намеру.
Жаніха – радасьць.
Жаніхом быць – чуткі.
Жаніцца ў сьне для жанатага – хуткі пачатак інтрыгі; для халастога – падман ці смутак.
Жук – сьмерць сябра, перасьлед крэдытораў.
Жур варыць і есьці – багацьце.
Жураўоў бачыць – прыезд родных ці нараджэньне немаўляці.
Жаўрука сьпевы чуць – непрыемныя навіны; бачыць – павелічэньне багацьця; смажанага бачыць – памылка; забітага ці мёртвага – сум.
Жаць – радасьць.
Жніво бачыць – дабрабыт.
Жонку ў сьне прыгожа ўбраную бачыць – клопаты; у лахманах – турботы; хворую бачыць – задавальненьне; прыгажуняй пабачыць – да сямейнае звады.
Жоўцевую хваробу мець у сьне – непрыемнасьці ў сужэнстве ці падман.
Жывот свой вялікім мець – паляпшэньне справаў; запалым – няшчасны выпадак.
Жыцьцё сваё інакшым бачыць – новыя чуткі.
Забітага бачыць – праца.
Завея – няўдача.
Заікацца – посьпех.
Зайца падстрэліць – пазьбегнуць небясьпекі.
Закахацца ў каго-небудзь – нечаканасьць.
Запавет – посьпех.
Запой. Бачыць сябе ў такім стане – сур'ёзнае жаданьне шмат што зьмяніць у побыце.
Запэцканым сябе бачыць – здароўе.
Застрэліць каго-небудзь – сварка; страляць у паветра – нявартае прадпрыемства; быць падстрэленым – Вас абразяць; страляць у свой партрэт – пагаршэньне справаў ці ўласная памылка.
Зацьменьне Месяца бачыць – посьпех у справах; сонца – няўдача.
Звон – навіны.
Зеляніна – дабрабыт; есьці – радасьць.
Землятрус – навіны.
Замуж выходзіць за ўдаўца – небясьпека; за іншаземца – непрыемнасьць.
Злодзея злоўленага – Вы выблытаецеся з клапатлівае справы.
Золата. Знайсьці – посьпех; мяняць срэбра на золата – прыліў крыві да галавы; мець залаты посуд – да падвышэньня на службе; золата глынаць – посьпехі ў навуцы ці мастацтве.
Зоры яркія бачыць – атрыманьне набяцаньне; зоры, якія патухаюць – сьмерць сваяка.
Зьвяроў бачыць – сустрэча з хітрым чалавекам.
Зьмерзнуць – атрыманьне грошай.
Зямлю капаць – выгада; араць – да ўраджаю.
Ігрушы – неспакой і сум; для селяніна – грошы; горкія на смак – напасьць; кіслыя – бяда.
Індыка бачыць, які распускае хвост – Вы хутка пачуеце пра тое, як адзін з Вашых знаёмых звар'яцеў.
Ісьці балотам – непрыемнасьць; па вадзе – радасьць; лесам – сварка; полем – чуткі.

15.07 – 21.07

КІНО. МЕНСК

АЎРОРА
Прытыцкага, 23, тэл. 533-360, 533-361

Каханьне па італьянску 15-21 – 19.00, 20.30
Каманда 15-19 – 17.30; 20-21 – 17.30 (ільготны)
Рэтраспэктыўны паказ "Любімыя камэдыі": **Вясёленькая нядзеля** 15-21 – 16.00 (ільготны)
Для дзяцей:
Каманда 33 15-17 – 14.30
Вусаты нянь 18-21 – 14.30

БЕРАСЬЦЕ
пр. газэты "Праўда", 25, тэл. 728 660, 716-888

Як бы так ні было 15, 21 – 14.20, 19.40; 17 – 10.00, 24.20, 19.40; 16, 18, 20 – 19.40; 19 – 15.20
Амэрыкан бой 15-18, 20-21 – 16.00; 19 – 17.00
Эмануэль вандруе па сьвеце 15-18, 20-21 – 18.00, 21.20; 19 – 19.00
Інфармацыйна-забаўляльная праграма 19 – 20.30

ВІЛЬНЯ
Калінoўскага, 55, тэл. 655-262

Блюз апоўначы блюз (баявік) 15 – 10.30 (ільготны), 15.00; 16-21 – 15.00
Жыкіны мэмуары (камэдыя) 15-21 – 16.30, 19.50
Эмануэль-2 ("Антыпаненка") 15-16, 18-21 – 18.00, 21.15; 17 – 21.15
Ісус Хрыстос (дабрачынны сэанс) 17 – 18.00
Кіна-дыска-шоў для падлеткаў 21 – 15.00
Інфармацыйна-забаўляльная праграма "Усьмешка" 16, 20-21 – 21.00
Танцавальны вечар "Для тых, каму за 30" 19 – 20.30

ДРУЖБА
Ташкенцкая, 9, тэл. 409-013, 408-254

Блакітны гром 15-18, 20-21 – 16.20, 19.20
Начны клюб 15-18, 20-21 – 17.50, 21.00
Інфармацыйна-забаўляльная праграма для моладзі 17-21 з 20.30 па 23.30; 19-20 з 24.00 па 5.00 (начная)
Кожны дзень працуе більярд, абмен відэакасэтаў, гульнявыя аўтаматы

ЗЬМЕНА
Даўгабродзкая, 4, тэл. 353-903

Тэрмінатар (фантастыка, баявік, у галоўнай ролі А.Шварцэнэгер) 15-21 – 14.00, 18.00
Вяртаньне ў школу жахаў (фільм жахаў) 15-21 – 16.00, 20.00
Для дзяцей:
Даверлівы дракон і іншыя мультфільмы 17 – 10.00; 20-21 – 12.00

КАМСАМОЛЕЦ
Жылуновіча, 39, тэл. 454-194

Маскоўскія вакацыі 15-21 – 12.00, 17.00, 19.00, 20.30
Нечаканасьць Афрадыты 15-21 – 16.20, 20.40
Заля індыйскага фільму:
Перамога (2 сэрыі) 15-21 – 14.00, 18.00
Для дзяцей:
Пунсовая кветачка 15-21 – 11.00

КАСТРЫЧНІК
пр. Ф.Скарыны, 73, тэл. 329-325, 329-429

Новыя прыгоды Тэнэсі Бака 15-19 – 17.20, 19.20; 20.21 – 17.20 (ільготны), 19.20
Чатыры пакоі 15-21 – 20.40
Макс-шоў 15-21 – 22.00 (тэл.2320038)

ПАРТЫЗАН

Кідок зьмяі 15-21 – 17.00, 20.10
Раньняя сталасьць, ці Хлопчык-Лявэляс 15-21 – 18.30, 21.40

КІЕЎ
бульвар Шаўчэнкі, тэл. 373-270

На каго Бог пашле 16-19, 21 – 15.00; 20 – 15.00 (ільготны)
Сьвята каханьня 16-21 – 16.30, 18.00, 19.30
Відэапаказ: **Малявальнік** 15-20 – 18.00, 20.00
Для дзяцей:
Пасьля дожджыку ў чацьвер 16 – 13.30
Мараплаваньне Сонышкіна й іншыя мультфільмы 21 – 13.30

МАСКВА
пр. Машэрава, 13, тэл. 231-448, 231-533

Скажы мне так... 15-20 – 17.00, 18.50; 21 – 15.10, 17.00, 18.50
Бульварнае чытво 15-21 – 20.40

МІР
Казлова, 4а, тэл. 333-771

На залатым ганку сядзелі... (прыгодніцкі музычны фільм) 15-21 – 12.00
Белы агонь 15-21 – 13.00, 17.00, 21.00
Ван Дам – кікбаксёр 15-21 – 15.00, 19.00

ПІЯНЭР
Энгельса, 20, тэл. 278-945

Няма куды болей бегчы 15-16, 19-21 – 13.40, 15.20; 17-18 – 14.10, 16.00
Абдымі мяне, усхвалюй і пацалуй 15-16, 19-21 – 17.00, 19.00; 17-18 – 17.40, 19.20
Для дзяцей:
Тры таўстуны 15-16 – 10.30
Апэрацыя "Скрыпічны футарал" 15-16 – 12.10
Віця Глушакоў – сябра апачаў 17-18 – 10.30
Прынцэса зь Месяца 17-18 – 12.00
Паважаны Лясун і іншыя мультфільмы 19-21 – 10.30
Агонь, вада і... мядзяныя трубы 19-21 – 12.00

РАДЗІМА
Лізы Чайкінай, 16, тэл. 426-779

Хвароба каханьня 15, 17-21 – 17.00, 20.30
Грэшніца ў масцы 15, 18, 20-21 – 15.00, 19.00; 17, 19 – 19.00
Відэазаля:
Дарагі хлопчык (дзіцячы) 17-21 – 16.00
Сумленная гульня 17-21 – 18.00
Жанчына-васа (фантастыка) 17-21 – 20.00
Музычна-забаўляльная праграма 17, 19-21 – з 18.00 па 22.00
Для дзяцей:
Марыя Мірабэля 17 – 10.30; 20-21 – 13.30

РАКЕТА
Рабочы зав., 3, тэл. 260 620

Плады жарсьці 15-17 – 17.00, 20.30; 20-21 – 16.30, 20.00
Бывае, яны вяртаюцца 15-17 – 18.40; 20-21 – 18.10
Для дзяцей:
Чабурашка ідзе ў школу й іншыя мультфільмы 20-21 – 15.00

САЛЮТ
пр. Ракасоўскага, 150а, тэл. 474-167

Жанчыны-піраны ў джунглях
Авакада 15-19 – 16.00, 19.30; 20-21 – 14.00, 17.30, 20.40
Гарачыя дзяўчаткі 15-19 – 17.40, 21.00; 20-21 – 15.40, 19.00
Начны танцавальны рух 19-2 – з 21.00 па 6.00

СУЧАСЬНІК
Харкаўская, 70а, тэл. 515-563

Джой 15-21 – 16.30, 18.00
Імпэрыя пачуцьцяў 15-21 – 19.30, 21.20
Для дзяцей:
Палёт навігатар 16 – 10.30; 21 – 14.30
Давід і Сэндзі 18 – 10.30; 20 – 14.30

СЬЦЯГ
Вялікаморская, 3, тэл. 211-009

Малыш-каратэ 15-16, 19 – 16.20, 18.00; 20-21 – 12.20, 16.20, 18.00
Нашая гісторыя 15-16, 19 – 20.00; 20-21 – 14.00, 20.00
Для дзяцей:
Бязглуздыя вакацыі 20 – 11.00
Баль казак 21 – 11.10

УДАРНІК
Жукоўскага, 156, тэл. 259-630

Жах на вуліцы Вязаў (фільм 1-ы) 15-21 – 15.30
Жах на вуліцы вязаў (фільм 2-і) 15-21 – 17.10
Блакітая прорва 15-21 – 18.40
Для дзяцей:
Мецічара – зьвер марскі 20 – 14.00

ЦЭНТРАЛЬНЫ

Паліцыянт і дзяўчына 15-21 – 11.45, 14.50, 17.55, 21.00
Трое мужчынаў і немаўля ў калысцы 15-21 – 13.20, 16.25, 19.30

ЭЛЕКТРОН
Казінца, 117, тэл. 789-563

Сьпіс каханак 15-21 – 14.00, 19.20
Верхавод мафіі 15-19 – 12.20, 17.40; 20-21 – 17.40
Вораг (Індыя, 2 сэрыі) 15-21 – 15.10, 20.30
Для дзяцей:
Каляж (мульт. зборнік) 16 – 10.30
Вялікі 18 – 10.30
Капітан Піліграму 20-21 – 12.20

Відэасалён
Прафэсія – сьціральнік. Рэж. Чарльз Расэл, у галоўнай ролі – Арнольд Шварцэнэгер.
Судовы выканаўца, які займаецца праграмай абароны сьведкаў, абавязаны зьнішчыць усе сьляды, па якіх гэтых людзей можна знайсьці. Выконваючы чарговае заданьне, ён імітуе сьмерць жанчыны, чые паказаньні здольныя выкрыць урадавую змову. 15-21 ліпеня – 11.00, 13.00, 15.00, 17.00, 19.00.

АДРАСЫ ВІДЭАЗАЛЯЎ

"ГАЛЯКТЫКА" пр. газэты "Известия", 18, тэл. 714-512;
"ПАЛЯНЭЗ" вул. Бачыпы, 16, тэл. 441-342;
"ПОЎНАЧ" вул. Герасіменкі, 26, тэл. 433-813.

ХІТ-ПАРАДЫ

(касовы посьпех – на якіх фільмах у сьвеце зараз "робяць грошы")

ЗША-Канада
/Лідары Ўік-энду 28-30 чэрвеня 1996 г./

1. Чокнуты прафэсар	$25,6 млн.
2. Сьціральнік	$16,3 млн.
3. Гарбун з Нотр-Даму	$13,4 млн.
4. Стрыптыз	$12,3 млн.
5. Скала	$10,3 млн
6. Кабэльшчык	$4,8 млн.
7. Сьмерч	$4,6 млн
8. Невыканальнае заданьне	$4,5 млн.
9. Сэрца дракона	$1,5 млн.
10. Эдзі	$0,9 млн.

ЗША-Канада
/Самыя касовыя фільмы 1996 году, якія здолелі сабраць больш за $100 млн./

1. Сьмерч	$211,4 млн.
2. Цацачная гісторыя	$190,1 млн.
3. Невыканальнае заданьне	$156,2 млн.
4. Птушыная клетка	$121,8 млн.
5. Эйс Вэнтура-2	$108,3 млн.
6. Залатое вока	$105,9 млн.
7. Джуманджы	$100,1 млн.

Міжнародны пракат
/на пачатак ліпеня лідары у/:

Аўстраліі:
1. Сьмерч
2. Птушыная клетка
3. Першабытны страх

Англіі:
1. Незьнішчальны шпіён
2. Молэт. Выспа скарбаў
3. Ад заходу да ўзыходу

Нямеччыне:
1. Птушыная клетка
2. Рашэньне об ліквідацыі
3. Дракула: Мёртвы й задаволены

Гішпаніі:
1. Ад заходу да ўзыходу
2. Птушыная клетка
3. Першабытны страх

Італіі:
1. 12 малпаў
2. Першабытны страх
3. Фарго

Швэцыі:
1. Палеўнічыя
2. Сем
3. Розум і пачуцьцё

Францыі:
1. Pedale Douce
2. Le Huitieme Jour
3. Ridicule

Японіі:
1. Опус містэра Холянда
2. Бойка
3. Буйным пянам

Самыя папулярныя фільмы ў пракаце на мінулым тыдні ў Менску
(3 – 9 ліпеня 1996 г.)
1. Дзень Незалежнасьці / фанбаявік
2. Прафэсія: Сьціральнік / баявік
3. Паўсталыя зь Пекла-4 / жахі
4. Скала / баявік
5. Палтэргейст: Спадчына / жах + сэрыял
6. Здарэньне / баявік
7. Калючы дрот / баявік + фантастыка
8. Вядзьмарства / містыка
9. Місія немагчымая / баявік
10. Невынішчальны шпіён / камэдыя

"Інфармацыя Аналітычнай службы сеткі "Відэа+" і агенцтва кінавідэазабаваў "Моцная кава". *Падрыхтаваў М. КАВАЛЕЎСКІ*

ПРЫСАДЫ "ЗАЛАТОЙ АНТЫЛЁПЫ":

– $ 100 млн. патраціць студыя Walt Disney Co., набываючы бэйсбольную каманду "Каліфарнійскія Анёлы" (California Angels). Сума угоды трапіла ў сродкі масавай інфармацыі пасьля 3-гадзіннай нарады гарадзкога радцы Анахайма, уладальнікаў каманды і прадстаўнікоў студыі. Як стала вядома, $ 30 млн. з кругленькай сумы пойдзе на рэканструкцыю стадыёну, частка пойдзе на падаткі, а рэшту атрымаюць былыя ўладальнікі каманды. Навошта студыі спатрэбілася цэлая бэйсбольная каманда? Пра гэта мы даведаемся крыху пазьней.

– Самым папулярным тэлесэрыялам у Эўропе першай паловы гэтага году прызнаны супэрхіт каналу PRO Sieben сэрыял "Сакрэтныя матэрыялы" (X-Files), які зьбірае штотыдзень у найлепшы эфірны час каля 4 млн. гледачоў. Сэрыял будзе цешыць армію сваіх прыхільнікаў да канца 1998 году! На другім месцы – драматычны сэрыял "Зямля" (Earth), які трансьлюецца на канале RTL. На трэцім – "Зорны трэк" (Star Trek), канал SAT 1.

– За $ 102 млн. кампанія Рычарда Брэнсана Virgin Group прадала тры чвэрці брытанскіх кінатэатраў, што належалі раней студыі MGM (вытворчасць мультфільмаў "Том і Джэры"). Уладальнікам стала карпарацыя ABC Cinemas Ltd., якую цяпер узначальвае былы кіраўнік студыі MGM Бары Джэнкінс (цяпер ABC належаць 90 кінатэатраў, што складае 16 % ад усёй кінасеткі Вялікабрытаніі). Да гэтай угоды Virgin выкупіла ў банку Credit Lyonnais сетку з 120 кінатэатраў амаль за $ 300 млн.

– $ 1 млн. атрымае Эмі Джонс – адна з самых папулярных пішучых жанчын Галівуду. У такую "рэкордную" суму абыдзецца кампаніі Turner Pictures спробны (не канчатковы!) сцэнар новай рамантычнай камэдыі "Бязьмежнае каханьне" (Unconditional Love). Пяру Эмі Джонс належаць сцэнары вядомых фільмаў: "Непрыстойная прапанова", "Містычная піца" і "Бэтховэн".

– Кінасэрыял "Паліцэйская акадэмія" па-ранейшаму з прыемнасьцю глядзяць ва ўсім сьвеце людзі розных узростаў і прафэсіяў. Да сёньняшняга дня кінахіт-доўгажыхар толькі ў пракаце сабраў больш за $ 600 млн.! Стваральнікі сэрыялу надзвычай радыя гэтай акалічнасьці (як маральна, гэтак і матэрыяльна). Адзін з творцаў кінаэпапэі, Ніл Ізраэл (аўтар сцэнару), падпісаў нядаўна кантракт з кампаніяй New Line на пастаноўку новай прыгодніцкай камэдыі з працоўнай назвай "Несправядліва асуджаны" (Wrongfully Accused).

– 75 цэнтаў будзе каштаваць новы відэадыск, які ўтрымвае ад 2 да 9 гадзінаў улюбёных відэапраграмаў альбо фільмаў. У 1998 годзе новы лічбавы дыск з супэрадлюстраваньнем (нашмат лепшым за лязэрныя відэадыскі фармату MPEG-2) і супэргукам (таксама намнога лепшым, чым на CD-audio тэхналёгіі Dolby AC-3 5.1 Surround Sound) на 90 % выцісьне з рынку іншыя відэаносьбіты і ў прыватнасьці вельмі папулярны цяпер фармат VHS. Так лічаць вытворцы новага тавару – відэапрайгравальнікаў DVD – найбуйнейшыя фірмы Toshiba, Sony, Philips, Pioneer і Thompson. Арыентоўны кошт відэапрайгравальнікаў DVD у 1997 годзе складзе $ 500-800.

– $ 250 000 страціла супэрмадэль Сындзі Кроўфард, адмяніўшы працоўныя фотаздымкі дзеля аднаго абеду са сваім новым палюбоўнікам Вэлам Кілмэрам. Сындзі, сьпяшаючыся на спатканьне, кінула ўсё і накіравалася праз акіян (Вэл здымаецца зараз у Лёндане ў трылеры з працоўнай назвай "Сьвяты"), каб разам з каханым разьдзяліць трапэзу і спаткаць досьвітак.

НАЙНОЎШЫЯ НАБЫТКІ МЕНСКАГА ВІДЭАРЫНКУ НА 30 ЧЭРВЕНЯ – 13 ЛІПЕНЯ:

Супэрхіты ў экраннай вэрсіі, найлепшая якасьць на рынку:

ПРАФЭСІЯ: ЧЫСЬЦІЛЬШЧЫК (ERASER)
ЗША 1996 110 хв. Маст/кам ацэнка: 4.0/5.0. Узр. абм.: ад 13 гадоў. Рэж. Чарльз Расэл ("Маска"), у р. Арнольд Шварцэнэгер, Ванэса Уільямс. Супэрбаявік. Супэрхіт, зборы большыя за $ 50 млн.! Пераклад: А. Гаўрылава.

TOM PETTY & HEARTBREAKERS: PLAYBACK 1995
74 хв. Музыка

ДЗЕНЬ НЕЗАЛЕЖНАСЬЦІ (INDEPENDENCE DAY)
ЗША 1996 140 хв. Маст/кам ацэнка: 4.5/5.0. Узр. абм.: ад 16 гадоў. Рэж. Роланд Эмэрых, у р. Біл Пулман, Джэф Голдблюм, Ўіл Сьміт. Фанбаявік + іншапланэтнікі. Супэрхіт, зборы большыя за $ 60 млн.!

ЧАМУ ПАДАЮЦЬ САМАЛЁТЫ (WHY PLANES GO DOWN)
44 хв. Катастрофы + дакумэнтальны.

Супэрхіты ў лязэрнай якасьці:

СЬПІНА ДА СЬПІНЫ
ЗША 1996 110 хв. Маст/кам ацэнка: 4.0/4.5. Узр. абм.: ад 16 гадоў.

КАБЭЛЬШЧЫК (THE CABLE GUY)
ЗША 1996 105 хв. Маст/кам ацэнка: 4.0/4.5. Узр. абм.: ад 13 гадоў. Рэж. Бэн Стайлер, у р. Джым Кэры, Мэт'ю Бродэрык, Джордж Сыгал. Супэркамэдыя, зборы большыя за $ 60 млн.! Упершыню ў добрай якасьці.

ПРАЎДА ПРА КОТАК І САБАК (THE TRUTH ABOUT CATS AND DOG)
ЗША 1996 89 хв. Маст/кам ацэнка: 4.0/4.0. Узр. абм.: ад 16 гадоў. Рэж. Майкал Леман, у р. Ума Турман, Жанін Гарафала, Бэн Чаплін. Супэркамэдыя, зборы каля $ 35 млн.!

СЬЛІЗГУНЫ 9, 10 (SLIDERS)
ЗША 1996 87+89 хв. Маст/кам. ацэнка: 3.5/4.0. Узр. абм.: ад 16 гадоў. У р. Джон-Рыс Дэвіс, Джэры О'Конэл, Сабрына Лейд. Фантастыка. Працяг гісторыі пра паралельныя сьветы.

ТЭРАРЫСТЫ (TERRORISTS)
ЗША 1995 80 хв. Маст/кам ацэнка: 2.5/4.0. Узр. абм.: ад 16 гадоў. Рэж. Іман Тантаві, у р. Дэдзі Мізвар, Бары Прыма. Баявік.

НЕПЕРАМОЖНЫЯ ДРАКОНЫ (DRAGON KIDS)
ЗША 1995 81 хв. Маст/кам ацэнка: 3.5/4.0. Узр. абм.: можна ўсім. Рэж. Кэвін Чу, у р. Рональд Хао, Джымі Шы, Джон Харыс. Камэдыя + баявік.

НА АБЕДЗЬВЕ ЛАПАТКІ (TAKEDOWN)
ЗША 1995 93 хв. Маст/кам ацэнка: 3.0/4.0. Узр. абм.: ад 16 гадоў. Рэж. Робэрт Дж. Кастальда, у р. Крыстафэр Хэпмэн, Рычард Лінч. Баявік.

КІРУНАК УДАРУ (STRIKING POINT)
ЗША 1995 93 хв. Маст/кам ацэнка: 2.5/4.0. Узр. абм.: ад 16 гадоў. Рэж. Томас Фэнтан, у р. Стэн Мур, Джэф Блэнчард. Баявік.

ГРУБАЯ АКАНТОЎКА (ROUGHCUT)

ЗША 1995 95 хв. Маст/кам ацэнка: 3.0/4.0. Узр. абм.: ад 16 гадоў. Рэж. Шон Дона-х'ю, у р. Шон Донах'ю, Рычард Лінч. Баявік.

ПАЛЁТ ІБІСА (FLIGHT OF THE IBIS)

ЗША 1996 96 хв. Маст/кам ацэнка: 3.0/4.0. Узр. абм.: ад 16 гадоў. Рэж. Рык Моксьлі, у р. Пол Туэрп, Энтані Джозэф. Баявік. Спэцпадразьдзяленьне паліцыі б'ецца з наркамафіяй...

АДЗІНОКІ ТЫГАР (LONE TIGER)
ЗША 1996 107 хв. Маст/кам ацэнка: 3.0/4.0. Узр. абм.: ад 16 гадоў. Рэж. Ўорэн Стывэнс, у р. Рычард Лінч, Робэрт З'Дар, Мэтыяс Х'юз. Баявік.

АДНОЙЧЫ Ў ЛЕСЕ (ONCE UPON A FOREST)
70 хв. Мультфільм

ЯК ВЫ ЎСПРЫМАЕЦЕ АДЗІН АДНАГО?

У дадзеным тэсьце ацэньваецца міжасабовае ўспрыманьне ў дашлюбнай пары. Гэтае заданьне могуць выконваць і маладыя сужэнцы, і самі бацькі, і проста сябры. Але ў такім выпадку яны не адказваюць на пытаньні 5, 8, 11. Кожны працуе над тэстам самастойна, а вынікі можна будзе параўнаць і абмеркаваць.

Усе пытаньні заданьня датычацца Вашых адносінаў з чалавекам супрацьлеглага полу, да якога Вы адчуваеце больш чым сяброўскую прыхільнасьць. Менавіта ягонае імя Вы можаце ў думках паставіць у дужкі. На ўсе пытаньні дадзеныя магчымыя варыянты адказаў. Вам трэба выбраць той зь іх, які адпавядае Вашаму меркаваньню. Адказвайце, калі ласка, на пытаньні ў тым самым парадку, у якім яны прадстаўленыя ў заданьні. Паспрабуйце адказваць хутка. Памятайце, што "правільных" і "няправільных" адказаў на гэтыя пытаньні быць ня можа.

1. Ці знаёмыя Вашыя блізкія сябры з ( ): а) так; б) не?

2. Як Вам здаецца, ці падабаецца ( ) Вашым блізкім сябрам: а) так, ( ) ім падабаецца; б) верагодна, ( ) ім падабаецца; в) наўрад ці ( ) ім падабаецца; г) не, ( ) ім не падабаецца?

3. Ці знаёмыя Вашыя бацькі з ( ): а) так; б) не?

4. Як Вы мяркуеце, ці падабаецца ( ) Вашым бацькам: а) так, ( ) ім падабаецца; б) верагодна, ( ) ім падабаецца; в) наўрад ці ( ) ім падабаецца; г) не, ( ) ім не падабаецца?

5*. Як Вы мяркуеце, на працягу наступных 6 месяцаў Вашыя адносіны з ( ) стануць больш блізкімі ці менш блізкімі, чым зараз: а) значна менш блізкімі, чым зараз; б) не намнога менш блізкімі, чым зараз; в) крыху больш блізкімі, чым зараз; г) значна больш блізкімі, чым зараз?

6. Ці бывае Вам сумна ўдвох з ( ): а) не бывае практычна ніколі; б) бывае, але вельмі рэдка; в) бывае, і вельмі часта; г) бывае практычна заўсёды?

7*. Ці можна сказаць, што Вы заўсёды былі згодныя адзін з адным у ацэнцы большасьці Вашых агульных сяброў: а) не; б) хутчэй не, чым так; в) хутчэй так, чым не; г) так?

8. Як Вы ацэньваеце магчымасьць таго, што праз нейкі час Вы з ( ) ажэніцеся: а) хутчэй за ўсё гэта так і будзе; б) гэта цалкам верагодна; в) гэта малаверагодна; г) наўрад ці гэта адбудзецца?

9. Ці хочацца Вам калі-нікалі адпачнуць ад (

), пабыць некаторы час у адзіноце: а) не, ніколі; б) так, але вельмі рэдка; в) так, але толькі перыядычна; г) так, вельмі часта?

10. Як часта, на Ваш погляд, Вы з ( ) праводзіце разам вольны час, ходзіце ў тэатар, кіно, у госьці, на выставы, гуляеце, езьдзіце за горад і г.д.: а) часта; б) даволі часта; в) даволі рэдка; г) рэдка?

11. Ці зьяўляюцца ў Вас думкі пра ( ) як пра магчымага мужа ці жонку: а) зьяўляюцца часта; б) калі-нікалі зьяўляюцца; в) зрэдку зьяўляюцца; г) такія думкі не зьяўляюцца ніколі?

12. Як Вы лічыце, ці добрым партнэрам у забавах зьяўляецца ( ): а) вельмі добрым; б) даволі добрым; в) даволі кепскім; г) кепскім?

13*. Калі ў Вас бываюць непрыемнасьці, кепскі настрой, ці становіцца Вам лягчэй ад размоваў з ( ): а) рэдка; б) калі-нікалі; в) часта; г) практычна заўсёды?

14. Ці бывалі ў Вас з ( ) сур'ёзныя канфлікты, доўгія сваркі: а) ніколі; б) адзін раз; в) два разы; г) тры разы й болей?

15*. Ці здараецца, што ( ) рэзка размаўляе з Вамі: а)заўсёды; б) часта; в) рэдка; г) заўсёды?

16. Ці лічыце Вы сябе сапраўднымі сябрамі: а) так; б) хутчэй так, чым не; в) хутчэй не, чым так; г) не?

17*. Ці здараецца, што Вы рэзка размаўляеце з ( ): а) заўсёды; б) часта; в) рэдка; г)ніколі?

18. Ці часта ў Вас зьяўляецца жаданьне расстацца з ( ): а) ніколі; б) вельмі рэдка; в) калі-нікалі; г) часта?

19*. Калі Вашыя погляды з ( ) разыходзяцца,

то ці заўсёды Вы спрабуеце пераканаць ( ), што Вы правы: а) заўсёды; б) часта; в) рэдка; г) ніколі?

20*. Калі Вашыя погляды не супадаюць з поглядамі ( ), то ці заўсёды ( ) спрабуе даказаць Вам сваю праўду: а) заўсёды; б) часта; в) рэдка; г) ніколі?

21. Як Вы лічыце, ці можна Вас з ( ) назваць блізкімі людзьмі: а) так; б) хутчэй так, чым не; в) хутчэй не, чым так; г) не?

22*. Ці часта Вы сварыцеся з ( ): а) вельмі часта; б) калі-нікалі; в) рэдка; г) ніколі?

23. Ці часта Вы пры звароце адзін да аднаго выкарыстоўваеце сьмешныя назоўкі (напрыклад, "Віні-Пух і інш.): а) амаль заўсёды; б) калі-нікалі; в) рэдка; г) ніколі?

24. Ці часта Вы імкнецеся расьсмяшыць адзін аднаго: а) амаль заўсёды; б) калі-нікалі; в) рэдка; г) ніколі?

25. Як Вы думаеце, хто з Вас абодвух болей цэніць адносінамі — Вы ці ( ): а) мы абодва ў роўнай ступені; б) ( ) болей, чым я; в) я болей, чым ( ); г) цяжка сказаць?

26. Як Вы лічыце, ці дастакова часу Вы праводзіце разам з ( ): а) так; б) хутчэй так, чым не; в) хутчэй не, чым так; г) не, гэтага часу недастаткова?

27*. Ці часта Вашыя погляды на розныя праблемы не супадаюць з поглядамі ( ): а) амаль заўсёды; б) калі-нікалі; в) рэдка; г) ніколі?

28*. Ці часта Вы з ( ) забаўляецеся асобна: а) амаль заўсёды; б) часта; в) рэдка; г) практычна ніколі?

Апрацоўка вынікаў заданьня зводзіцца да падліку балаў па чатырох паказьніках. балы стаўяцца

ца наступным чынам: 1) Варыянты адказаў на пытаньні бяз зорачкі ацэньваюцца ў парадку нарастаньня балаў: за варыянт "а" — 1 бал, за варыянт "б" — 2, за варыянт "в" — 3, за варыянт "г" — 4. Першае й трэцяе пытаньне не ацэньваюцца, але калі ў іх выбраны адмоўны варыянт адказу ("б"), то таксама не ацэньваюцца адказы на другое й чацьвертае пытаньне (яны апускаюцца); 2) Варыянты адказаў на пытаньні з зорачкамі ацэньваюцца ў парадку ўбываньня балаў: за варыянт "а" — 4 балы, за варыянт "б" — 3, за варыянт "в" — 2, за варыянт "а" — 1.

Далей вылічваюцца чатыры паказьнікі для дашлюбнай пары й тры для сужэнцаў.

1. Паказьнік схільнасьці пары да шлюбу – Б. Паказьнік Б= (сума балаў на пытаньні 5, 8, 11):3, г.зн. знаходзіцца сярэдняе арытмэтычнае, якое можа быць у інтэрвале ад 1 бала да 4. Чым бліжэй сярэднеарытмэтычны бал да 1, тым верагодней заключэньне шлюбу.

2. Непасрэдны паказьнік задаволенасьці адносінамі — УП. У яго ўваходзяць пытаньні, у якіх ёсьць непасрэдная ацэнка задаволенасьці адносінамі. Паказьнік УП= (сума балаў на пытаньні14, 16, 21, 25):5. Чым бліжэй сярэднеарытмэтычны бал да 1, тым вышэй задаволенасьць адносінамі.

3. Ускосны паказьнік задаволенасьці адносінамі — УК. У гэты паказьнік уваходзяць такія пытаньні, адказы на якія могуць слугаваць ускоснай адзнакай задаволенасьці адносінамі, напрыклад, адсутнасьць сварак і г.д. Паказьнік УК=(сума балаў на пытаньні 6, 9, 12, 13, 22):5. Чым бліжэй паказьнік да 1, тым большая задаволенасьць адносінамі.

4. Паказьнік "пазытыўнасьці" (спрыяльнасьці) адносінаў у пары — П. Паказьнік П=(сума балаў на пытаньні 2, 4, 6, 7, 9, 10, 12, 13, 15, 17, 19, 20, 22, 23, 24, 26, 27, 28):18. Калі на першае ці трэцяе пытаньне Вы адказалі адмоўна, то трэба апусьціць адпаведна другое ці чацьвертае пытаньне. Таму паказьнік П падлічваецца як сярэдняе арытмэтычнае ўсіх астатніх пытаньняў, г.зн. суму балаў трэба падзяліць не на 18, а на 17 ці 16 (у тым выпадку, калі абодва разы Вы адказалі "не" на першае й трэцяе пытаньне). Чым бліжэй вынік да 1, тым вышэй "пазытыўнасьць" (спрыяльнасьць) зносінаў у пары.

Калі адказваюць двое, то цікавасьць уяўляе ступень узгодненасьці сярэднеарытмэтычных паказьнікаў. Разыходжаньне ў болей чым 1 бал лічыцца сутнасным (сярэднеарытмэтычнае находзіцца з дакладнасьцю да дзясятых). Гэтае заданьне можна выконваць шмат разоў, бо міжасабовае ўспрыманьне й адносіны маюць пэўную дынаміку, могуць пагаршацца ці паляпшацца. З інтэрвалам у два-тры месяцы прасачыце, пасьпяхова (ці непасьпяхова) разьвіваюцца Вашыя адносіны.

У ПАПЯРЭДНІХ НУМАРАХ (№1 – 15):

Кошты на менскіх рынках: Камароўка (ІНФАРМАТАР №1, 7, 10); Рэчавы рынак "Дынама" (ІНФАРМАТАР №2, 8); Аўтарынак (ІНФАРМАТАР №3, 12); Кошты на кампактдыскі (ІНФАРМАТАР №4); Кошты на кватэры ў Менску (ІНФАРМАТАР №5); Кошты на будаўнічыя матэрыялы (ІНФАРМАТАР №6); Кошты на кампутары. Менск (ІНФАРМАТАР №9).

Транспарт: Расклад руху пасажырскіх цягнікоў ад станцыі Менск-Пасажырскі (ІНФАРМАТАР №1, 15); Расклад руху прыгарадных цягнікоў ад станцыі Менск-Пасажырскі (ІНФАРМАТАР №2, 12); Расклад руху аўтобусаў ад а/с Менск-Цэнтральны і Менск-Усходні (ІНФАРМАТАР №3, 16); Расклад рэйсаў пасажырскіх самалётаў і ўсё пра аўтазапраўныя станцыі (ІНФАРМАТАР №5).

Адукацыя: Замежнае навучаньне ў 1996 годзе (ІНФАРМАТАР №1); Платнае навучаньне ў Менску. Камэрцыйныя ВНУ (ІНФАРМАТАР №2); Дзяржаўныя ВНУ. Платнае навучаньне (ІНФАРМАТАР №3-4); ВНУ. Акадэміі (ІНФАРМАТАР №8-10).

Біржа працы: Аналіз стану рынку працы паводле зьвестак Менскага гарадзкога цэнтру занятасьці насельніцтва (ІНФАРМАТАР №1-9); Новыя вакансіі й працоўныя месцы па Беларусі (ІНФАРМАТАР №1-16).

Адпачынак: Вучымся гуляць у прэфэранс (ІНФАРМАТАР № 1-15); Вучымся гуляць у більярд (ІНФАРМАТАР № 16) Тэсты, шахматныя і інтэлектуальныя задачы (ІНФАРМАТАР №1- 16).

Слажывец: Тэлефонныя коды гарадоў Беларусі, краінаў блізкага і далёкага замежжа (ІНФАРМАТАР №2); Твае правы, пасажыр (ІНФАРМАТАР №2); Як купляць і прадаваць кватэру. Што азначае спэцыяльнае маркаваньне (ІНФАРМАТАР №3); Месяцовы пасяўны каляндар (ІНФАРМАТАР №4); Як вызначыць якасьць мясных і рыбных прадуктаў (ІНФАРМАТАР №5); Пра новыя даляры. Праўда пра цыгарэты. Штрыхавы код -- як яго расшыфраваць (ІНФАРМАТАР №6); Як выбіраць абутак (ІНФАРМАТАР №7); Міжнародная сыстэма гатэляў (ІНФАРМАТАР №10); Каб вырасла рэпа вялікая...(ІНФАРМАТАР №11); Як набыць аўтамабіль у Нямеччыне. Вучымся эканомна кіраваць аўтамабілем (ІНФАРМАТАР № 12, 15); Зрабі сам (ІНФАРМАТАР № 16); Соньнік (ІНФАРМАТАР № 15).

Здароўе: Перш чым зьвяртацца да лекара. Як кінуць паліць. (ІНФАРМАТАР №4); Прыродныя атруты (ІНФАРМАТАР №10).

Гаспадарка: Газ у нашым доме. Як чытаць цэтлікі на вопратцы. (ІНФАРМАТАР №3); ЖЭС. Рамонт жытла. Пункты прыёму заказаў на будаўніча-рамонтныя працы (ІНФАРМАТАР №6); Як мыць і чысьціць посуд. Калі заліла кватэру... (ІНФАРМАТАР №8); Як пабудаваць садовы дамок. Дом і дзялянка (ІНФАРМАТАР №9).

Грамафон: Старонка варшаванага радка (ІНФАРМАТАР №6, 8, 11).

Харчаваньне: Якую гарбату мы п'ем. Пра часнык (ІНФАРМАТАР №7); Бары, рэстарацыі, кавярні Менску (ІНФАРМАТАР №15).

Спорт: Вынікі спаборніцтваў і інш. (ІНФАРМАТАР №7, 9).

Бібліятэка: Новыя паступленьні ў кнігарні. Рэцэнзіі (ІНФАРМАТАР №9, 10, 11, 15, 16).

ЧЫТАЙЦЕ Ў НАСТУПНЫХ НУМАРАХ:

Рынак: Новыя кошты на розныя тавары.

Адукацыя: Адукацыя ў Беларусі (працяг).

Спорт: Вынікі спаборніцтваў і інш.

"PAVLIHA" (Югаславія)

БІЛЬЯРД

ЗАНЯТАК 2

(Працяг. Пачатак у N 16)

Кій складны, зь некалькіх цьвёрдых пародаў сухога вытрыманага дрэва. Лепшыя пароды дрэва для кія – бук, чорнае дрэва, ясень, палісандар, ліма й інш. Тонкі ўдарны канец часьцей робяць з клёну. Кій павінен быць матэматычна просты і добра падабраны па руцэ. Даўжыня кія – 145-150 см, вага –550-600 г. Ніжні канец кія (турняк ці турнікет) заліваецца сьвінцом; вага – 200-250 г, мае таўшчыню 25-30 мм, і, паступова танчэючы да канца, сходзіць да 10-14 мм. Залітае гняздо закрываецца асобнай "лічынай". Да ніжняга канца турняка прывінчваецца круглая скураная наклейка. З-за таго, што фабрычная вытворчасьць наклеек у нас яшчэ не наладжаная, зырабляюцца яны прыватным чынам, звычайна са скуры аленя ці буйвала спэцыяльнай апрацоўкі.

Найлепей для наклейкі пасуе скура сярэдняй жорсткасьці, не вельмі пругкая. Каб наклейка не зьлізгала па шары, яе перад ударам неабходна працерці наждачнай паперай да зьяўленьня шурпатасьці, а потым закрэйдаваць.

Паверхня наклейкі павінна быць умеранай акругласьці, што зьмяншае верагоднасьць саслізганьня яе з шару пры складаных ударах.

Для працы з нязручнымі, аддаленымі ад гульца шарамі выраблюць доўгі кій. Гэта звычайная палка даўжынёй 2,4-2,5 м са скуранай наклейкай на канцы.

Шары на працягу доўгага часу выраблялі з каштоўнай сланавай ці мамантавай косьці. Такія шары, вытрыманыя, абкатаныя й некалькі разоў абточаныя на працягу 5-6 гадоў, лічацца найлепшымі. Іх і цяпер яшчэ можна сустрэць у некаторых більярдных. Касьцяныя шары маюць найлепшую пругкасьць і вялікую трываласьць, але разам з тым могуць дэфармавацца пры зьменах тэмпэратуры з-за наяўнасьці ў іх мноства тонкіх "сасудзікаў". Складана вырабіць такія шары з-за патрэбы не менш, чым гадавой папярэдняй прасушкі. Са зьяўленьнем разнастайных заменьнікаў косткі шары пачалі выраблясць з бензаліну й розных пластмасаў.

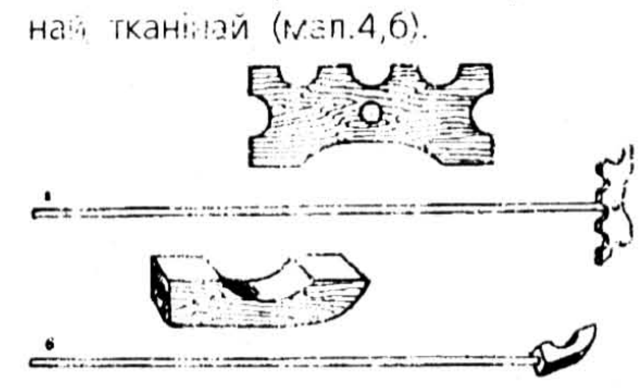
У працэсе развіцьця більярднай гульні памеры шароў паступова павялічваліся – ад 40 да 76 мм. На падставе шматгадовай гульнёвай практыкі выпрацаваны найбольш удалы калібар шароў для дарослага більярду – ад 68 да 71 мм. Пры гэтым усе шары павінны быць вывераныя, гэта значыць цэнтар цяжару павінен супадаць зь ягоным гэамэтрычным цэнтрам.

У цяперашні час у нас выраблюцца шары з пластмасы кшталту нэалейкарыт дыямэтрам 40-70 мм. Якасьць іхняя задавальняльная.

Захоўваць шары трэба, захоўваючы пэўныя правілы: не трымаць іх побач з трубамі паравога ацяплення, не пакідаць на паліцах і на стале пасьля гульні, укладаць у драўляныя зачыненыя скрыні.

Машынка ёсьць падстаўка для доўгага ці кароткага кія. Яна робіць лягчэйшай гульню на сталах вялікіх памераў і ўяўляе сабой дошчачку памерам 10х6 см таўшчынёй 2 см з пяцьцю вырэзамі (тры зьверху й два па баках) для ўстаноўкі ўдарнай часткі кія. Дошчачка надзяецца й замацоўваецца на канцы лёгкай драўлянай ручкі даўжынёй 1,6 м для звычайнага кія й 2,4-2,5 м – для доўгага кія (мал.4,а).

Мазік служыць для пачаткоўцаў замест кія. На лёгкую планку даўжынёй 1,45-1,75 м замест наклейкі прымацоўваецца квадратная дзеравяка, скошаная паўколам бонкі. Зьнешні канец абклейваецца зялёнай тканінай (мал.4,б).

Мал. 4 а,б

Мазік пхаюць адной рукой, пры гэтым дзеравяка сьлізгае па паверхні більярду й ударае "свой" шар. Мазікам звычайна карыстаюцца, калі не жадаюць кіём падраць тканіну. Аднак выкарыстоўваньне мазіка абмежаванае, бо ён не дазваляе паўнавартасна выконваць складаныя ўдары, перашкаджае гульні "свайго" шара ад борту.

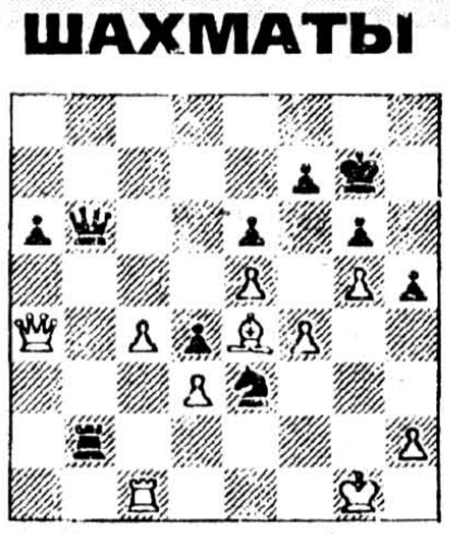
Паліцы для шароў і кёў бываюць розных канструкцыяў. Шары складаюцца на паліцу падчас гульні. Кіі захоўваюцца на паліцы звычайна ўвесь час.

Дошка для запісаў выкарыстоўваецца для запісаў часу й сканчэньня партыі, а таксама ліку балаў ў шэрагу більярдных гульняў.

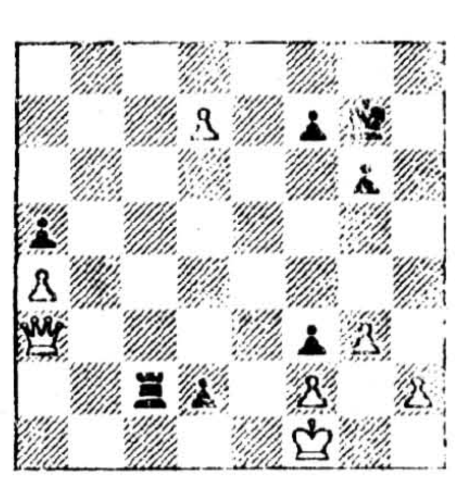
Драўляны роўнабаковы трохкутнік выкарыстоўваецца для ўстаноўкі шароў у піраміду. Звычайна бок трохкутніка складае 38 см.

Працяг у наступным нумары

ШАХМАТЫ

1п. Чорныя пачынаюць і перамагаюць.

4п. Белыя перамагаюць.

2п. Чорныя пачынаюць і робяць нічыю.

5п. Чорныя пачынаюць і перамагаюць.

3п. Белыя робяць нічыю.

6п. Белыя пачынаюць. Знайдзіце найлепшы працяг.

Адказы ў наступным нумары

АДКАЗЫ НА ПАПЯРЭДНІЯ ЗАДАНЬНІ

Шахматы

Тлумачэньні:
Кароль — **Кр**;
Гетман (Фэрзь) — **Г**;
Вежа (Тура) — **Вж**;
Вышнік (Слон) — **В**;
Конь — **К**.

1п. 1. h3! Вжb53 2. Вжc8+ Крg7 3. Вжg8+! Кр:g8 4. Вжa8+ Крg7 5. Вжg8+ Кр:g8, пат.

2п. 1... Вж:d3? 2. Вж:f8+! Кр:f8 3. Гh6+! Крe7 4. Гf8+ Крd7 5. Гd8+ Кр:d8, пат.

3п. 1. Кf5! Белыя здаліся.

4п. 1. Крg2! К:g4 2. Вжh1+ Кh6 3. Вж:h6+! Кр:h6 4. Вжh1Х

5п. 1. Гg6! Чорныя здаліся.

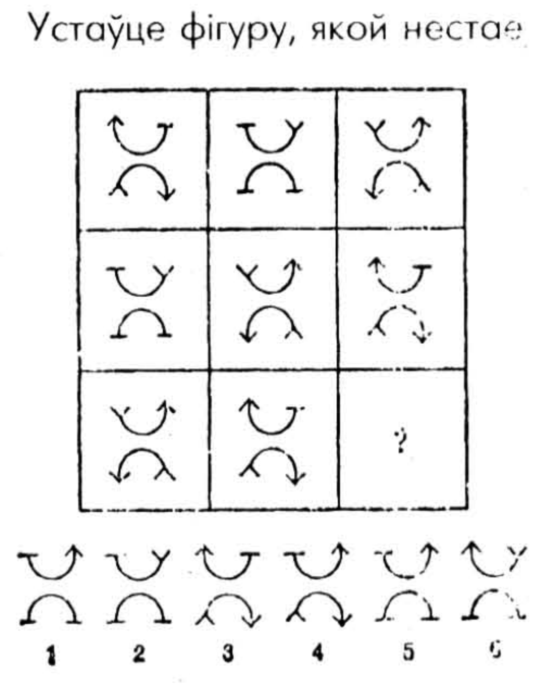
6п. 1. Вжd8+ Вf8 2. Вf4! Чорныя здаліся.

Забаўкі
1. 4 **2.** 77 **3.** 98

ЗАБАЎКІ

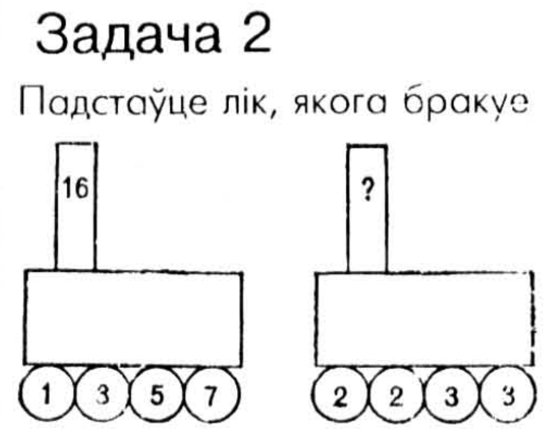
Задача 1

Устаўце фігуру, якой нестае

Задача 2

Падстаўце лік, якога бракуе

Задача 3

Падстаўце лік, якога бракуе

REWARDED =80
COORDINATE =75
OPINIONATED=?

Адказы ў наступным нумары

Тацяна Сьнітко

Вясёлка ў падпольлі

— Ты глузданулася! — сказаў сябра. — Толькі без тэатраў зь пераадзяваньнямі, бяз гульняў у разьведку!..

Шкада. Атрымаўся б ніякі не падман, а прыкол, «у джазе толькі дзяўчаты» наадварот.

Дыскатэка, дзе зьбіраюцца прадстаўнікі сэксульных меншасьцяў. Ня ведаю, што панесла туды маіх сяброў. Мне адводзілася роля нібыта дзяўчыны аднаго з іх. «Целаахоўніцы»! Прыкол яўна «не праходзіў».

Паблукаўшы па ўскраіне, спрабуем улезьці ў дзьверы. У калідорчыку сымпатычныя хлопцы кідаюць на незнаёмцаў позіркі, у якіх — насьцярожнасьць. У паўцёмнай залі губляемся за адным са столікаў.

Мяне не пакідаюць думкі пра шматколернасьць жыцьця. Нягледзячы на ўсепранікальнасьць палітыкі. На сьцяне зьявіўся сьцяг колеру вясёлкі, сусьветны сымбаль «меншасьцяў». У сымболіцы геяў няма намёкаў на краты — гэта ж ня наш «нармальны» сьвет!

Можа, таму пра гэтую падпольную свабоду сябры паведамілі мне «не па тэлефоне»?

Яшчэ пра свабоду. Хлопцы наўкол пераважна адпавядаюць нам —беларускім дзяўчатам, пра якіх сьпяваецца ў песьні («прыгажэйшыя на сьвеце» і г.д.). Узьнікае ўражаньне, што сюды хочацца зьбегчы менавіта ад нас, беларускіх дзяўчат: гэткіх моцных, самастойных, дробязных, балбатлівых зануд, пляткарак і тыранаў...

Зьбегшы ад сяброў танчыць, заўважаю, як дзьве дзяўчынкі пацалаваліся пад раскацістыя рытмы «тэхна». Ніхто з хлопцаў такога тут пакуль не ўчыніў, а дзяўчаты... Але пры чым тут нашыя справы? Яны да нашых справаў ня маюць дачыненьня, як і да справаў іншых людзей. На вясельлях у правінцыі, напрыклад, нікому ня прыйдзе ў галаву праводзіць «ружовыя» паралелі, калі пара жанок танчыць пад Таню Буланаву. Абдымкі і пацалункі савецкіх правадыроў таксама нікога не настройвалі на адпаведны лад мысьленьня. Як і тое, што практыкуюць сёньня перад камэрай прэзыдэнты братніх краін... Дарэчы, братэрства народаў тут таксама ў наяўнасьці: скакаць і вадзіць карагоды давялося ня толькі пад англамоўную музыку, але і пад гішпанскую, беларускую, расейскую і яшчэ савецкую. Пад полечку і габрэйскі народны твор.

Гэта лепш, чым лёзунгі і пагадненьні.

Новыя знаёмцы, ды й незнаёмцы таксама, у размовах часта згадвалі слова «войска». Некаторыя нядаўна адтуль. Што да згаданых напачатку «тэатраў зь пераадзяваньнямі» — і гэта прысутнічала. У выглядзе шоў, і прытым прафэсійнага. Тут назіраецца ўсталяваньне раўнапраўя: хто сказаў, што стрыптыз — справа выключна жаночая? Гэта тэатар! І «каралевы сьпеву» — Лайма Вайкуле, Ала Пугачова з дачкой, Ліка ды іншыя «зоркі» — аказаліся хлопцамі, якія, як кажуць, «і крошкі пабралі» ад сваіх прататыпаў. Ня дзіва, што глядач быў пагалоўна ў захапленьні! Мне ўспомнілася, як у піянэрскім лягеры нешта гэткае вытваралі і мы: пераапранутыя хлопцы танчылі польку, а мне, начапіўшы чорныя акуляры і распусьціўшы валасы, даводзілася сьпяваць пра «felicita»...

Галоўны орган, які ўспамінаецца ў часе шоў — прабачце, Вярхоўны Савет. Ён прыняў пастанову, што зь цягам часу непазбежна паўплывае на лёсы, у тым ліку, магчыма, і тых, хто сёньня танчыць вось тут, у гэтай залі. Колькі яшчэ будзе доўжыцца гэты танец шматколернага жыцьця, калі Беларусь пачне прымаць удзел у войнах па-за яе межамі? Напэўна, гэта ў кожным канкрэтным выпадку будзе ведаць парлямэнт, разглядаючы пытаньне, узважваючы ўсе «за» і «супраць». Але ў які бок і пад якім уплывам схіліцца вага неабходнасьці? І колькі хлопцаў дасьць пісьмовую згоду на тую неабходнасьць? Калі некалькі месяцаў таму адзін прэзыдэнт абяцаў, што ніхто з нашых хлопцаў — сяброў, братоў, знаёмых, незнаёмых — ня трапіць у Чачэнію, другі прэзыдэнт прызнаўся шчыра: як разьвязаць гэты вузел, ён сам ня ведае. Тады хто можа гарантаваць, што праз месяцы альбо гады на вайну па-за межамі не накіруюць загадам? Калі працягнуць думку з найноўшага народнага выслоўя: «Беларусь цяпер — ад Буга да Курылаў», то колькі гадоў дысбату будзе «сьвяціць» тым, хто не захоча ваяваць?

Вядома, гэта — гіпатэтычныя згадкі неўпапад! Але ж у Расеі — «сьвеціць»...

Тымчасам мае сябры задаволеныя: іх ніхто нікуды не запрашае. Я больш не «целаахоўніца»! Ваяўнічасьці, калі той, хто пачувае сябе ізгоем грамадзтва, зрывае зло на табе, «нармальным» чалавеку, тут, у падпольлі, няма і сьледу. І пэўную колькасьць «баксаў», як на «Маскве», а то і проста на праспэкце — не прапаноўвае.

Але танец хутка скончыцца, і заўтра зноў трэба ісьці па праспэкце...

Ганна Матусэвіч

Койданаўскі дыярыюш

25.06. Сьвякроў навучыла мяне, як вызначаць старшынства ў сям'і. Калі ў мужчыны на назе вялікі палец даўжэйшы за астатнія — ён камандуе. Калі ў жанчыны другі палец даўжэйшы за вялікі — (і такое бывае, прыкладам, як у мяне, скажу па сакрэце) тут ужо жонка ня ўступіць першынства. Правярайце ногі перад шлюбам!

26.06. На 850-годзьдзе Крутагор'я (натуральная, прыгожая назва! Чаму Койдынаў? На халеру Дзяржынск!) да нас, кажуць, прыяжджаюць Лукашэнка з Філарэтам. І я так сама сабе думаю, што гэта яны на мяне наглядзець хочуць. Бо аднаго пашкадавала, а другога зьбэсьціла. Але ж і думкі ў мяне ня ўзьнікла такой, каб нацэліць на іх аўтамат, як тое чула выпадкова ад дзьвюх маладых койдынаўскіх кабет!

27.06. Здранцьвеньне... І маленечкі рух даецца зь вялізным намаганьнем. Здаецца, я не падыму ўсяго, што наважылася: зьдзяцінелую пад старасьць, бездапаможную вёску, інтэрнацкі катупок у Койданаве, дзе ў мяне ўсё растрыбушана, бы на ўрванскай вуліцы і... усю надта ж цяжкую ад сну Беларусь. Схаваюся ад старых, прагаю дзяцей і буду проста сядзець бяздумна... Можа Неба дасьць мне новыя сілы...

28.06. Ня міраццa Мікола Статкевіч з Алегам Трусавым. А як на мой розум, то ім трэба разыйсьціся ў розныя бакі, бо кожны зь іх варты свайго месца. Першы — чалавек дзейснай думкі, другі — чалавек практычнага дзеяньня.

О, гэты вечны антаганізм мужчыны й жанчыны! Дзеці перабіраюць трускаўкі. Большы зь меншым хлопцы мірна суіснуюць. Гарлапаняць дуэтам песьні й саліdарна абстрэльваюць Вераніку зялёнымі хвосьцікамі. Тая пішчыць і тым яшчэ больш натхняе ваяроў. Я мусіла ўрэшце даць ім розныя работы.

29.06. Я ня ведаю, чаго я сёньня езьдзіла ў Менск. Ці то дзеля таго, каб купіць адмысловы торт на бацькавы імяніны, ці то каб зьехаць і ня бачыць дэманстрацыі нізкапаклонства й тупасьці койданаўцаў з нагоды сьвяткаваньня 850-годзьдзя гораду, а можа дзеля таго, каб паспрабаваць перадаць яшчэ раз прывітаньне з Волі Славаміру, хоць нешта мне й падказвала пройгрышны варыянт апошняй задумы. Я толькі добра ведала, што мне трэба ісьці наперадзе надзеяў у любым выпадку.

Вахцёрка пазнала мяне, і ўся ажно памкнулася мне насустрач і «Он же дурачок, его бросили одного, а сами по польшам ездят! Он, что: жизни себя лишить хочет голодовкой! Мама его приходила, у него почки отказывают!..»

Я схадзіла ў рэанімацыю. Яго забралі на машыне 26-га. Куды? Ня ведаюць. Пэўна, туды сама... Мама ягоная прыходзіла ў дзень пераводу. Настрой добры. Ежу прымае.

Вахцёрка ўслужліва падсоўвала мне тэлефон. Маўляў: звані, заступіся, абарані... Я ня ведала, куды званіць...

Выходзіла ў Койданаве, цалкам занятая сваімі думкамі. У тамбуры малады мужчына махаў вялізным чорным крыжам. Быццам з другога вымярэньня даносіліся да мяне ягоныя словы: «По радио объявили, что в Дзержинск приехал Филорет. Я говорю: Владыко (а Филорету надо говорить: Владыко), освети крест. Он осветил...»

Не заўважаючы нікога, я праціснулася наперад і стала на прыступках да выхаду. Мужчына з крыжам нешта казаў мне, а я не разумела і толькі хітала галавой. Сэнс ягоных словаў да мяне дайшоў значна пазьней. Выглядае, што ён дакараў мяне за тое, што я ўпхнулася, стала наперадзе яго й крыжа, асьвечанага Філарэтам, не папрасіўшы на гэтую самаўпраўную акцыю ягонага дазволу.

Я напісала Яну Пятроўскаму, як я разумею сытуацыю на Беларусі: «Мы перажываем цяпер вельмі складаны пэрыяд. Рэзка зьмяніліся вонкавыя ўмовы жыцьця былых савецкіх людзей, а іхная сьвядомасьць зьмянілася мала. Атрымоўваецца, як бы гніеньне ў закансэрваванай бляшанцы, тэрмін захаваньня якой даўно скончыўся. Беларускі паэт Сланамір Адамовіч сьвядома выклікаў на сябе агонь: надрукаваў расейскамоўны верш «Убей президента» (я ўдзячная яму, што ён ня зганьбіў нашай мовы). Цяпер паэт знаходзіцца за кратамі».

Бачыце, тут той выпадак, калі лепш злое дзеяньне, чым бязьдзеяньне.

Ліст дала сваякам, калі тыя ад'яжджалі ў Латвію. А чым я яшчэ змагу дапамагчы Славаміру?

30.06. Падаюць на долі пустыя скарлупкі — у ластаўчыным гнязьдзечку нараджаецца новае жыцьцё.

1.07. Была навальніца ўсю ноч. Я прачнулася раптоўна сярод ночы. Ня ведаю ад чаго... Можа дзеці сьціснулі мяне з двух бакоў. Сьвежы павеў прайшоў па маім твары. На сэрцы пачымела трывога. Я імкнулася прагнаць яе й заснуць.

Раніцай выбірала трускаўкі. Каркнула варона над маёй галавой. Прыляцела другая, трэцяя... Цэлая чорная хмара! І ўсе злавесна каркалі! Я іх спачатку праганяла, пасьля адступілася. Калі вароны каркаюць — яны сьцьвярджаюць, што чалавек жывы. Тым самым, нібыта адмаўляючы, чорныя вароны насамрэч сьцьвярджаюць Сьветлую Ісьціну, якая ва ўсе часы для ўсіх людзей была й будзе адна.

2.06. Гэта ўсё ж розныя рэчы: калі ворагі пытаюцца ў цябе, чаму ты псыхічна ненармальны і калі блізкія людзі, не пытаючыся, агнём выпальваюць на маім ілбе кляймо: псыхічна ненармальная. Трагедыя блізкіх мне (паводле крыві, асяродзьдзя) людзей у тым, што яны назубок ведаюць Хрыстоў запавет «Не судзіце...» Іхняя трагедыя ў тым, што ў вачах фарысэяў і маладушнікаў Хрыстос таксама быў псыхічна ненармальны за тое, што нёс людзям Ісьціну.

3.06. Праз усю старую абшарпаную вёску прайшоў малады міліцыянт у новенькай амуніцыі. Ззаду агідным зьвярыным прыдаткам целяпалася дубінка. Ягоная сьвякроў (мая стрыечная сястра) жалілася мне, што маладыя выпалілі ажно 150 тысячаў на памперсы дзеля сваёй першынкі, а падарунак маці не купілі...

Ды ня ўсё так кепска ў нас, бо маленькі швагер маладога міліцыянта падабраў выкінутую старэйшым «Пагоню» й захаваў яе, а з акцябронскай зорачкі выкалупаў выяву, кажучы, што ня трэба нам Леніна.

Цэлы дзень няма электрычнасьці і маім дзядам няўлежна, бо ніяк не даведацца, «хто стаў царом у Расеі: Ельцын ці Гуганаў» і немагчыма паглядзець «Трапіканку». Унукі ўжо не разумеюць дзядоў: «Нашто Вам гэта глядзець?»

4.07. «... С одной стороны, предписывается верить в явления, описанные в Библии и других священных книгах, а с другой —запрещается касаться этих областей... Ужасно подумать, что одни и те же люди заставляют слепо верить и в то же время запрещают познание» (Мозаика Агни Йоги).

Хіба мы можам прыдумаць нешта вышэйшае, чым Біблія? Іншая рэч, што Біблію трэба ўмець чытаць самому, а не спадзявацца на тлумачэньні сьвятароў.

5.07. Калі зьбяруць ураджай з трускавак, яны выпростваюцца, затое губляюць далікатную зелень і набываюць бардовыя пляміны-зморшчыны. Бязьдзетныя трускаўкі цераз нахабных вусоў-зводнікаў пускаюцца ў бясконцыя й басплённыя амурныя сувязі. Трускаўкі гэтай пары нагадваюць мне жанчын бальзакаўскага веку. Па-праўдзе сказаць, не люблю я такіх спадарыняў за іхнюю вытанчаную праснету.

6.07. А рэальнасьць такая, якой яна й была мне некалі паказана: заплюшчыла вочы — у цемры гарыць агонь.

Але цемра наступае на вагонь толькі дзеля таго, каб рана ці позна быць зьнішчанай ягоным гарачым дыханьнем.

7.07. Мая сьвякроў указала на прыкмету жыцьця: сьвечка пры ейным вянчаньні ледзь тлела і толькі напрыканцы ярка ўспыхнула. Ейныя дзеці не змаглі да канца апаніць імпульсіўную самаахвярнасьць сваёй маці. І я не ўжылася са сьвякроўю, бо як цяпер разумею, абедзьве імкнуліся аддаць як мага больш, а браць ніводная не жадала.

8.07. Сваіх дзяцей я вучу, каб ні ў якім разе не паказвалі выгляду, што яны баяцца сабак, бо тыя могуць пакусаць.

Чую цяпер, што пагроза закрыцьця навісла над ЛіМам. Лімаўцы ўсё ж рабілі яўна палавінчатыя захады.

Са смакам зьедзеная «UKLEJA»

Зьміцер Бартосік

Прыемна, чорт пабірай, перасячы савейскую мяжу ў «злавесную» ноч з 3-га на 4-га. Калі ўся савейшчына замерла ля тэлеэкранаў у чаканьні «лёсавызначальных» вынікаў. А ў мяне вынік толькі адзін. 3-га я тут, а 4-га tam. На невядомым мне пшэглёндзе пёсэнкі турыстычнэй «UKLEJA» ў горадзе Гіжыцко, запрашэньне адкуль хоць неяк апраўдвала гэтае лета ў маіх падгаслых вачах.

Наколькі ж трэба зьдзічэць, каб кожная вёсачка на тым баку здавалася ледзь ня верхам цывілізацыі. Наколькі ж трэба затлуміца, каб, пакінуўшы аўтобус у Беластоку, адчуць лёгкасьць і задавальненьне толькі ад усьведамленьня таго, што тут няма ні Лукашэнкі, ні Ельцына. Праўда, паблізу акапаўся нехта З.Пазьняк. Але яго, пры вялікім жаданьні, можна не заўважыць нават у Польшчы.

З мэтаю забіцьця часу зайшоў у Музэум Окрэнговэ. І пакінуў блізу гадзіны ля «Партрэту дамы» невядомага мне Тэадора Аксянтовіча. На бедным тле шэрага сьнегу зь сялянскімі хатамі на заднім пляне яе постаць, дакладней выраз твару, не — вочы, прыцягнулі маю ўвагу адразу ж як я ўвайшоў у залю. Так адлюстраванай улюбёнасьці мне яшчэ бачыць не даводзілася. Ня дама нават, а дзяўчо, паненка, была схоплена ці прыдумана мастаком у той найвастрэйшы момант ці то разьвітаньня, ці то сустрэчы, калі не вядома чаго чакаць у наступнае імгненьне — сьлёзаў радасьці ці роспачнай усьмешкі. І дзякуючы гэтай загадцы я б не стаміўся глядзець у яе жывыя вочы яшчэ з гадзіну, калі б ня час ад'езду.

Уздоўж дарогі на дрэвах намаляваны бел-чырвона-белыя прастакутнікі, адзін да аднаго нашыя сьцяп. Беларусь тут, вядома, ні пры чым. Гэта апазнавальныя знакі нейкага турыстычнага маршруту. Але, разам з тым, кожнае дрэва па дарозе на Мазуры, кожнае палотнішча заўзятараў «Аякса», кожнае спалучэньне белага й чырвонага колераў будзе ўжо заўсёды прыцягваць нашыя вочы й нагадваць, што ёсьць і «Жыве Беларусь».

Па прыезьдзе ў Гіжыцко мне не давялося спытваць дарогу. Купкі маладых людзей з гітарамі рухаліся ў адзін бок. Do Twierdzi Boyen. Гэтая нямецкая фартэцыя часоў 1-й сусьветнай вайны, што раскінулася на кілямэтры з тры квадратных, болей нагадвала замак Кашчэя Бесьсьмяротнага чым вайсковы аб'ект. Цагляныя муры дзе-нідзе былі прабітыя травою. Па доўгіх калідорах змрочных брамаў гуляла рэха XX ст. А ў былых скляпеньнях ды арсэналах уладкаваліся кавярні ды сувэнірні. Ля адной сьцяны на схіле рову быў пабудаваны амфітэатар. Дзе й мусіла на працягу чатырох дзён адбывацца гэтая імпрэза. Непадалёку рос намётавы гарадок удзельнікаў фэстывалю. На сцэне, апранутай у вайсковую камуфляжную сетку, пагрозьліва вырастала гара дынамікаў. Сярод гэтае польскамоўнае мітусьні злоўленыя літоўскія словы ўспрымаліся як амаль што родныя. Так я прыбіўся да групы зь Вільні, да віленскіх палякаў ды работнікаў літоўскай тэлевізіі.

Нарэшце можна выразна й адкрыта называць краіну свайго пастаяннага пражываньня. Пан з Бялорусі. І вочы вашага суразмоўцы напаўняюца трывожным зьместам. Яму ўжо ня трэба тлумачыць, дзе гэта і што гэта. Гэтым з посьпехам займаецца прэса й асабіста З.Пазьняк. Паліцэйскія фалянгі ўпоперак вуліц, аўтаматчыкі на дарогах, забароненыя сымбалі па-над вулічнымі пабоішчамі... Карцінкі, што адразу ўзьнікаюць у галовах пры слове Беларусь. Можа ня надта паштовачныя, але затое зь якімі сюжэтамі!

Яшчэ дома, ледзь адшукаўшы гэты гарадок на мапе, я не вымалёўваў ва ўяўленьні нейкае польскае «захалусьце». Увагу прыцягвала некалькі буйных сініх плямаў-азёраў. А па прыезьдзе і да самога ад'езду мяне не пакідала адчуваньне знаходжаньня на якім-небудзь марскім курорце. Безьліч гатэляў ды матэляў, яхтавыя мачты на гарадзкіх каналах, лёгкія адзеньні, сьветлыя фарбы будынкаў, сьвежыя пахі, што прыносіў вецер з вазёраў, а галоўнае — уся атмасфэра лёгкасьці й адпачынку, якая адчувалася ў любой кавярні ці краме. Атмасфэра, якая стварае курорт незалежна ад наяўнасьці мора. Калі ж узгадаць, што Польшча — краіна ня толькі Мазурскіх азёраў, а яшчэ марская і горная, то неяк адразу цягне на дурную звычку штосьці з чымсьці параўноўваць. У той час, што нечакана адведзены на спажываньне лета й прыемнага жыцьця. Таму, параўнаньні заўсёды лепш і больш карысна пакідаць на дом.

Дзіўна, але ў першы фэстывальны вечар мною зусім не авалодваў прадвыступовы мандраж. Быццам я толькі й займаюся тым, што выступаю прад тысячамі людзей, якія ні слова не разумеюць у маёй мове. На сцэне, у промнях дзясяткаў пражэктараў. І голасам, прапушчаным праз такія ўзмацняльнікі, што пападаньне зуба на зуб адклікаецца гукамі накавальні. Ды гэта яшчэ пры тым, што я тут быў адзіным непалякам. Можа, форум і недастаткова прадстаўнічы, але ж прадстаўленьне на ім роднай краіны адзіным мною мусіла спарадзіць хоць нейкае трапятаньне ў маіх грудзях. Але, як назло, я быў спакойны, быццам прыехаў сюды адпачыць разам з тым натоўпам, што запаўняў чашу амфітэатру, васьпіваў піва «DOJLIDY», запускаў у нябесы шарыкі з гелем ды забаўляўся яшчэ безьліччу спосабаў.

Чаканая няўпэўненасьць зьявілася назаўтра, падчас уласна конкурсу, дзе да мяне пачало даходзіць, што я не зусім туды трапіў. Таму, што рабілі на сцэне маладыя й зусім маладыя польскія людзі, мне цяжка было падабраць нейкую аналёгію з нашых жанраў. Гэта быў нейкі сымбіёз сьпеўных жанраў з прысутнасьцю самых розных інструмэнтаў ад акустычнай гітары да кампутара, зь любымі тэкстамі ад куплетаў для прыхлопаў да высокай паэзіі, з багатымі на імправізацыі мэлёдыямі. Але галоўны казыр быў у спалучэньні маладосьці й прафэсіяналізму.

І ўсё ж наш кантакт з заляю адбыўся так, як мне й хацелася. Хоць у прыцэле пражэктараў я гэтую залю ня бачыў. Увага да госьця зь дзікай суседняй краіны і ягоных песьняў даходзіла да мяне нейкімі токамі й праз сьветлавую заслону. Апляднсмэнты я дару табе, Радзіма

Я ніколі ня еў уклеі. Нават не здагадваўся аб яе існаваньні. Пад канец фэсту мне паднесьлі яе ў смажаным выглядзе і зь беластоцкім півам. У адказ я сяк так растлумачыў ім, што такое Dojlidy...

Славамір
Адамовіч

Пэдэль

Пэдэль ходзіць за дзьвярыма,
пэдэль ведае дакладна, як
патрэбна службу правіць
у любых умовах часу, у пару
тэрору, гвалту, летам, восень-
ню, зімою... Пэдэль мае
палку з гумы, не турбуюць
яго думы. Пэдэль, наш

любімы пэдэль, безь цябе мы
анікуды. Дай нам, пэдэль,
каб нам ведаць, як хадзіць,
глядзець куды, як пазьбегнуць
нам бяды. У цябе пруток
гумовы, у цябе густыя
бровы. Пэдэль – гэта проста
цуд. Пэдэль – цаца. Пэдэль
– гут! Пэдэль слухае
маўкліва. Пэдэль – млын.
А мы ёсьць мліва?

29.04.96
9-я камэра СИЗО КГБ

Чыстае

Яно жыве на паверхні,
на плоскасьцях каардынат,
на ніжняй вусьне, на верхняй,
пад сэрцам у нашых дзяўчат.

Іскрыцца яно ў зялёным
і ў жоўтым на сонцы блішчыць,
зрываецца кропляй з клёнаў,
у душах зьлёгку шчыміць.

Яно жыве ў пацалунках
крывіцкіх жанчын і мужоў,
у сьветлых дзіцячых малюнках
і там, дзе сьляды вужоў.

Жыве яно ў самым-самым,
на вейках нашых дрыжыць,
сьвіціцца ў квадраце рамы
і на сталёвым нажы.

Яно жыве на сьвітаньні,
і днём, і калі паўзмрок,
і там, дзе нашы спатканьні,
і скрозь, дзе чуваць наш крок.

19.05.96
9-я камэра СИЗО КГБ

Вітальныя галюцынацыі на выхадзе з галадоўкі

Незагарнае лета. Холадна.
Час ад часу дажджы ідуць.
Нехта ў госьці паклікаў Воланда,
па кілішках разьліўшы ртуць.

Пахне порахам, хвой і яблыкам,
стаў на вахту падводны флот...
Сьніцца мне то чырвоная фабрыка,
то вільготны жаночы рот.

Хтосьці думае сёньня засіліцца,
хтосьці вену мастырыць лязом,
ну а я, як хацеў бы я ўзмыліцца
на піковай даме тузом.

Мэта блізка. Надзея большае.
Я мачаю вусны ў глюканат.
Хутка выйду я, новы і колішні.
Ты чакаеш, «старэйшы брат»?

Незагарнае лета. Холадна.
Час ад часу дажджы ідуць.
Господа в ожидании Воланда
что-то очень мерзкое пьют.

25.06.96
Рэанімацыя

Апавяданьне

У фіялетавай

— Следующий!

Сакратарка ківае і я ўваходжу ў кабінэт. За доўгім сталом —трынаццаць крэслаў. Мяне запрашаюць сесьці ў тарцы.

— Пожалуйста.

Я спрабую ўстаць і назвацца. Горла сьціскае спазм, і на імгненьне я забываюся на сваё імя і аддаюся радасьці прывіднага збавеньня, пра якое марыць у дзяцінстве: няхай бы землятрус разбурыў школу, добра б цяжка-цяжка захварэць, вось каб у будынак зараз урэзаўся самалёт... Грымучая цішыня наплывае з усіх бакоў, і толькі барвовыя блікі на паліраванай паверхні стала аддзяляюць ад поўнага правалу ў фіялетавую чарнату.

Варанёны мэтал калідора. Крутыя і гладкія, адпаліраваныя мільёнамі бакі бясконцай варонкі, дзе магчымы толькі адзін накірунак. Я спрабую спыніцца: неадчувальная дагэтуль плынь раптам кідае мяне бокам, разварочвае, малоціць па руках і нагах і валачэ за сабой. Я ўпіраюся як магу, спрабую зачапіцца. Марна. Амаль марна.

З шоргатам, трэскам паветра ўспорваюць вялізарныя крылы, мяне кідае ўверх і ўбок. Вясёлым пункцірам успыхваюць трасэры. Ахова б'е з кароткаствольных АКМаў: міма, міма, міма. Крылатая істота не дакранаецца да мяне, але мае цела дакладна, быццам цень, паўтарае ўсе яе манэўры.

— Хто ты?

— Архангел ..ев! Давай гранатометом, быстрей, пока высоту не набрал, шевелись, тваю мать! — нясецца рэзкі крык зьнізу.

— Архангел? Я памёр? Ёсьць анёлы?

— Дай руку, — істота прыцягвае мяне да сябе і мы раптоўна зігзагам мяняем курс. Рэактыўная граната са сьвістам праносіцца міма.

— З РПГ-18, асколачна-кумуляцыйнай спрабавалі, — чуецца спакойны голас побач.

— Хто ты?

— Увага — ніжэй!

Мы быццам правальваемся ў яму і амаль чапляем тралейбусныя драты. Над намі фыркае воблачка газу. Недзе на іншым баку праспэкта лопаецца ваконная рама і шкло выплёскваецца ў паветра і на ходнік.

— Зараз выйдзем з зоны агню. Праз мэтраў 800 гранатамёт не дастане. Было б лепш трымацца вышэй, але хто ведае, што ў іх на дахах. Мяняюць пазыцыі штодня, падцягваюць тэхніку.

— Вот они, падлы! Бей веером!

Мы ледзь пасьпяваем завярнуць за эркер на ўзроўні трэцяга паверху. Сталінская архітэктурная клясыка крышыцца, але ад лёгкай стралковай зброі прыкрывае досыць надзейна.

— Сколько раз вдалбливали: прицел ставить на бесконечность! Неважно, что с виду до них пятьдесят метров: ставь на бесконечность, режим автоматический, патронов не жалеть. Все поняли?..

Сіпаты голас працягвае інструктаж недзе зусім побач. Я асьцярожна выглядаю з-за паўкруглага вугла. За газэтным шапікам трое ў камуфляжнай форме і нейкіх цёмных люстраных акулярах, побач армейскі джып. Старэйшы з бляклымі зоркамі на пагонах раптам нешта заўважае і рыўком разрывае гімнасьцёрку на маладзенькім цыбатым хлопцы. У кулаку камандзіра заціснуты ланцужок, на ім гойдаецца цыновы крыжык. Вусны камандзіра перакошвае агіда і ён без размаху, рэзка б'е дэсантным чаравікам бяляваму паміж ног. Са стогнам ды ўсхліпам той пераломваецца і асядае на зямлю.

— Тут нельга заставацца. Напэўна папярэджаныя ўсе пасты і цябе пільнуюць.

— Хто ты?

— Не падабаецца мне тая машына...

Пасярэдзіне праспэкту нясьпешна рухаецца крыты брызэнтам фургон. На вузкім карнізе няма дзе хавацца, але мы яшчэ шчыльней ўціскаемся ў сьцяну, амаль зьліўшыся са сьцёкавай трубой. Машына ўжо мінула нас і ззаду відаць сфэрычную антэну, якая ляніва паварочваецца вакол сваёй восі.

— Уніз па трубе! Ляцець нельга, давай сам, хутчэй!

Я чапляюся за халодную гладкую трубу і сасклізваю з карнізу. Штыры, якія мацуюць яе да цаглянай муроўкі, выходзяць з пазоў, сыплецца пясок. Недзе паміж другім і першым паверхамі я адчуваю, што сьпіна пайшла наперад, разам з кавалкам трубы аддзяляюся ад сьцяны і з грукатам лячу на асфальт. Рука дапамагае мне падняцца і падштурхоўвае — бяжым! Ускокваем у двор Політэхнічнага інстытуту. Машына працягвае рух — лякатар відавочна не зафіксаваў нічога падазронага. Нас выдаў грукат: ад Акадэміі навук праз праспэкт ужо бягуць двое ў акулярах і камуфляжнай форме; каля поясу кароткія дэсантныя аўтаматы. Што ёсьць сілаў кідаемся напрасткі праз клюмбу, далей, у прысады, за рог цэнтральнага корпусу і ўзмываем у паветра.

— Лякатар фіксуе толькі ў палёце, але будынак экрануе. Усё ж вышэй даху падымацца ня варта. У іх ужо ёсьць стынгеры. Ціха!..

З-за вугла выскокваюць тыя, у цёмных акулярах.

— Где они?

Да зямлі мэтраў сем, але нас пакуль прыкрывае таўшчэзны ствол каштана. Пакуль, бо пагоня раптам спынілася і чуйна азіраецца навокал.

— Вот!

Мы зрываемся зь месца. Каляровыя трасэры ўспорваюць навакольле. Ляцяць трэскі, сьсечанае веццё сыплецца на асфальт. Вугал, паварот, нырэц у выгбу, яшчэ раз паварот — і мы па-за дасягальнасьцю АКМаў. Можна перавесьці дух.

— Што адбываецца? Чаму — я нічога не разумею — хто ты?..

— Хочаш выпіць?

Бурштынавая вадкасьць з пляскатай біклажкі прыемна апякае язык і нёба, тонкі водар запаўняе ўсяго мяне. Робіцца цёпла.

— І я глыну.

Біклажка перакульваецца. Край вока фіксуе рух над суседнім домам.

— Ниже, бери прицел, — пошел, не уйдет сука, я их пачками сбиваю! Раньше уходили, а теперь нет. У их угол крыла не тот. Не могут сделать петлю, тут мы его и достанем!

Над дахам праз дарогу раптам успыхвае шаравая маланка: у полымі, што расьце ва ўсе бакі, як у нэгатыве прарэзваецца контур жахлівай і безабароннай чалавечай птушкі, якая абвугліваецца і чарнее, толькі вочы выпраменьваюцьневераголнай сілы сьвятло.

— Прастола зьбілі...

— Каго?

— Ну, гэта накшталт генэрала ці палкоўніка па-вашаму... Супраць стынгераў яны амаль безабаронныя. У іх уласная тэмпэратура вышэй кропкі застываньня золата. Інфрачырвоныя аналізатары на стынгерах бяруць іх намёртва.

Пераможныя крыкі і радасна-нэрвовая лаянка напаўняюць прастору. Уся група тых, у акулярах, бяжыць да месца ўспышкі. Мой спадарожнік цягне мяне за сабой да шахты ліфта. Мы прычыняем за сабой дзьверкі і, напалову сагнутыя, перабіраемся на другі бок гарышча. Спыняемся каля вэнтыляцыйнага люка. Адсюль відаць амаль уся вуліца і суседнія дахі.

— Трэба перачакаць. Тут зараз будзе зашмат народу, рухацца небясьпечна.

— Паслухай, гэты, палкоўнік — ён хто?

— Усё войска падзеленае на тры колы: малодшыя весьнікі —анёлы, арханёлы і пачаткі, потым старэйшыя — сілы, годнасьці і цнатлівасьці, а затым вышэйшае кола — прастолы, херувімы і сэрафімы.

— Войска? І анёл можа стаць сэрафімам?

Канфармізм

Дзяржаўная прэмія

Алесь
Аркуш

У падземным пераходзе пад плошчай Перамогі сустрэў Зімоўскага. Галоўны палітаглядальнік рэжыму йшоў, не падымаючы вочы на мінакоў. Не пазайздросьціш «дзядзьку». За ягоныя журналісцкія посьпехі аўтографаў прасіць ня будуць, а могуць іх толькі даваць.

Увогуле варта падзівіцца таму, што на слуганьне ўсенароднаабранаму з творчай інтэлігенцыі пайшлі адзінкі. Магчыма яшчэ ня ўсе атрымалі запрашэньне і галоўныя рэкруты наперадзе. Аднак, мне здаецца, што цягнік ужо сыйшоў. Сын і бацька Савіцкія, сын і бацька Гасьцюхіны, Пашкоў, Азаронак і яшчэ нехта так і застануцца ў сваёй невялікай, але вельмі «паважнай» кампаніі. Яны самі будуць ствараць «нятленкі», самі вылучаць іх на прэміі і самі ж гэтыя прэміі атрымліваць. Канвэер ужо сканструяваны. Арыентыры вызначаны. Прэміі падзелены да 2000 году.

Ад гэтага постсавецкая творчая інтэлігенцыя яшчэ ў большай разгубленасьці. Што рабіць? Бегчы да Замяталіна і пытацца пра вакансіі ў штаце прэзыдэнцкіх культработнікаў? Сорамна ды й небясьпечна прадаваць душу д'яблу. Ісьці ў БНФ і адстойваць правы беларускай культуры? За гэта можна «дэмакратызатара» паспытаць, а калі добра пашанцуе – тыдзень-другі правесьці на нарах. Няпростая дылема.

А прэзыдэнт не перастае выдаваць для гэтай катэгорыі не свайго электарату сюрпрызы. Нядаўна «чэсна» выказаўся адносна беларускай кнігі. Маяўляў, хопіць займацца разбазарваньнем народных грошаў, усё адно бел. кнігі пыляцца па кнігарнях пакуль іх ня сьпісваюць у макулатуру. Натуральна, чарговая ініцыятыва прэзыдэнта знойдзе падтрымку ў народа. Колькі пэнсіянэраў ня могуць атрымаць у час свае пэнсіі, а гэтыя нахабнікі яшчэ «чалабітныя» дасылаюць з просьбаю павысіць ім ганарары! (Нядаўна я вяртаўся ў Полацак у агульным вагоне, дык наслухаўся і пра парлямэнт, дэпутаты якога толькі гойсаюць па замежжах, і пра дэпутата Ганчара, які, «зладзюга», не падпарадкоўваецца міліцыі і невядома куды езьдзіць з жанчынамі па начах.) Такім чынам, пытаньне пра беларускую кнігу відавочна «прахадное» і яго можна жалезна выносіць на рэфэрэндум, а зэканомленыя грошы пусьціць на чарговы кінафэст «Залаты Віцязь». Мудрае дзяржаўнае рашэньне.

Ідэалёгія люмпэна робіцца дзяржаўнай. Галоўная задача Лукашэнкі – як мага шырэй люмпэнізаваць беларускі народ і тады сама сабой зьнікне праблема ўтрыманьня ўлады. Пад нож павінна пайсьці і «кляса» творчай інтэлігенцыі. Я

ночы вугал крыла

— Там няма выслугі гадоў, бо няма часу. Там вечнасьць.

— А гэты, якога зьбілі стынгерам — што зь ім будзе?

— Яго больш ня будзе. Ён сам абраў цялесную форму, бо не хацеў заставацца толькі весьнікам. Каб умяшацца, даводзіцца адмаўляцца ад астральнага цела: слова становіцца целам. З усімі наступствамі.

— Але... Навошта, чаму — у вас там так усё добра, вечная ласка?

— Вечнай ласкі няма, ёсьць вечнае сьвятло і вечная цемра, а паміж імі — вечная барацьба. Ніхто дакладна ня ведае — ціха!..

З падвываньнем ідзе ўверх ліфт. Спыняецца на апошнім паверсе. Ударам адчыняецца люк і зь яго выглядаюць двое патрульных. На гарышчы змрочна і яны здымаюць цёмныя акуляры, каб лепш агледзецца.

— Пусто. Голуби засрали все, пусть кусок сам тут ползает. У тебя травки не осталось?

— Где ж ты был, когда пайку давали?

— Должок имелся, пришлось отсыпать половину. Отдам, не жмись.

Бліскае запальнічка. Лёгкі скразьняк цягне да нашага акенца саладкавата-рэзкі пах марыхуаны.

— ... Хорошо еще толченого стекла подсыпать. Бутылку трахнешь и горлышки туда. Особенно шушера мелкая не любит: ангелы, архангелы. Волчком идут, юзом их крутит: балет на льду!

— Ну, этих сбивать как два пальца... Ко-

мандир рассказывал, ракетчики раз серафима трахнули, так сами чуть не обосрались. У него запас энергии — как у атомного крейсера. Врежешь —полнеба горит. Но я больше люблю целок ихних, виргиний, зажигательными трахать: как бенгальские огни брызгают, суки!..

Два тонкія, як голкі, лязэрныя промні з нашага кута пранізваюць гарышча. Вочы апавядальніка выкіпаюць і праз прапалены наскрозь чэрап відаць сьценку. Яго сусед, аматар балету на лёдзе, затарможаны марыхуанай, колькі імгненьняў не рэагуе, затым спрабуе адначасова надзець акуляры і схапіцца за АКМ, потым кідаецца да ліфта. Прамяні сыходзяцца на ягонай шыі і ён зь дзікаватым усхліпам валіцца ў кабіну, але пры гэтым чапляе спускавы гачак і аўтамат дае чаргу яму пад ногі. Ліфт трасецца, сыплецца колаты плястык, коцяцца гільзы. Ад нечаканасьці ў мяне ў памяці паўстае «Фаўст».

— Я чытаў, што вы змагаецеся ружамі.

— Некалі сапраўды ад калючак адступаў нават Князь. Прагрэс, як бачыш, не абыйшоў і нас. Але трэба выбірацца: тут зараз будзе як у пекле.

Мы выбіраемся на дах. З вакенца на гарышчы суседняга дому нешта бліскае. Мой спадарожнік штурхае мяне на дах, але сам ухіліцца ўжо не пасьпявае: моцным ударам яго падкідвае і адначасна ўкручвае ў паветра, неверагоднай шырыні крылы на сэкунду зьліваюцца ў суцэльную плоскасьць як у верталёта. Ён бокам уразаецца ў тэлеантэну і коціцца па даху. Адно крыло на адлёце хлопае, як кавалак брызэнту, ненатуральна свабодна і раскідана.

— Як ты? Што з крылом?

— Адлятаў... Адыходзь. Мяне ўжо ня выпусьцяць. Сьцеражыся засадаў — не падпускай іх блізка, пазьбягай тунэляў, лепш ужо адкрытыя ўчасткі, і ня вер ім, ня бойся, не прасі і ня вер, чуеш? Табе дапамогуць. Ты...

— ... достойны, с чем и поздравляем!

Я ўсё яшчэ спрабую перавярнуць яго дагары тварам. Перабітае крыло ня складваецца, і рэзкі боль працінае ўсё цела. Як жа несьці — цягнуць не дае крыло, на плечы таксама ня ўзваліш. Каб удвох, і насілкі... Я пачынаю пераварочваць цела і раптам усьведамляю, што дагэтуль ня бачыў ягонага твару. Ён сутаргава, апошнім намаганьнем адштурхоўваецца і перавальваецца праз невысокі бардзюр.

— Поздравляем! Поздравляем! Поздравляем! Поздравляем! Поздравляем!..

Губляючы прытомнасьць, я спрабую рвануцца за ім. Часу няма, толькі прастора, і яна мяняецца. Абрэзаць крыло, як у амэрыканскім Бэкфаеры, пазбавіцца размаху і выгінаў Батычэлі... Зь імі трэба паіхняму. Там у іх абсалютная перавага, але толькі там іх можна перамагчы так, як я хачу іх перамагчы — не сьвятлом, не, зусім не сьвятлом. Шанец — адзін з трох мільёнаў. Гэта выдатны шанец. Цудоўны fucking шанец — з пункту гледжаньня вечнасьці.

Разьбітае вакно, слуп з вырваным дротам, перапоўненая сьметніца.

Скруціўшы плечы, з напружаньнем, ад якога лопаюцца сасуды ў вачах і з-пад пазногцяў выступае кроў, павярнуць крыло.

Вакно, слуп, сьметніца.

Дзе ж херувімы і сэрафімы?! Каго ён меў на ўвазе, прастолаў, сілаў?! Нідзе. Нікога. Ніколі. Не прасі.

Выбіты патрэсканы асфальт.

Цнатлівасьці! Віргініі, мае каханьні! Ніводная з вас не зьнішчала папярэднюю, а заставалася як неверагодны, нічым не заслужаны падарунак, пасьля якога кожны раз болем непапраўнага растаньня сьціскалася сэрца, і сьвет расплываўся найгарчэйшай сьлязой апусьцелага жыцьця — назаўсёды, назаўжды, назусім, да новага цуду вашай лятучай і вечнай, невыразна салодкай песьні, што ператварыла нас у маладых багоў, і мы ўзьляталі, узьляталі, узьляталі!..

Яго пачало ўкручваць ў пятлю Мёбіюса, даступную толькі анёлам помсты. Насустрач, як у люстэрку пікіраваў нехта, і ён зусім не зьдзівіўся, калі пабачыў твар.

ў часы ліхалецьця

нават чую лукашэнкаўскія словы падчас чарговага «прачухона-інструктажа» Замяталіну — «жраць ня будзе чаго — на каленях прыпаўзуць». Таму якія, нафік, кнігі!

Нават не ўяўляю, што ў гэтай сытуацыі зробіць Саюз Пісьменьнікаў. Эпоха «чалабітных» да ўладаў беззваротна скончылася. Прыйшла эпоха галадовак. Але наўрад ці кіраўніцтва СП аб'явіць галадоўку. Яе эфэктыўнасьць роўная нулю. Пажаліцца прэзыдэнту Ельцыну? Але і ў Расеі пісьменьнікі даўно на падножным харчы. Напісаць скаргу ў ААН? Эміграваць за мяжу? Выкарыстаць апошнія сувязі — уладкавацца вартаўніком і пісаць у стол?..

У чэрвені ў Наваполацку нарадзіўся новы літаратурны часопіс «Край». Ягоны выдавец — мясцовы прадпрымальнік Сяргей Малалеткін, а рэдактар — паэт і радыёжурналіст Навум Гальпяровіч. Першы нумар выйшаў накладам у 300 асобнікаў. Сярод аўтараў: Сяргей Тарасаў, Ірына Жарнасек, Генадзь Бураўкін, Рыгор Барадулін, Пятро Васючэнка, Лявон Баршчэўскі (з перакладам Кафкі), літаратары Полаччыны, Глыбоччыны, Пастаўшчыны. Выданьне мае добрую паліграфічную якасьць. Тое, што славутыя сталічныя літаратары друкуюцца ў пэрыфэрыйным выданьні, не выглядае дзіўным. Напэўна, прыйшоў час, калі беларускую літаратуру пачне ратаваць пэрыфэрыя. Бо выдаваць часопіс у правінцыі значна прасьцей, чым у сталіцы. Гэта як смутныя часіны лягчэй перажыць у вёсцы, чым у горадзе. У часы рэвалюцыйнага ліхалецьця людзі ехалі ратаваць сваё жыцьцё да сваякоў пад саламяныя ды гонтавыя стрэхі. Заўважце, і сёньня сталічныя пісьменьнікі падаюцца на сваю малую радзіму.

Сталіца паціху пачне вяртаць узятую раней «донарскую кроў». Пакуль што пэрыфэрыя яшчэ хворая на правінцыялізм — пачувае сябе другаснай, уласныя ініцыятывы лічыць саматужнымі, містычна трапеча парад любым сталічным чыноўнікам ад культуры. Ёсьць цяжкасьці і з арганізацыйнага боку — не хапае кваліфікаваных рэдактараў, выдаўцоў, карэктараў. Але прыйдзе час і ўсё зьменіцца. Попыт народзіць прапанову. Адсутнасьць сытуацыі яе ж і створыць.

У правінцыі немагчыма падацца ў прэзыдэнцкія апрычнікі. Напрыклад, у культурніцкай прасторы Полаччыны няма месца для ўсенароднага. Ён проста не існуе ў гэтай плоскасьці. Што б рабілі ў Полацку, скажам, вядомы мастак Андрэй Савіцкі або журналіст Зімоўскі? Малявалі партрэты прэзыдэнта для розных установаў? Удзельнічалі у гарбыканкамаўскіх «круглых сталах»? Вялі аўтарскую перадачу на мясцовым кабэльным тэлебачаньні? Мелі ўласную калёнку ў раённай газэце? Усё гэта магчыма, але без адпаведнага ганарару? «Стоит ли овчинка выделки?» Толькі ў сталіцы ёсьць месцы з добрымі ганарарамі, ды яшчэ з пэрспэктывамі на дзяржаўную прэмію. Новая кан'юнктура працягвае рабіць сваю чорную справу.

А наконт «чэснасьці». Яшчэ Цыцэрон казаў: «Тыя, хто шмат падманвае, стараюцца падацца сумленнымі людзьмі».

Адам Глёбус

Невялікае пра вялікіх

Стывэнсан

Спачуваю тым, хто ў дзяцінстве не зьбіраў марскія каменьчыкі з ракаўкамі й не чытаў «Востраў скарбаў» Робэрта Льюіса Стывэнсана.

Брэйгель

Пітэр Брэйгель сялянскі жыў на пятым паверсе.

Сёра

Пуантылізм вынайшаў ня Жорж Сёра, а мухі.

Сёра

Жорж Сёра думаў, што малюе лета, а на самой справе выцюкваў дробнымі кропачкамі іскрыстыя засьнежныя краявіды.

Мадэльяні

У Амадэя Мадэльяні мальбэрт стаяў занадта блізка да ложка.

Каро

Каміль Каро цудоўна ведаў, што нязграбная жанчына прыгажэе ў паўцёмных зарасьцях, ведаў і карыстаўся.

Борхэс

Навэлы Хорхе Луіса Борхэса — гэта дзьверы ў бібліятэку; адзіны недахоп выдатна выштукаваных дзьвярэй — занадта рыпучыя, адзіная загана бібліятэкі — пасярод чытальнае залі сядзіць бібліятэкарка з красвордам і ўсе прысутныя змушаны дапамагаць адгадваць словы з пэўнай колькасьцю літараў.

Мілер

Раман Генры Мілера «Тропік Рака» разумееш лепей, калі за сьцяною жывуць маладыя і ў іх рыпучы ложак.

Маёль

Арыстыд Маёль пераўтвараў старажытнагрэцкіх багіняў у парыскіх прастытутак, а быў перакананы ў адваротным: нібыта з вулічных жанчын лепіць Вэнэру, Памону...

Матыс

Калі паверыць Анры Матысу, мы ўсяго толькі рыбкі ў паветраным акварыюме.

Сэлін

Луі-Фэрдынан Сэлін, як і шмат якія стваральнікі брудных раманаў, у творчасьці мае падабенства да вузкай сьцёкавай канавы; у ёй няма глыбіні й шырыні клясычнай рэчкі, затое маецца адметны пах, разнастайная фактура берагоў, насычанасьць, шчыльнасьць і зьместоўнасьць.

Сьвіфт

Толькі паспрабаваў уявіць, як Джонатан Сьвіфт першы раз убачыў свайго Гулівэра ў краіне ліліпутаў, і ледзь не звар'яцеў. А ў дзяцінстве было проста трапляць у гулівэраўскі сьвет.

Джойс

Перачытаў першы разьдзел рамана Джэймса Джойса «Уліс» Telemachus і вельмі выразна ўбачыў процьму драбнейшых літаратараў, якія толькі перапявалі джойсаўскую прозу. Сярод перапявальшчыкаў былі й таленты кшталту Эрнэста Хемінгуэя.

Пікаса

Пабла Пікаса нарадзіўся ў кашулі. Пра тое ведаюць. Але ня кожны здагадваецца, што кашуля была ў палосы, сінія й белыя.

Пікаса

Нават на кепскіх фотакартках добра відаць: у Пабла Пікаса вочы мудрай чарапахі, а замест панцыра паласатая кашуля.

Канфуцый

Калі чытаеш цытатнік Канфуцыя, складаецца ўражаньне, што ты яго перачытваеш другі, а можа й трэці раз.

Дзюрэр

Мэлянхолія зачаравальная толькі на гравюры Альбрэхта Дзюрэра.

Хармс

Данііл Хармс (Ювачоў) — першы ленінградзкі каўбой, які жыць ня мог, каб не «закатывать Гоголевские сцены».

Борхэс

Каталёг з кніжнымі анатацыямі — цытатнік Хорхе Луіса Борхэса.

Страчаная спадчына

Сёньня рэдакцыя падводзіць вынікі чарговага конкурсу «НН», тэмай якога былі помнікі, якія існавалі на пачатку XX ст., у «нашаніўскую» пару, і не існуюць сёньня. Яны былі разбураныя не пад час вайнаў, а у выніку будаўніцтва «новага ладу», пасьля 1917 году.

Для загадкаў мы адабралі здымкі бажніцаў XVII-XVIII ст. — той эпохі, за якою ў расейскай, а пасьля і ў савецкай гістарыяграфіях было замацавана шмат стэрэатыпаў пра культурны і маральны заняпад Рэчы Паспалітай. Гэтую думку з царскіх часоў прышчаплялі пакаленьням беларусаў, каб давесьці нязданасьць нашае нацыі да самастойнага жыцьця і тым апраўдаць анэксію Беларусі. Нашыя здабыткі тых часоў сьведчаць пра адваротнае: культура Беларусі дасягнула высокага ўзроўню. Сярод бажніцаў, выявы якіх мы зьмяшчалі, ёсьць і праваслаўныя

1. Царква манастыра базыльянаў у Беразьвечы, Глыбокае. Зьнішчана ў 1970 годзе.

цэрквы і ўніяцкая, і каталіцкія касьцёлы. Яны характэрныя для розных эпохаў і стыляў — магілёўскага, віцебскага барока, ракако, клясыцызму часоў Асьветніцтва. Кожная зь іх — гэта люстра таленту і майстэрства нашых продкаў. Страта гэтых помнікаў надоўга вызначыла працэс дэмаралізацыі і разьнявераньня Беларусі. Таму разгадваньне гэтага конкурсу прынесла і шмат асабістых перажываньняў і эмоцыяў тых, хто браў у ім удзел.

Усе загадкі разгаданыя.

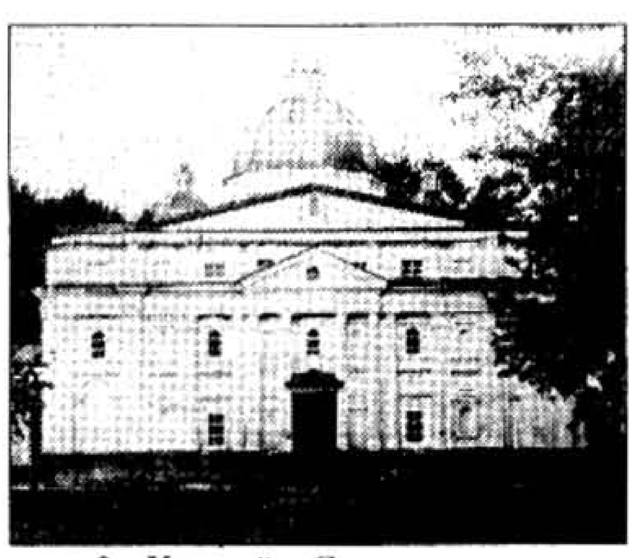
На першым здымку — царква базыльянаў у Беразьвечы, якое сёньня ў межах Глыбокага. Мы пачалі з гэтага помніка, створанага ў 1763 годзе, за колькі гадоў да другога падзелу Рэчы Паспалітае. Гэтая сьвятыня стала найбольш яскравым увасабленьнем нашае цывілізацыі перад пагрозаю з Усходу. І зьнішчаная яна была нядаўна, не пад час вайнаў, ці «адліга», калі спадчына руйнавалася несупынна (дастаткова нагадаць царкву Дабравешчаньня ў Віцебску і Фару Вітаўта ў Горадні), а на працягу 1969-1970.

У 1939-1941 на цьвінтары гэтае царквы савецкімі ўладамі былі пазабіваныя тысячы людзей і памяць тутэйшых жыхароў трывала зьвязвала трагедыю са сьвятыняй. Уладзімер Скрабатун з Глыбокага напісаў нам пра беразьвецкае прароцтва: «... ад пачатку існаваньня Беразьвецкага манастыра над ім, як меч Дамокла, вісела змрочнае прароцтва, што кляштар закрыецца разам зь людзьмі, а бажніца праваліцца скрозь зямлю. Тутэйшыя прароцтвы збываюцца. Глыбачане і цяпер памятаюць Пётру Галаўніцкага, які яшчэ на пачатку стагодзьдзя прадказваў, што будзе друпі Напалеон і пойдзе на Маскву і шмат жыдоў загіне. Ён жа прарочыў далей: «Расея разваліцца, ад яе застанецца сем губэрняў, а Масква зарасьце крапівой. Беларусь будзе незалежнай, але мы (яго пакаленьне) да таго не дажывем (ён памёр у 1963 годзе). Гэта будзе нядоўга, бо беларусы выбяруць свайго цара, а ён іх прадасьць чужынцам».

Прыйшоў 1939 год і прароцтвы пачалі збывацца. З восені таго году ў колішнім манастыры размясьціліся вязьніца і катоўня НКВД, дзе загінулі тысячы невінаватых людзей. Пасьля —нямецкі лягер сьмерці для ваеннапалонных... Сёньня тут турма. Вышкі вартавых, калючы дрот. Зачынены манастыр, зачыненыя людзі...

Храм зьнішчалі тыя, каго пасадзілі за калючы дрот. Сёй-той хацеў вызваліцца сваёй працавітасьцю і кемлівасьцю. Каб разбурыць вежы, адзін зэк прапанаваў выбіваць усярэдзіне адтуліны, забіваць у іх кліны, потым распальваць вогнішча. Дрэва згарала, з-за крэну часткі вежаў ляцелі долу. Грукат быў чуваць за некалькі кілямэтраў... Царква і зьнікла, нібы скрозь зямлю».

Мы атрымалі шмат уражаньняў ад гэтага помніка, які нікога не пакінуў абыякавым. Наш сталы чытач зь Менску Васіль Каваленка параўноўвае царкву ў Беразьвечы з полацкай Сафіяй, бо, на ягоную думку, толькі яны маглі спрачацца між сабою ў хараство і велічы. А Аляксей Фралоў, які быў пераможцам нашага мінулага конкурсу, параўноўвае гэтую бажніцу з найпрыгажэйшай сымфоніяй.

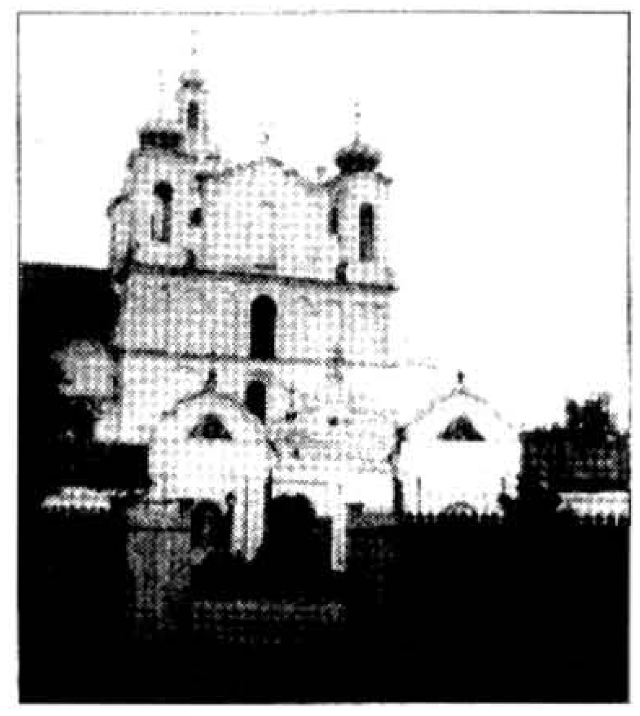

2. Касьцёл Сьвятога Пятра ў Маляцічах, Крычаўскі раён. Зьнішчаны ў 1938 годзе.

Касьцёл Сьвятога Пятра ў Маляцічах (сёньня ў Крычаўскім раёне), быў прадстаўлены ў наступным нумары. Ягоная гісторыя таксама выклікала ў нашых чытачоў гарачы водгук. Пры тым, аднак, ніхто не назваў дакладнай даты яго зьнішчэньня, акрэсьліўшы яе прыблізна 1930-40-мі гадамі. Між тым, гэты касьцёл быў зачынены ў 1917 і разбураны на працягу канкрэтна 1936-1938 гадоў. Гэта быў унікальны помнік эпохі Асьветніцтва, ледзь ня самы славуты твор выбітнага беларускага і літоўскага архітэктара Лаўрэна Гуцэвіча і яго вучня Яна Падчашынскага, які быў родам з Воранаўшчыны.

Касьцёл быў цэнтрам рэзыдэнцыі магілёўскага арцыбіскупа, пазьней кардынала Расеі (з 1784) Станіслава Богуша-Сестранцэвіча, выбітнага царкоўнага і палітычнага дзеяча, драматурга і вучонага. У ансамбль рэзыдэнцыі ўваходзілі кляштар, парафіяльная школа, шпіталь, арцыбіскупскі палац і шэраг павільёнаў і гаспадарчых пабудоваў. Сам касьцёл уяўляў сабою паменшаную копію сабору Сьвятога Пятра ў Рыме і будаваўся з 1787 да 1794. Акт узьвядзеньня гэткага «рымскага» ансамблю нібы перакінуў апошні масток ад старое беларускае культуры да кацярынінскае Расеі, бо яго праектавалі, будавалі і высьвячалі людзі папярэдняга, дарасейскага пакаленьня. У глухім мястэчку тагачаснага Чэрыкаўскага павету паўстаў ідэал Вечнага гораду ў спадзеве на вечнасьць ідэалаў розуму, прыгажосьці і веры...

Гэтаму ансамблю пашанцавала менш за астатнія помнікі. На сёньня ў навуковым ужытку знаходзяцца толькі абмерныя крэсьлюнкі 1850 году і некалькі фота. На доўгія гады пра яго наагул забыліся ў Беларусі. Толькі ў 1988 годзе зьявіліся першыя публікацыі на гэтую тэму В.Глінькіна.

3. Багаяўленскі сабор у Магілеве. Зьнішчаны ў 1952 годзе.

Рэфэраты з гісторыі магілёўскае Багаяўленскае царквы даслалі нам І.Марозаў, У.Скрабатун ды іншыя. Гэта сапраўды вельмі значны і добра дасьледаваны помнік. Аднак былі розныя меркаваньні адносна даты яго зьнішчэньня: ці ў вайну ці пасьля вайны? Між тым, паваенныя здымкі гэтае царквы зьмешчаны ў розных выданьнях, у тым ліку і ў «Гісторыі архітэктуры Беларусі» У.Чантурыі. Слушна піша В.Каваленка: «... У часы апошняй вайны царква была значна пашкоджана, але замест таго, каб сьвятыню вярнуць нашчадкам, яна была дашчэнту зруйнаваная бальшавіцкімі вандаламі...». Па вайне царква, пазбаўленая даху і купалоў, прастаяла восем гадоў і была знесеная канчаткова ў 1952 годзе.

Дату зьнішчэньня чацьвертага помніка дакладна назвалі амаль усе: 1953 год. Пінскі езуіцкі касьцёл, які больш за трыста гадоў вызначаў усю панараму старога места, таксама быў пашкоджаны пад час вайны, але менш за многія іншыя помнікі. У 1939 годзе савецкія артылерысты для псыхалягічнай разрадкі расстрэльвалі яго ва ўпор. Стары пінчук Мікола Палюховіч згадвае: «... калі людзі сталі маліць чырвонага палітрука не рабіць гэтага, ён з усьмешкаю адказваў: «Там засел белопольский офицер и строчит из пулемета»... Ніякага афіцэра там не было! У Саветаў хвароба розуму была такая — зьнішчаць бажніцы. Гэты касьцёл раней было відаць за шмат вёрстаў ад гораду, а па рацэ можа і болей. Колькі заваёўнікаў праходзіла тут і ніхто не падняў руку на сьвятыню». Не ўратавала помнік нават заступніцтва выбітнага дойліда Жалтоўскага, які сам паходзіў зь Пінску. Слушна заўважае У.Скрабатун, што разам з гэтым касьцёлам былі зьнесеныя і будынейшыя у Беларусі старасьвецкія гандлёвыя рады, якія зваліся «Шаранговамі крамамі». Гэта называлася «благоустройством» плошчы Леніна, як піша А.Фралоў. «... Бяз гэтай бажніцы стары Пінск нібы абезгалоўлены,» — дадае В.Каваленка.

Апошні здымак конкурсу быў пазнаны усімі, як і слушна названая адзіная дата яго зьнішчэньня — зіма 1964-га году. Лёс полацкага Мікалаеўскага сабору мог быць лічыцца сымбалем лёсу нашай спадчыны, пра што напісала большасьць карэспандэнтаў. Паводле свайго маштабу і той ролі, якую выконваў гэты езуіцкі касьцёл разам з калегіюмам і кляштарам на працягу стагодзьдзяў, яму няма роўных. Яго ўбраньне і абразы патрапілі ў Асьвею, Вільню і Варшаву, а бібліятэка і музэй — у Пецярбург.

Кожны наш карэспандэнт з гісторыі полацкіх езуіцкіх кляштараў выбраў тое, што здалося яму істотным. А.Фралоў напісаў пра зьнішчэньне касьцёльнага ўбраньня і вываз аргану работы Дамініка Каспарыні ў Вільню. Л.Капыткевіч нагадала пра тое, як перапляліся ў гэтым помніку гісторыя культуры і лёсы мастакоў,

4. Касьцёл Дзевы Марыі ў Пінску. Зьнішчаны ў 1953 годзе.

беларусаў і італьянцаў. С.Грынцэвіч напісаў пра пабудову на месцы бажніцы жылога дому з «вушамі» ў 1978 годзе. Адныя прыгадваюць як яны бачылі само разбурэньне, другія, старэйшыя, — пра тое, як яны хадзілі да гэтай найбуйнейшай полацкай бажніцы... Як ні пра які іншы помнік, пра гэты касьцёл нам пісалі, як пра нешта вельмі знаемае і патрэбнае кожнаму. «... Вось так, проста некаму не спадабалася, узялі і разбурылі. Балюча пра ўсё гэта чытаць. Зьнішчылі ўсё, што можна было, а ўзамен — «дворцы» «культуры»...,» — піша І.Крокас.

Дарэчы, Ірына напісала яшчэ: «... калі я была зусім маленькаю, то мы гулялі са сваякамі ў Слоніме каля Андрэеўскага касьцёлу. Ён быў тады разбураны. А зараз, калі еду дамоў і бачу яго пекнае хараство, душа пяе. Дзякуй Богу...» Многія нашы чытачы падзяліліся асабістымі перажываньнямі, часам узьнёслымі, а часам пэсымістычнымі: «... У цэнтры Маладэчна ёсьць невялікі стары парк і капліцка, пастаўленая гады тры таму — «У напамін аб моглках, зруйнаваных у 1976 годзе. Божа, даруй нам». Зімою я быў там. Да капліцкі па сьнезе вядуць толькі адбіткі сабачых лапаў... Бываў я тут, калі яшчэ малога вадзіў мяне сюды мой дзед, на магілу свайго дзеда. Помнічак быў у выглядзе дуба з абсечанымі галінамі... А сёньня сабачы сьлед...,» — напісаў нам Андрэй Коржык з Гомеля.

Сярод нашых удзельнікаў, якія пісалі пра сябе, шмат людзей самых розных заняткаў: тут і работніца грамадзкага харчаваньня, і шафёр, і лекар райбальніцы, і студэнт кансэрваторыі, і школьнік.

Дзякуй гурту «Дзяньніца», Валеру Мацкевічу, які параўнаў касьцёл у Бабруйску з рыбаю-пілою, гарадзенцам А.Рабушкіну і Алесю Крою, Віктару Мухіну, Зьміцеру Цехановічу, які адказаў на конкурс вершамі, усім, хто даслаў свае прапановы, заўвагі і артыкулы.

Між тым, ніхто з удзельнікаў ня здолеў цалкам і слушна выканаць усе ўмовы конкурсу — ніхто не назваў канкрэтныя даты зьнішчэньня кожнага зь пяці помнікаў. Паводле ўмоваў трэба было назваць менавіта ДАТУ, а не ЧАСЫ. Бліжэй за іншых да перамогі апынуліся А.Рабушкін з Горадні, які слушна зразумеў

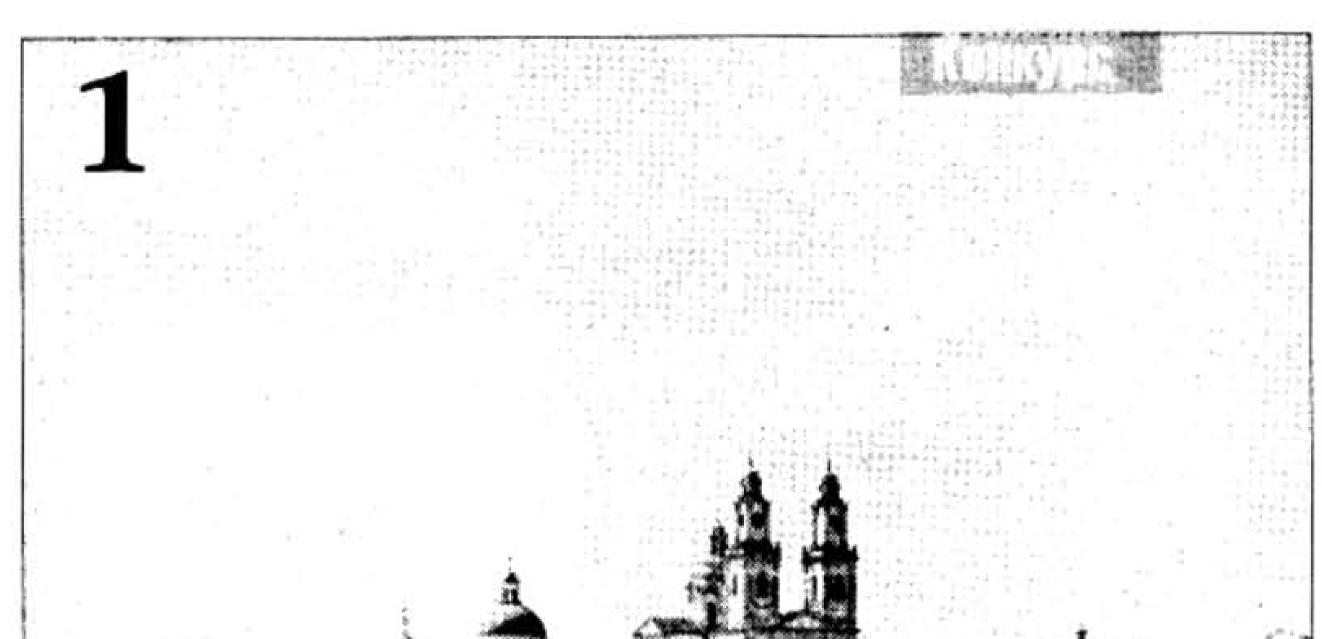

5. Мікалаеўскі сабор у Полацку. Зьнішчаны ў 1964 годзе.

умовы, але дапусьціў дзьве памылкі ў датах, І.Крокас зь Менску, С.Грынцэвіч зь Вялейкі. Такія характарыстыкі, як «разбураны ў В.А.В.», «разбураны ў 30-я г.г.» і падобныя — ня ДАТЫ. Мы ж мусім зьбіраць канкрэтныя фактычныя матэрыялы дзеля вызначэньня і часу складу злачынстваў — для будучае Белае Кнігі беларускай культуры. Будзьце ўважлівыя ў наступных конкурсах. Чакаем Вашых лістоў.

Сяргей Харэўскі

1

Сёньня мы працягваем нашыя конкурсы да 90-х угодкаў «Нашай Нівы». Наступны — прысьвечаны нашым гарадам, іх краявідам, якія не зьберагліся.
Не, гэтым разам размова ня пойдзе пра тое, хто, чаму і навошта іх зьнявечыў. Яны й не маглі дайсьці да нас такімі, якімі іх бачылі нашыя папярэднікі. Немагчыма ўявіць нашы сёньняшнія гарады без асфальту, тэлевізіі і авіяцыі. Як немагчыма ўявіць Вільню цэнтрам «Северо-Западного края», заліты глеем і нямікаю вадою Ніжні Горад Менску, Бабруйск, Слонім, Пінск у юдэйскія суботы, асьветлены газавымі ліхтарамі Віцебск, і станцыю Баранавічы, якой пятнаццаць гадоў...
Папросту паглядзім разам, уявім сваіх дзядоў малымі дзецьмі, уявім сабе суседзяў з пэйсамі, вуліцы без каштанаў і званы над Дзьвіною, Нёманам і Прыпяцьцю...
Гэтым разам, зважаючы на папярэдні досьвед, мы лічым дастатковым толькі адно пытаньне — што гэта за горад? Будзьце ўважлівыя, чакаем Вашых адказаў, успамінаў, ідэяў. Адказы, як і раней, дасылайце адным лістом пасьля пяці публікацыяў. Натуральна, што цікавыя допісы будуць адзначаныя асобна. А ў конкурсе пераможа той, хто першы дашле ўсе адказы. Зычым посьпеху!

Сяргей Харэўскі

Паштовая скрынка

В.Г.-Я. зь Менску. Ясна, што геній — сябра парадоксаў, а вось што такое «камуністычны капіталізм» — незразумела.

Сяргею Г. з Жодзіна. «Каб добра пісаць, пакутаваць трэба» (Ф.Дастаеўскі), а Вы? Што такога вы хочаце паведаміць сьвету? Паведамце такое, што ведаеце толькі Вы, тады надрукуем.

Андрэю Я. з-пад Горадні. Есьць цікавыя паралелі зь Янам Гусам і арабскімі гарадамі. З такіх параўнаньняў можна выбудаваць цэльную сюжэтную лінію Вашага тэксту і зрабіць яго кандыцыйным. Але мы гэтага за Вас рабіць ня будзем. Назву таксама прыдумайце самі. Рэч у тым, што толькі ў савецкай Беларусі ў рэдакцыях спэцыяльныя «дзядзі» перапісвалі чарнавікі «рабселькоров» начыста. Але наша газэта ніколі не выходзіла ў БССР, і таму ў нас такога досьведу няма.

Аляксею І. зь Менску. «Вечны сон у мэтро» — сапраўды някепска. Усё астатняе не дацягвае.

© НАША НІВА Спасылка на "Нашу Ніву" абавязковая Наклад 5100 Нумар падпісаны ў друк 19⁵⁵, 14/7/1996. Друкарня выдавецтва "Беларускі Дом друку". Менск, праспэкт Францішка Скарыны, 79. Замова № 740 Кошт свабодны.